

Elsa Beskow

Farmor och Fjunlätt och andra sagor av Elsa Beskow. Med illustrationer av författaren

Stockholm. Albert Bonniers förlag 1930

[– Läs mer om verket här](#)

Det avbildade exemplet tillhör Göteborgs universitetsbibliotek.

Detta verk är fritt från kända upphovsrättsliga restriktioner. Vid användning ber vi att du hänvisar till Göteborgs universitetsbibliotek och Litteraturbanken.se.

Ytterligare information om upphovsrätt för detta verk finns hos Litteraturbanken:

<https://lb.se/författare/BeskowE/titlar/FarmorOchFjunlätt/faksimil?om-boken>

Permanent länk (URN):

<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lb-lb1317579-faksimil>

FARMOR OCH FJUNLÄTT

AV ELSA BESKOW

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

Allmänna Sektionen

Pedag.
Sv. Barnb.

254. 1850
FARMOR OCH FJUNLATT

IBLIOTEK. GÖ

A

55

ELSA BESKOW

FARMOR OCH FJUNLÄTT

ВОИНА ИСК

ТАЛАНУ (Е ИЗО КОМАНД)

FARMOR OCH FJUNLÄTT
OCH ANDRA SAGOR

AV

ELSA BESKOW

MED ILLUSTRATIONER AV FÖRFATTAREN

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

Copyright. Albert Bonnier 1930.

STOCKHOLM

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1930

FARMOR OCH FJUNLÄTT

CLARKSON DEPT. OF AGRICULTURE

Farmor slog sig ned vid fönstret och började sticka. Det var en ny stickning hon skulle försöka sig på, och hon måste räkna maskorna noga. Därför stängde hon dörren, så hon skulle slippa bli störd; men fönstret öppnade hon och lät den ljuvliga sommarluften strömma in. Hon märkte inte att lilla Fjunlätt följde med syrendoften och fågelkvittret in i rummet.

Som farmor satt där och räknade sina maskor, hörde hon tunga fotsteg trampa i sanden nedanför fönstret åt köket till. Det var gamla Fiskar-Anders som gick förbi med sina strömmingskorgar. Undrar just vad han tar för strömmingen i dag, tänkte farmor.

— Jag var med Fiskar-Anders häromdagen, när han drog noten tidigt i soluppgången, sa lilla Fjunlätt.

— Jaså, sa farmor och fortsatte att räkna maskorna. Den här gången skulle inte Fjunlätt få störa henne, tänkte hon.

— Du kan inte tro hur vackert det var i soluppgången, sa Fjunlätt. Himlen var rosenröd och strömmingen blänkte som millioner silverfiskar.

— Stör mig inte, sa farmor, fyra, fem, sex — — —

— Men kan du tänka dig vad han fick med i noten just den morgonen? frågade Fjunlätt.

— Har inte tid att gissa, sa farmor.

— Ett litet livslevande sjötroll, sa Fjunlätt, en liten havspojke med blanka, gröna ögon och tång i håret och en fjällig fiskstjärt, som han slog och krängde med i ett, när han väsnades för att komma loss ur noten.

— Prat, sa farmor.

— Han hade fastnat med ryggfenan i noten, sa Fjunlätt, och just som fiskarn fått noten till strand, ryckte han sig loss och flög i en båge högt över våra huvuden ner på stranden, ett långt stycke därifrån. Och där låg han och flämtade, den lille stackaren, och blödde gjorde han också, för han hade rivit sönder sin ryggfena, när han slet sig loss.

— Stackare, sa farmor, vad gjorde Anders med honom?

— Fiskar-Anders ser ju dåligt, sa Fjunlätt, så han trodde det var en braxen, som fastnat i strömmingsnoten, och brydde sig inte om att se efter vart han tog vägen. Men jag bar honom ner till vattnet och försökte pyssla om honom så gott jag kunde, och där ligger han ännu, för ryggfenan är inte läkt än. Vill du följa med och titta på honom?

— Nej, nu får du inte störa mig längre, sa farmor, nio, tio, elva — — —

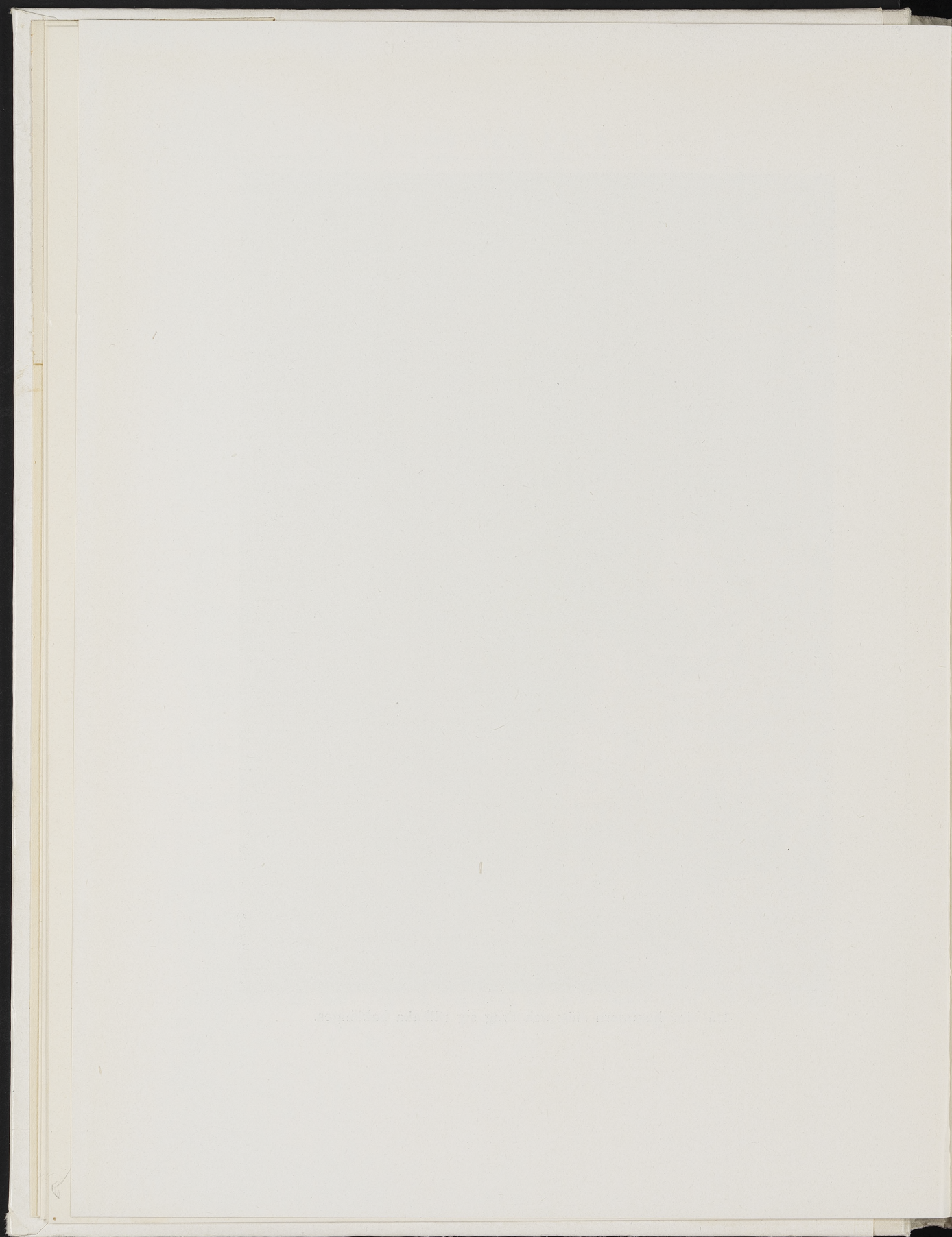
— Det var just en liten älva, som hjälpte mig förbinda honom, sa Fjunlätt.

— Jag sa *elva*, inte älva, sa farmor.

— Det låter precis lika, sa Fjunlätt. Och jag kom just att tänka på den lilla älvan, då jag inte hade något att förbinda den stackars gossens ryggfena med. Hon låg och sov under en björkrot ett stycke därifrån, för älvorna lägger sig alltid att sova i soluppgången, och jag väckte henne och bad att få ett stycke av hennes slöja, och då blev hon så nyfiken, så hon följde med för att se på

Då blev hummern stött och drog sig tillbaka baklänges.

havspojken. Och hon och gossen blev genast så goda vänner, att de inte vill skiljas på villkor. Nu sitter älvan på en liten sten i vattenbrynet med fötterna nere i vattnet, och gossen ligger med huvudet i hennes knä, och de berättar sagor för varandra, han om havet och hon om skogen. *Det är sagor må du tro!*

Farmor suckade. Nu hade hon alldeles tappat räkningen.

— Ja, du kan gärna sucka, sa Fjunlätt, för det är verkligen riktigt sorgligt ställt för dem.

— Hur så? sa farmor.

— Jo, ser du, älvan kan ju inte leva i vattnet och gossen kan inte leva på land.

— De har det väl rätt så bra, som de har det nu, sa farmor.

— Ja, men så får de inte ha det länge till, för ser du, gossen är yngste son till havskungen, och han har redan skickat flera bud efter sin son. Först var det en abborre som kom, en stor fet abborre med de grannaste röda fenor och gula ögon, som glodde så allvarligt på gossen. Men gossen hörde inte alls på vad abborren sa. Sedan kom en hummer. Aldrig i mitt liv har jag sett en sådan hummer! Fullt av snäckor och sjögräs hade han på sig, och klorna var långa och vassa som de värsta kniptänger. Älvan skrek till och drog upp sina små vita fötter ur sjön, men havspojken smällde till hummern på skalet och sa åt honom att vända ögonblickligen och inte komma dit och skrämma folk, sån fuling som han var. Då blev hummern stött och drog sig tillbaka baklänges. Jag såg hur hotfullt hans svarta ögon blänkte, och jag blev riktigt ängslig för gossens skull.

Sedan kom en gädda, en gammal grön gädda, lång som en gärdesgårdstör. Den såg ut att vara minst hundra år gammal, och vassa tänder hade den, som den grinade mot gossen med, så jag blev riktigt rädd att den skulle bita honom tvärs av, när han nekade

följa med. Jag skyndade mig att förklara för gäddan, att gossen inte kunde komma förrän hans ryggfena blivit läkt, och hon förstod mig visst till slut, för hon vände plötsligt om. Men nu är jag så rädd, att havskungen nästa gång skickar sitt allra värsta havsvidunder att hämta pojken.

— Ja, han måste väl hem till slut, sa farmor.

— Men det är så synd om honom och den lilla älvan, sa Fjunlätt, de är ju så goda vänner, att de rakt inte kan *leva*, om de inte får vara tillsammans.

— Han kan väl komma och hälsa på älvan ibland, sa farmor.

— Nej, när havskungen väl fått honom tillbaka, får han nog aldrig, aldrig stiga till havsytan mer, sa Fjunlätt. Havskungen är mycket ond på honom, det säger alla fiskarna, och havskungen är inte att leka med när han är ond. Det blir minsann inte roligt för den lilla havspojken när han kommer hem, säger fiskarna. Men själv tänker inte havspojken alls på sådant. Han tänker bara på älvan.

— Kan inte älvan följa med en fiskmåls då och då ut till havs och hälsa på sin vän? föreslog farmor.

— Det lönar sig inte, sa Fjunlätt, ty hon kan inte dyka, och han får ju inte stiga till havsytan. Gör han det någon mera gång olovandes, så blir han förvandlad till en krabba eller ett ostron, säger fiskarna.

— Inte ska man tro allt vad fiskarna säger, sa farmor.

— För resten så får inte den lilla älvan behålla sin frihet hon heller, sa Fjunlätt. Älvdrottningen har redan skickat flera bud, att hon måste komma med till dansen. Först skickade hon en ärla, sedan en trast och sist en vessla, som såg så ond ut, att de röda ögonen riktigt glödde, då älvan inte ville lyda henne. Kommer inte den lilla älvan till dansen i kväll heller, så skickar älvdrottningen den stora berguven och hämtar henne. Då blir det synd om den

lilla älvan, för då blir hon instängd i det mörka berget och får aldrig se solen mer. Hon får bara slippa ut ibland och dansa i mån-skenet. Det har skogsödlan sagt, och hon har alltid reda på sig.

— Det var en sorglig historia, sa farmor.

— Men nu ska du hjälpa mig finna en utväg för dem, sa Fjunlätt.

— Ska *jag*? sa farmor. Hur i all världen ska *jag* kunna det?

— Nu måste du vara riktigt, riktigt snäll, sa Fjunlätt. Hon hade kommit alldeles nära farmor nu och satt och gungade på ett av bladen till den stora pelargonian i fönstret. Solen lyste på hennes burriga hår, och hennes glittrande ögon sågo djupt in i farmors. Du har hjälpt mig så många gånger förr, sade hon. Du och jag har ju hållit ihop sedan du var en liten, liten tös. Vi har haft mycket roligt ihop, du och jag.

— Men nu är jag för länge sen en gammal fullvuxen människa, sa farmor.

— Du är ändå alldeles lik dig inuti, sa Fjunlätt. Människorna bara inbillar sig, att de blir fullvuxna. Snälla kära, hjälp mig!

— Gå till någon av barnen och be dem hitta på en utväg, sa farmor. De har gott om tid.

— De hör mig inte, sa Fjunlätt. Det är inte alla barn som kan höra min röst, men du har alltid hört mig.

— Ja, därför har du stört mig ofta också mitt i mitt brådaste arbete. Tänk så ofta du villat bort mina tankar, just när jag haft viktiga saker att tänka på. Det är inte snällt av dig, Fjunlätt!

— Kanske jag kunde gå till Klas och be om råd, för han är den enda av barnen som kan höra mig, sa Fjunlätt. Han har också fönstret öppet, jag såg att han satt och läste nyss, när jag flög förbi.

— Nej för all del, Fjunlätt, sa farmor och lade bort stickningen,

stör inte Klas i hans läsning! Han måste ju pröva in i storskolan! Vet du, just nu kom jag att tänka på den lilla vackra tjärnen där uppe i Glasbergaskogen. Kunde inte de båda barnen bege sig dit?

— Ack, så förtjusande det vore! ropade Fjunlätt. Att jag inte tänkt på det förut! I den skogen råder inte älvdrottningen! Men hur ska de komma dit?

— Rinner det inte en bäck från tjärnen hit ner till viken? undrade farmor.

— Jag är rädd att det inte är nog med vatten i bäcken just nu, sa Fjunlätt fundersamt. Det ginge kanske, om vi finge ett ordentligt regn.

— Det ser det inte ut att bli, sa farmor.

— Det finns regnmoln öster ut, sa Fjunlätt. Jag ska be öst vinden hjälpa mig.

Och så var Fjunlätt plötsligt försvunnen.

Det blev liksom så vardagsaktigt i rummet när Fjunlätt försvann, tyckte farmor. Hon tog sin stickning och skulle fortsätta, men hon kände sig så orolig för hur det skulle gå för den lille havspojken och hans vän, så hon kunde inte alls tänka på stickningen. Därför gjorde hon fel och måste repa upp alltsammans, och när hon gjort det, smattrade några tunga droppar mot fönsterblecket. Farmor reste sig för att stänga fönstret. Hela himlen var täckt av tunga regnmoln, och plötsligt forsade regnet ned som om alla himlens slussar vore öppna. Nu har du varit kvick i vändningarna, lilla Fjunlätt, tänkte farmor och log, när hon stod och såg på regnet.

Så hörde hon en röst ropa från huset: — Men barn då, vad tar ni er till i regnet! In med er genast! Och efter en stund knackade ivriga händer på hennes dörr: — Snälla farmor, får vi vara hos dig, vi har inget roligt alls!

— Usch ett sånt regnande, sa Olle, när de kom in, och inte får

man gräva kanaler i sanden heller, när man har så härligt med vatten!

— Det är ett riktigt *stygt* regn, för vi skulle just gå ut i skogen, sa Brita.

— Men nu kanske den lilla havspojken kan komma till skogen i stället, sa farmor.

— Vem menar farmor? ropade barnen.

— Jag bara pratade för mig själv, sa farmor.

— Det är bestämt en saga farmor tänker på, sa Klas, som kommit efter de andra in i rummet.

— Snälla farmor, berätta!

— Nej, vet ni, jag kan inte, sa farmor, för det finns inte något slut på sagan än. Jag är så orolig.

— Vad är farmor orolig för?

— Jag är så rädd att sagan ska sluta sorgligt.

— Kan farmor inte göra ett bra slut på den då? undrade Brita.

— Nej det går inte, om inte sagan slutar bra i verkligheten, sa farmor. Men nu har visst regnet hört upp!

— Då kan vi gräva kanaler, ropade Olle, och ut rusade barnen.

Farmor stod och såg hur vattnet skvalade från takrännorna och bildade riktiga floder i sanden. Nog är det vatten tillräckligt i bäcken nu, tänkte farmor. Men hur ska den lilla stackarn orka arbeta sig uppför bäcken?

När farmor skulle lägga sig på kvällen och dra ner sin rullgardin, blev hon stående att se på månskenet, som glittrade på de våta grenarna i trädgården. Och rätt som det var kom lilla Fjunlätt flygande. Hon hade svept in sig i ett kardborrblad för att skydda sig mot vätan, och hennes ögon glittrade som stjärnor.

— Nu är de där, viskade hon, du må tro de är lyckliga. Något så vackert som den tjärnen hade ingen av dem sett förr!

— Var det inte svårt för gossen att komma dit? undrade farmor.

— Jo, nog var det en knogig färd, sa Fjunlätt. Men älvan sprang bredvid honom på stranden och räckte honom sin hand, var gång han kom till en fors eller en sten, som han måste över. Och jag flög på andra sidan och hjälpte honom jag med. Och du må tro han var duktig. Inte ett dugg sa han om att det värkte i hans ryggfena, som inte är riktigt läkt än. Ja det är riktigt gott gry i den pojken.

— Så väl att det slutade så bra, sa farmor. Då kan jag sova gott i natt!

— Du må tro, att det är en glädje vid tjärnen, sa Fjunlätt. Älvan har föresatt sig att lära sig simma, och grodorna höll på att kikna av skratt åt hennes simtag. Och pojken han kan ju inte lära sig springa, för han har ju inga ben, men han övar sig gå på händerna i mossan, och hararna och ekorrarna håller på att skratta sig fördärvade de med, så lustig tycker de att han ser ut. Ja, där är verkligen muntert!

— God natt nu, lilla Fjunlätt, sa farmor och kysste på fingret. Nu ska jag sova gott, och i morgon ska jag berätta alltsammans för barnen.

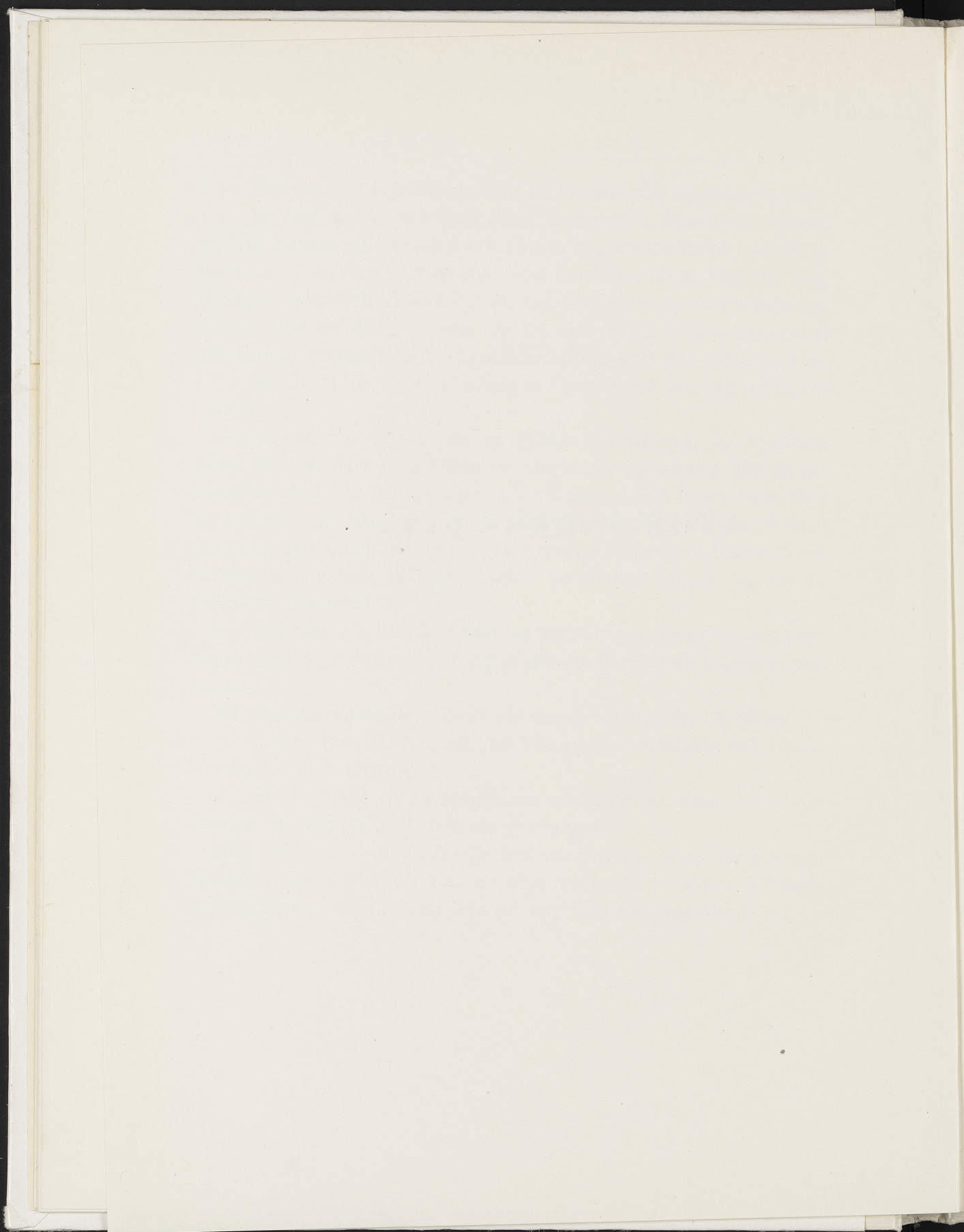
När farmor nästa dag berättade sagan för barnen, sa Brita:

— Tycker inte farmor att jag kan plocka smultron och bjuda havspojken och älvan på?

— Inte bryr sig en havspojke om smultron, sa Klas. Tror inte farmor, att han tycker bättre om grodyngel?

Men Olle sa: — Ni var allt bra opraktiska, både farmor och Fjunlätt, som ställde till med ett sånt regn rakt i onödan! Vi hade ju gott kunnat bära havspojken dit upp i ett vattenämbar.

STOR-SNOKAS PÄLS

Stor-Snok i Svartmilaskogen hade fällt en björn. Så stark var Stor-Snok, att han fällde björnen med ett enda slag av sin väldiga näve. Nu skulle Stor-Snoka få den finaste päls, som någonsin en trollkäring ägt sedan tidernas begynnelse, sa Stor-Snok. Och fin blev den, invändigt fodrad med det lenaste vita harskinn och om halsen garnerad med två lodjur, som bet varandra i svansen. Stor-Snoka var också orimligt stolt över sin nya päls och passade på alla tillfällen att skryta med den för de andra trollkäringarna. — Har ni sett maken till päls, ni? frågade hon och svängde på sig. Och de blev både gula och gröna av avund och gav sig i väg till sina gubbar och jämrade sig över de usla pälsarna de hade. Tvi för elände till pälsar! Nej, Stor-Snoka hon hade det bra hon! Men så hade hon också ett riktigt troll-troll till man, ett stor-troll, som kunde fälla en björn med lillfingret. Såna skulle trollen vara! Men när man var gift med en trollstackare, som inte tordes titta åt en björn ens, så fick man gå där som ett spektakel, klädd i malädet vargskinn, som man snart kunde trä fingrarna tvärsigenom!

Trollkäringarna tystnade inte i brådrappet, när de väl kommit i gång, och det blev till sist ingen annan råd för de stackars karlarna än att ta sina pilbågar och lunka ut på jakt efter nytt pälsverk åt sina gummor.

Jag ska säga att det blev ett jagande i skogen! Rävar och vargar och älgar och grävlingar fick släppa livet till i massvis, för att nu inte tala om harar och ekorrar och vildkatter och möss av alla de slag.

Men björnarna fick vara i fred. Det skulle Stor-Snoks järnlabbar till för att ge sig i kast med såna bjässar, sa trollen. Käringarna fick hålla till godo med vad som bjöds.

Och trollkäringarna rynkade på näsan åt allt det som gubbarna kom hem med. Björnskinns var det enda som de gillade. Men när de märkte, att gubbarna var omedgörliga i det stycket, så fick de då nöja sig. Och snart började de klippa och skarva för brinnande livet. För Stor-Snok och Stor-Snoka hade bjudit till fest i Svartberget. Hela traktens troll skulle dit, och det var ju klart, att var-enda trollkäring ville ha en ny päls färdig till den festen. Och något alldeles extra fint skulle det vara, så man slapp skämmas alltför mycket bredvid Stor-Snoka.

I utkanten av Svartmilaskogen, vid Kroktjärn, bodde Kroktjärnstrollet med sin hustru Kroka. Han var liten och oansenlig, men hon var den grannaste trollkvinnan i hela skogen. Hennes hår var som långt, grönt gräs, hennes mun röd som rönnbär om hösten och ögonen gula och blanka som kattögon. Hon var också både stolt och fåfäng, fast hon var gift med skogens fattigaste troll, och hon passade gärna på att spegla sig i Kroktjärns blanka vatten, då hon och mannen voro på fiskefärder.

En dag när Kroka gav sig i väg med en knippe laxöring åt Svartberget till för att byta sig till ett stycke älgkött, mötte hon Stor-

Snoka klädd i den nya björnskinnspälsen. Stor-Snoka var just ute för att bjuda till festen i Svartberget, och som hon och Kroka råkade vara sysslingar, bjöd hon Kroka med på festen, fast hon annars inte brukade bjuda fattigtroll.

När Kroka kom hem var hon sur och vresig mot sin stackars gubbe och trätte så över den usla ekorrpäls hon fick gå i, att han helt förskräckt lämnade sina fiskedon och lunkade i väg på jakt. Men ingenting av vad han kom hem med dög. Allt värre fräste Kroka åt honom, och till sist vågade han inte vara hemma i hålan utan irrade missmodig omkring i skogen med sin pilbåge.

Som han gick där, fick han rätt som det var syn på något brokigt, rött och vitt, som rörde sig mellan trädstammarna. Det var en kossa som förirrat sig in bland snåren. En ko var en ovanlig syn i Svartmilaskogen, och trollet besinnade sig inte länge utan lade en pil på bågen och sköt. Det där rödbrokiga skall bestämt ta sig grant ut till Krokas hår, tänkte han.

Och den kvällen fräste inte Kroka, när han kom hem med sitt byte.

Men ett stycke på andra sidan Kroktjärn bodde nybygggar-Anders med sin hustru och pojke. Det var ett flitigt folk, som arbetade från bittida till sent, och pojken hjälpte till sen han var stor nog att stå på benen. Inte hade de just reda på trollgrannskapet, fast Anders nog ibland tyckte, att det såg ut som om någon varit och vittjat både stångkrok och snaror för honom, och det var allt besynnerligt, eftersom det var många mil till närmaste människo-boning.

Så en vacker dag försvann den ena av deras kor plötsligt, deras vackra Gullrosa. Hon och Broka hade som vanligt begivit sig ut i skogen för att beta. De brukade aldrig gå långt bort, för det fanns

bäst bete i ungsbogen närmast stugan, och de kom alltid hem till mjölkdays.

Men den kvällen kom Broka ensam hem och råmade så ängsligt, och hur de sökte och lockade var Gullrosa försvunnen. Det var en stor förlust för det fattiga nybyggarfolket.

— Hon kanske har gått ner sig i Kroktjärnsmyren, sa nybyggaren. Och han satte pojken att vakta Broka, så inte hon skulle gå samma väg.

Och lill-Anders vallade Broka från morgon till kväll, och så snart hon ville åt Kroktjärnshållet till, drev han henne tillbaka. Men en dag tyckte han sig höra, att någon hoade och lockade från skogen, och Broka blev alldeles som vild, så det var med nätt nöd han kunde få henne med sig hem.

Då gick stor-Anders till byn och kom tillbaka med en vallhund, som blev lill-Anders allra bästa vän. Klinga hette han, och han var så vaksam och präktig, att han ofta fick valla Broka ensam, medan lill-Anders hjälpte far med annat.

Men en kväll var också Klinga försvunnen, och Broka kom hem ensam och såg alldeles vettskrämd ut.

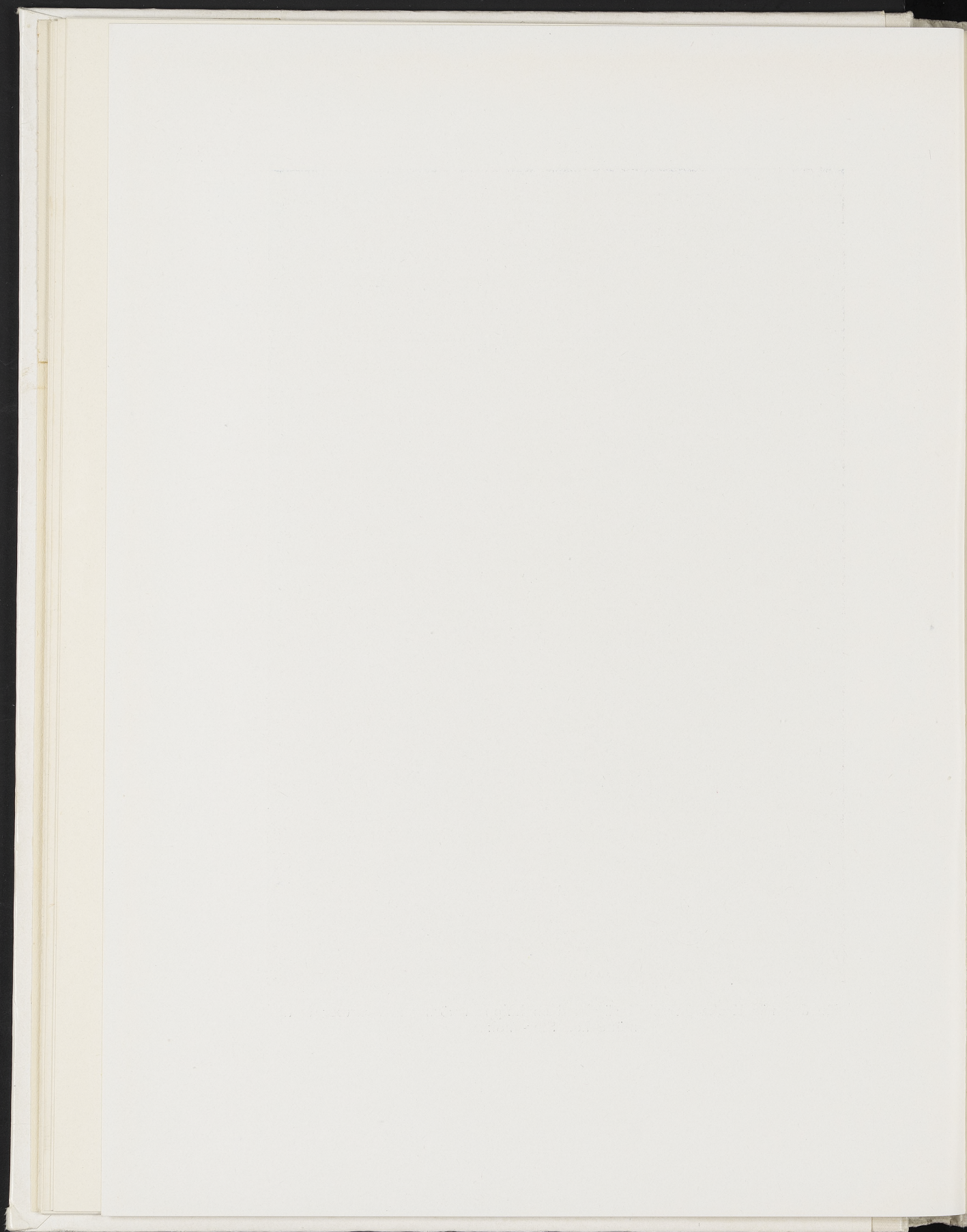
Nu blev det ännu större sorg i nybyggarhemmet än när Gullrosa försvann. Särskilt lill-Anders ville inte trösta sig, och han smög sig ofta utan föräldrarnas vetskap ett stycke in i Svartmila-skogen för att söka efter Klinga. Men inte ett spår fann han.

Efter den olycksdagen vågade inte nybyggaren ha sin enda ko gående i skogen, utan stängde in henne i ladugården. Där skulle hon stå, tills han hunnit sätta upp en ordentlig gärdesgård. Och lill-Anders fick snart fullt arbete från morgon till kväll med att hjälpa sin far med gärdesgården. Det var inte ett litet arbete, så stort område som skulle gärdslas.

En dag måste emellertid stor-Anders ner till byn med fisk, och

En dag när Kroka gav sig i väg med en knippa laxöring åt Svartberget till
mötte hon Stor-Snoka.

den dagen blev lill-Anders ledig. Han täljde sig genast en försvarlig påk och föresatte sig att gå och leta efter Klinga.

Allt längre och längre trängde han i vildsnåren, och allt mörkare blev det i skogen. Gång på gång ropade han på Klinga, men fick intet svar. Ibland tyckte han sig se ögon glimma i mörkret, och då skyndade han på sina steg. Till sist visste han sig varken ut eller in och undrade hur han någonsin skulle kunna ta sig hem. Jag måste försöka komma upp på en bergknalle, så jag kan se röken från stugan, tänkte han och trängde vidare åt det håll, där marken höjde sig.

Då fick han plötsligt höra några underliga ljud. Det lät som någon sorts dans, ett dundrande och klampande i takt till en bölande musik som av hesa jakthorn och spruckna fioler. Han blev först så rädd att håren reste sig på hans huvud. Men så fick han stor lust att utröna varifrån olåten kom och trängde därför vidare.

Snart stod han vid ett stort mossbelupet berg, och det lät som om larmet kom därinifrån. Det måste finnas någon springa i berget, som ljudet tränger ut genom, tänkte lill-Anders och började klättra uppåt. Och när han klättrat en stund, hörde han larmet än tydligare och såg plötsligt en öppning i berget, stor ungefär som öppningen till en brunn. Han lade sig framstupa i mossan och stirrade ner i hålet, och hans hjärta dunkade, för nu förstod han att han skulle få se något som han aldrig sett maken till förut.

Aldrig i sitt liv kunde lill-Anders glömma den synen, så konstigt och rakt på tok underligt var det han såg. En stor sal var fylld med de mest besynnerliga varelser, klumpiga och fula och klädda i djurhudar med raggen utåt. Somliga hade ringar i öronen eller annat dingeldangel, och de hoppade och dansade och förde ett förfärligt oljud. Först blev lill-Anders rädd, men efter en stund låg han där och storskrattade, så löjligt såg det ut.

Det var en av dem, som visst skulle vara finare än de andra. Hon var klädd i en svartbrun päls med ett par konstiga djur om halsen, och hon vred och vände sig, så svansarna på djuren slängde. Alla ville dansa med henne. — Stor-Snoka, skrek de om varandra, vi vill dansa med Stor-Snoka!

— Stor-Snoka, hon är fin hon, brummade en grov röst. Den kom från ett stort troll, som satt med benen utsträckta och drack ur ett horn. Litet emellan snavade ett av de dansande paren över hans ben, och då skrattade stortrollet så att det rungade i berget. Och musiken dunkade på allt vildare och de dansande likaså. Oj, såna pälsar de har, tänkte lill-Anders, strimmiga och randiga och av alla världens skinn! Och döda rävar och vildkatter och grävsvin har de om halsen, det är ett riktigt elände att se.

Just som Anders tänkte så öppnades bergporten och ännu ett trollpar släpptes in. Han var liten och surögd, men hon var grann värre. Långt grönt hår hade hon, läppar röda som rönnbär och glimmande kattögon. När hon kommit mitt in i salen vred hon sig långsamt runt. I detsamma tystnade musiken och alla stirrade på henne. Lill-Anders höll på att skrika högt, för hon var ju klädd i Gullrosa, i stackars snälla Gullrosa! Han kände precis igen den stora vita fläcken mitt bak.

Nu började musiken igen, och alla de fula trollkavaljererna trängdes kring den nykomna för att få dansa, för maken till grann trollkvinna hade de förstås aldrig sett. Den där andra, hon med svarta pälsen, som de kallade Stor-Snoka, hon blev både gul och grön av avund, för ingen brydde sig om henne längre.

— Kroka, skrek de, vi vill dansa med Kroka!

När nu den granna trollkvinnan började svänga om i dansen, så det gröna håret stod rätt ut, såg lill-Anders något som kom honom att ropa högt av förfäran. — Klinga! skrek han. Det var ju stackars

döda Klinga, som slängde kring halsen på det otäcka, brokiga trollet! Stackars Klingas huvud och tassar och svans, han kände igen alltsammans. Lill-Anders började gråta, där han låg. — Såna otäckingar, snyftade han, såna gemena trollotäckingar! Han reste sig, för nu hade han inte lust att se på trollen längre. Genom tårarna kunde han se röken från stugan därhemma, och efter en stund såg han också taket och skorstenen. Nu tog han ordentligt ögonmärke och så bar det av genaste vägen hem.

Lill-Anders kom sig inte för med att berätta för far och mor om sin upplevelse i Svartmilaskogen, för han kände på sig, att far skulle förbjuda honom att gå in i skogen, om han fick veta vad där fanns. Och nog ville lill-Anders dit en gång till och ge trollen igen för att de tagit Gullrosa och Klinga. Därför gick han ofta tyst och grubblade sedan den dagen.

Det blev en svår tid för nybyggjarfolket. Inte nog med att frosten kom mitt i sommaren och brände bort både potatisblasten och grödan, strax därefter satte Broka en kålrot i halsen och kvävdes. Hon var inte van, stackare, vid sådan föda.

Mor grät över Broka, men far tyckte inte det lönade mödan att jämra sig. Med hopbitna tänder flådde han huden av Broka och gick till byn för att sälja köttet. Huden hängde han på ladugårdstaket till tork.

— Hur skall det nu gå med oss? jämrade hustrun, när mannen gått. Du skall få se, vi måste lämna alltsammans, annars får vi väl svälta ihjäl i vinter!

Lill-Anders svarade inte. Han gick ut på backen och såg sig omkring. Skulle de lämna skogen och ängen och Kroktjärn, som låg där så vacker och blänkte i kvällsolen? Det kunde icke finnas ett vackrare ställe på jorden än det här nybygget, tänkte Anders. Bara de fått gärdesgården färdig och fått ihop pengar till en ny

ko, skulle det nog gå att börja på nytt. Men varifrån skulle de få pengar till en ny ko? Tänk om man skulle kunna fiska ihop tillräckligt med pengar!

Lill-Anders såg hur fisken hoppade i den blanka vattenytan, och han gick genast till stranden och sköt ut båten för att börja fisket.

Då avbröts plötsligt stillheten av ett långdraget rop från andra strand.

— Kroka, Kroka, lät det. Stor-Snoka vill köpa rödbroka!
Strax därefter ljöd ett hänfullt svar över vattnet:

Hälsa du Stor-Snoka,
att aldrig säljer jag rödbroka!

Efter en stund ljöd den jämrande rösten igen och lill-Anders, som försiktigt rott närmare, såg att det var en liten ful gråskäggig dvärg, som stod på stranden och ropade:

Kroka, Kroka,
två tunnor silver bjur Stor-Snoka,
om du ger henne rödbroka!

Men svaret kom än hänfullare än nyss:

Hälsa du till din Stor-Snoka,
att aldrig i livet får hon rödbroka!

Och så skrattade Kroka så det ekade i skogen.

Det prasslade i buskarna, då den lilla dvärgen försvann, men lill-Anders rodde med kraftiga, tysta årtag hemåt och fick i en fart Brokas hud ner från taket och i båten. När han var halvvägs till andra stranden hörde han åter den gnällande rösten, men nu lät den både vass och hotande:

Akta dej, akta dej, Kroka!
Tre tunnor silver bjur Snoka!
Lyder du inte, du Krok-toka,
så tar Stor-Snok din rödbroka!

Då hörde lill-Anders, hur det knakade till häftigt i busksnåren ett stycke längre bort, och strax därefter hördes hastiga flyende steg. Han såg också två skuggor, som försvann, snabba som flyende vilddjur. Den, som sprang i spetsen hade långt hår, som slängde, den andra som skuttade efter, var liten och kuttryggig. Det måste vara Kroka och hennes gubbe, som flydde för Stor-Snok.

Anders rodde nu för brinnande livet och när han kommit fram till trollstranden gömde han båten väl i vassen, men den rödbrokiga huden hängde han på en krokig tall nere vid stranden. Sedan kröp han in bland videsnåren och satte händerna för mun till en lur och skrek med så gäll röst han kunde:

Stor-Snoka, Stor-Snoka,
gärna säljer jag rödbroka!

Då knakade det bland buskarna igen och efter en stund syntes den vanskapta dvärgen. Han red nu på en älgko, som klev ned till vattnet och ställde sig att dricka. Men den lilla dvärgen slängde tre tunga påsar från älgens rygg och ropade:

Krok-toka, Krok-toka,
här är silvret från Stor-Snoka,
ge mig genast din rödbroka!

Och lill-Anders skrek till svar:

Broka hänger på tallkroka!

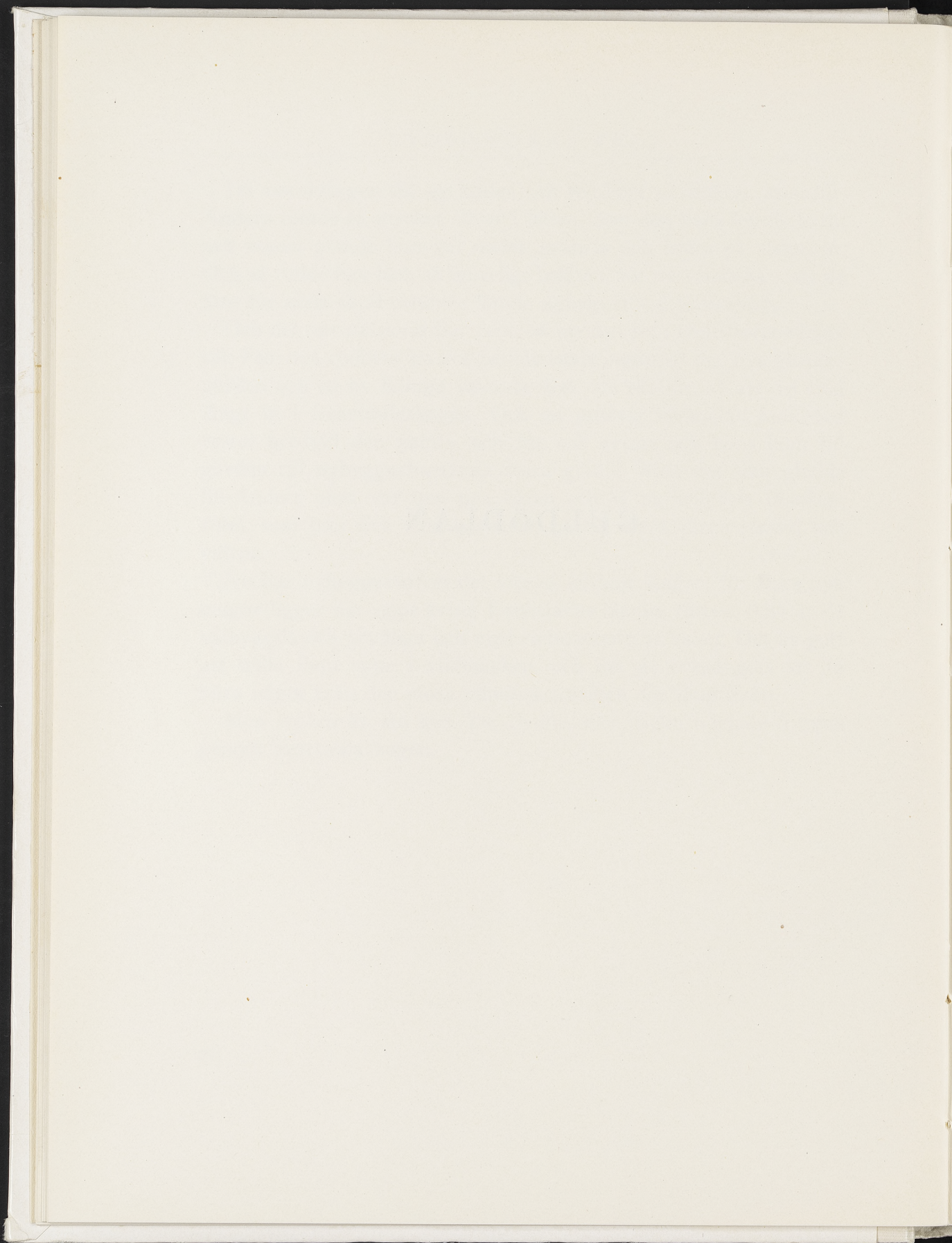
Då rev dvärgen till sig huden och red bort på älgkon. Men lill-Anders tömde så mycket silver i båten, som den bara kunde bära, och resten gömde han väl under granris och bråte på stranden. Och så rodde han hem så innerligt belåten, för nu visste han, att de inte för nöds skull behövde lämna nybygget vid Kroktjärn.

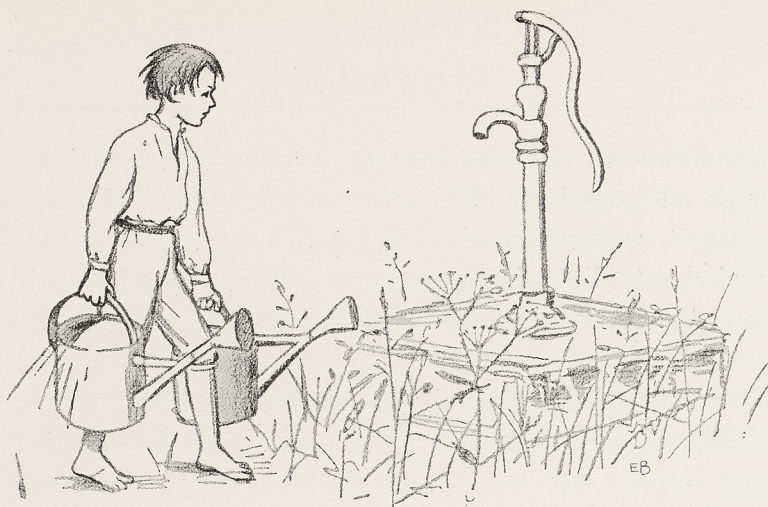
Och det var märkvärdigt rent, så mycket som trollsilvret räckte till. Fem nya rödbrokiga kor betade snart innanför den nya gärdsgården och en ny Klinga vaktade dem och skällde, så att det ljud långt in i Svartmilaskogen. Och en präktig rödmålad ladugård restes bredvid den gamla, och får och grisar och höns kom till gården till nybyggarhustruns stora glädje. Men det som glädde lill-Anders mest var den nya båten och så naturligtvis Blacken, fölet, som han fick rida barbacka på till Kroktjärns strand och vattna.

Nu har nybyggarfolket det inte så ensamt längre, för flera nya stugor ligger där uppe kring Kroktjärns blanka vatten. Alla är de välbyggda och prydliga och med radioantenn på taket. Det är gott att hålla ihop uppe i vildmarken, och det är också gott att få höra något från den stora människovärlden där långtifrån.

Men trollen är sin kos. De flydde, när vägen började byggas genom Svartmilaskogen.

GULDÖDLAN

I ett övergivet hörn av trädgården, nära det stora gullregns-trädet, stod en gammal pump. Det växte högt gräs omkring den, ty sedan vattenledningen kommit till gården användes den inte mera. Pumpen hade ingenting emot att bli lämnad i fred. I en sådan gammal brunn finns ju många minnen och underliga ting i botten, så nog hade pumpen tillräckligt att drömma om där den stod. Men den plågades av något som kravlade och kröp djupt där nere, något som vred och vrängde sig och inte ville ge den ro.

— Om jag bara kunde få upp det, sa pumpen till gullregns-trädet, jag står snart inte ut längre, men hur ska jag kunna få upp det, när ingen kommer och pumpar.

I detsamma kom en pojke förbi, en barfotalasse, mager med tovtigt brunt hår. Han bar på ett par tunga vattenkannor, som han fyllt vid vattenposten, för han var tillsagd att vattna plantorna på det nysatta kållandet.

Han ställde kannorna ifrån sig för att pusta ut, och så fick han syn på den gamla pumpen. Här är ju närmare till vatten, tänkte han, och gick för att pröva om pumpen gav något. Det gnisslade och bubblade, när han satte pumpen i gång. Det kom en skvätt

vatten, men så var det som om något kommit i vägen i röret, tills vattnet på en gång kom störtande som ett skott. Och med vattnet följde något guldglänsande och sprattlande. Det satte sig på brunnstaket och blinkade mot dagern, och då såg pojken att det var en liten guldödla. Hon skulle just kila i väg, då pojken kvickt grep henne.

Ödlan vred och vände på sig för att komma loss.

— Släpp mig! skrek hon med gäll röst. Vad vill du mig?

— Jag släpper dig inte, förrän du lovar mig lyckan, sa gossen.

— Lyckan, det är att vara i solen, sa ödlan. Om du hade varit instängd i hela ditt liv i en mörk brunn, så visste du nu att du redan har lyckan! Släpp mig!

— Du måste först uppfylla en önskan, sa pojken.

— Vad önskar du då?

— Jag vill ha en fiol, sa gossen.

— Jag har ingen fiol att ge dig, sa ödlan otåligt. Men det ligger ett par gamla guldmynt på botten av brunn, dem kan du köpa en fiol för, pumpa tills de kommer upp!

Och så vred ödlan sig loss och slank in i ett snår.

Gossen såg snopen efter henne, för han hade inte tänkt släppa henne så snart. Men så tog han itu med pumpningen. Det gnisslade och ven i den gamla pumpen, och den ena störtskuren kom efter den andra, tills vattnet rann i en jämn ström. Allt grönare och slemmigare blev det.

— Se så, nu är jag snart alldeles läns, pustade pumpen. Men om han tror att han får upp guldmynten på detta sätt, så bedrar han sig.

— Vad har man för sig där? hördes plötsligt en barsk röst. Tänker man dränka hela trädgården? Det var trädgårdsmästaren, som kom. Han tog pojken i örat, och det var ju pojken värd, eftersom han glömt vattna kålplantorna.

Och så fick pojken ett par örflar och gick harmsen och med svidande kind att vattna kållandet. Han brukade inte försumma sitt arbete, den pojken, så han kände skammen stor. Det är guldödlans fel, hon narrade mig, tänkte han.

Sent på kvällen, då folket i gården redan gått till vila, och gullregnsträdet och den gamla pumpen stodo drömmande i månskenet, syntes pojken plötsligt där. En stege hade han med sig och en spade och andra verktyg. Han satte in ett bräckjärn i pumplocket och började bända upp bräderna.

— Vad tar han sig till, grymtade pumpen. Hjälp, det knakar i mig!

När gossen fått loss ett par bräder tog han itu med att pumpa brunnen läns igen, och sen satte han ned stegen. Men den var för kort.

— Jo jo, sa brunnen, man är djupare än någon anar.

Men gossen försvann och kom efter en stund släpande på största trädgårdsstegen, som han med stort besvär lyckades få ner i brunnen. Och så tände han en liten lykta och klättrade ner.

— Puh, så han bökar i mig! sa brunnen, det här är nästan värre än ödlan!

— Vad i all världen gör han? frågade gullregnsträdet nyfiket.

— Han hämtar upp skatter ur mig, sa brunnen. Man har allt mer i sig än någon anar.

— Det här är verkligen spännande, sa gullregnsträdet.

Om en stund kom gossen upp våt och dyig, men glädjestrålade. I handen höll han två stora guldmynt.

Han lade omsorgsfullt tillbaka bräderna över brunnen och spikade fast dem. Sedan släpade han i väg med stegarna och verktygen, och det blev åter ro i trädgården.

Så gick några dagar, tills en kväll gossen på nytt stod vid pum-

pen. Han måtte väl inte börja böka och bända igen, tänkte pumpen, det står jag inte ut med. Men det var inte verktyg gossen bar på den gången, det var en fiol. Han slog sig ner på brunnslocket och satte fiolen under hakan och började spela. Det gick trevande, men småningom lyckades han få fram en melodi.

Jo jo, tänkte pumpen, han har mycket i sig som vill fram, och gnisslar gör han alldeles som jag.

Varenda kväll, när arbetet för dagen var slut, kom trädgårdspojken och satte sig på brunnslocket och spelade, och allt bättre lät det och allt vackrare blev de låtar han lockade fram ur fiolen.

Ibland hände det, att den lilla guldödlan kom fram för att lyssna, men vid minsta rörelse gossen gjorde åt hennes håll var hon försvunnen.

Den gamla pumpen var riktigt stolt över gossen.

— Han tar sig, han tar sig, sa han till gullregnsträdet. Snart rinner det i en jämn ström och inte så där stötvis som i början, och gnisslar gör han inte ofta numera.

Gullregnsträdet nickade tyst bifall. Det hade blommat ut nu, så för var nick det gjorde föll ett gullregn över både pumpen och gossen som spelade.

Och tiden gick. Det märktes just inte på pumpen och gullregnsträdet, men så mycket mer på gossen, som blivit lång och axelbred.

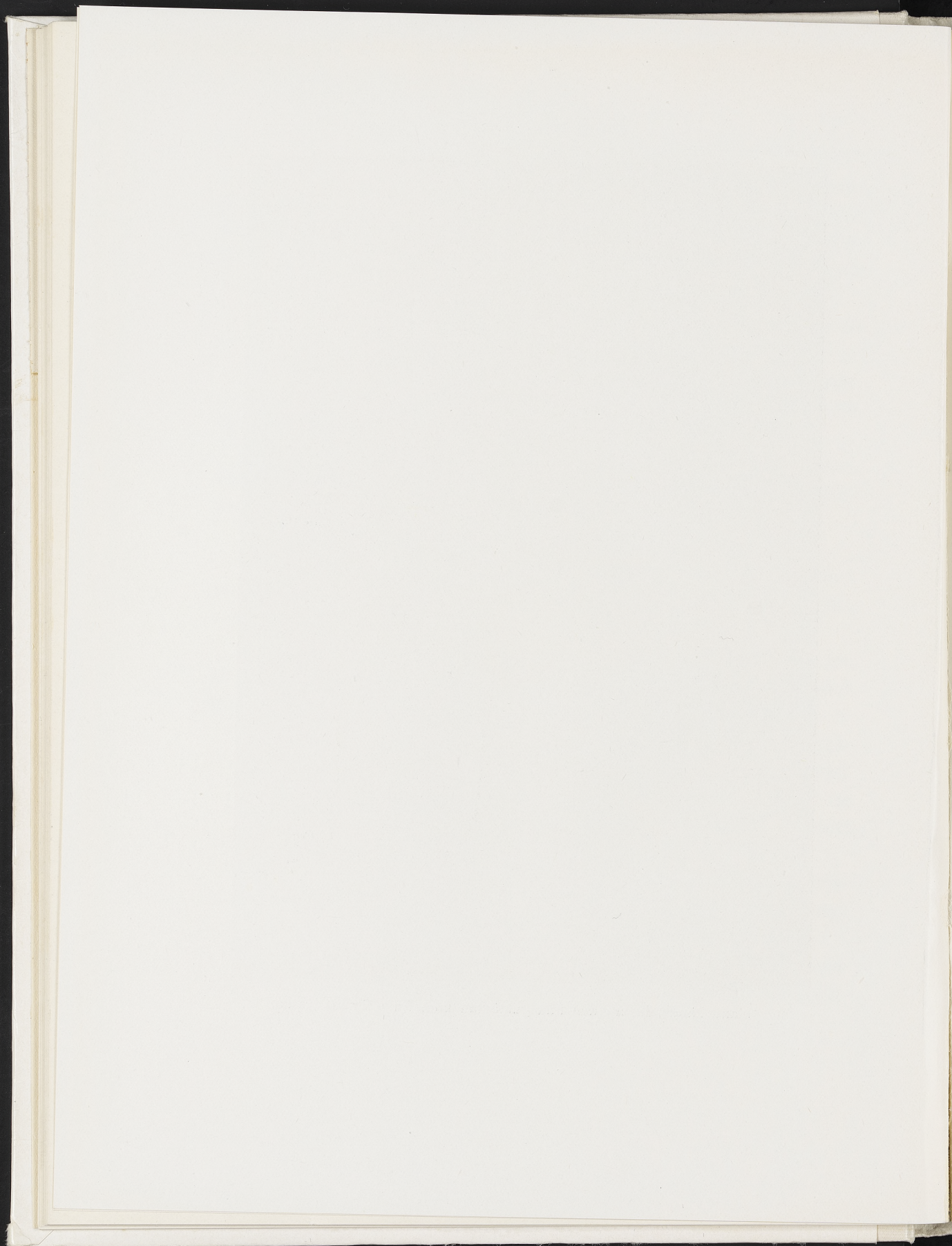
Han satt inte så ofta vid pumpen och spelade numera, för de ville ha honom att spela än här, än där i gårdarna, när det var fest och ungdomslag.

Men ibland kunde han slå sig ner som förr på det gamla brunnslocket under gullregnsträdet, och aldrig spelade han så vackert som där.

En kväll stod en flicka framför honom. Det var trädgårdsmästarens dotter. Hennes ögon glänste och hennes kinder var röda.

Ibland hände det att den lilla guldödlan kom fram för att lyssna.

— Varför kommer du inte med till dansen? frågade hon. Varför sitter du här och spelar?

— Jag har just fått fatt i en ny melodi, sa gossen. Vill du inte sitta ner och lyssna?

— Det har jag inte tid med, sa flickan otåligt och sprang sin väg.

Då drog gossen stråken tvärsöver strängarna, och sen kastade han fiolen och sprang efter flickan.

— Det där gnisslade styggt, sa pumpen. Nu var det något i olag i honom!

Då prasslade det i gullregnsträdet, och ner till marken gled en annan flicka, späd och ljus.

— Vad nu? sa pumpen till gullregnsträdet, gömmer du också på hemligheter?

— Jo jo män, sa gullregnsträdet. Hon har suttit gömd här många kvällar och lyssnat, men jag är inte den som skvallrar!

Flickan grep fiolen och började spela. Det var svårt, men hur hon ansträngde sig lyckades hon till slut få fram några rena toner. Om och om igen försökte hon spela den melodi gossen nyss spelat, men det ville inte lyckas.

Rätt som det var stod gossen där, och hon lade förskräckt fiolen ifrån sig.

— Du får gärna fortsätta, sa gossen.

— Vill du inte lära mig, bad flickan, det är så svårt!

— Inte passar det för godsherrns dotter att ha en trädgårdsdräng till lärare, sa gossen.

— Jag kan komma hit en stund var kväll och öva mig, medan far tar sitt schackparti med mormor, sa flickan. Då är det ingen som märker det!

Varenda kväll sutto sedan gossen och flickan där, och han strävade med att lära henne spela. Flickan gjorde stora framsteg,

men ofta bad hon honom spela för sig, och han spelade då vackrare än någonsin.

— Han har skatter i sig, det har jag alltid sagt, sade pumpen. De kommer i dagen, när den rätta flickan håller i pumpstången.

— Den flickan gillar jag, sa gullregnsträdet. Hon har gullhår alldeles som jag.

En kväll då de sutto tillsammans, stod trädgårdsmästartdottern plötsligt där.

— Åhå, är det därför du sitter här, sa hon hånfullt och skratade. Jag ska visst inte störa! Och så sprang hon sin väg.

— Varför sa hon så? frågade godsherrns dotter.

— Hon tycker nog inte det passar sig, att jag sitter bredvid dig, sa gossen och suckade. Och det gör det ju inte heller.

— Nu är du dum! sa flickan. Vad gör det, att du är trädgårdsdräng, när du spelar som den finaste prins!

Men trädgårdsmästarns flicka måtte ha skvallrat, för rätt som det var stod godsherrn där, röd av vrede. Flickan tog han med sig därifrån och trädgårdspojken körde han från gården.

Och så blev det tomt och tyst igen där nere vid pumpen. Gräset växte allt högre och vildare och gullregnets grenar hängde allt längre. Både pumpen och gullregnet sörjde gossen och hans fiolspel.

Den enda som kom dit ned ibland var den ljusa flickan. Hon satte sig på brunnslocket och lutade huvudet mot den gamla pumpen. Och han kände ibland hur hon skakade som av gråt. Jag vet hur det känns, när det är något som vill ha utlopp, tänkte pumpen. För gossen blev det till melodier, men för flickan blir det bara tårar.

En förmiddag kom några främmande män till det hörn av trädgården, där pumpen stod. De gick och mätte och resonerade om

auktionen, som skulle bli på gården. Trädgårdsmästarn, som var med dem, såg mycket dystert ut, ty han skulle ju mista sin plats, när godset såldes.

— Om gården måste säljas, blir det slut med oss båda gamla, sa gullregnsträdet till pumpen. Inte låter de nya ägarna oss stå kvar.

— Jag har något i mig, som skulle kunna hjälpa, sa pumpen. Men hur ska man kunna få det i dagen?

En kväll i månskenet stod gossen där. Lång och smärt och axelbred och så välklädd, att pumpen först inte visste vem han var. Men när han tog upp fiolen och lät stråken glida över strängarna, kände både pumpen och gullregnsträdet igen honom.

— Han ser ut som en prins, sa gullregnsträdet, det har gått honom väl i världen.

— Det kände jag på mig från början, sa pumpen. Han är en sån som tränger till botten, och dem går det väl.

Men gossen tog fiolen och började spela, och rätt som det var stod godsherrns unga dotter där.

— Har du kommit igen nu? sade hon. Ack så glad jag är, att du är hemma!

— Är det sant, att gården här ska säljas? sa gossen.

— Ja, nu är jag lika fattig som du, sa flickan. Far har förlorat allt vad han ägde.

— Då följer du mig ut i vida världen, ropade gossen, min fiol räcker till att skaffa oss båda bröd!

— Jag kan inte överge far just nu, när han blivit fattig och behöver mig som bäst, sa flickan. Snart måste vi lämna godset. Men kan du inte komma hit var kväll och spela litet för mig innan dess?

— Det lovade gossen, och han kom var kväll och spelade så vackert, att både gullregnsträdet och pumpen hade lust att gråta, om de bara kunnat, men det var ju bara flickan som kunde.

En kväll lutade hon sig mot gossen och grät.

— Nu måste vi säga farväl till varandra, sa hon. I morgon ska gården säljas. Far vill, att jag ska gifta mig med den mannen, som tänker köpa gården, men jag vill det inte — jag gör det aldrig!

När flickan gått satt gossen länge på brunnslöcket med huvudet lutat i händerna.

— Om han bara visste, sa pumpen, om han bara visste! Men ingenting begriper han.

Då klang det till så underligt i fiolen, som gossen lagt ifrån sig. Gossen lyfte huvudet och såg, att det var den lilla guldödlan, som nyfiken provade strängarna genom att springa över dem.

Snabb som blixten grep han ödlan.

— Jag önskade mig lyckan, när jag hjälpte dig ur brunnen, sa gossen, men du gav mig den inte.

— Släpp mig, sa ödlan och slingrade. Du önskade en fiol, och den fick du.

— Den har inte gjort mig lycklig, sa gossen. Jag önskar, att jag aldrig fått den.

— Du är otacksam, sa ödlan, vad vill du nu ha?

— Något som du aldrig kan ge mig, sa gossen, pengar till att köpa hela godset.

— Sök i brunnen, sa ödlan och vred sig loss och försvann.

Gossen stirrade häpen efter den, och både pumpen och gullregnsträdet höllo andan av spänning.

Så reste gossen sig häftigt, och efter en stund var han tillbaka med verktygen och den långa stegen.

— Äntligen ska det komma i dagen, sa pumpen. Hemligheten har tyngt mig länge nog nu. Måtte han bara gräva djupt!

Mera hann den inte säga, för nu började gossen bända loss bräderna. Och sedan pumpade han läns brunnen och klättrade ned i den alldeles som förra gången.

— Fy, vad det känns obehagligt, pustade pumpen. Men i dagen måste det ju! Han tar djupa spadtag, det känner jag. Se så, nu stötte han på det!

Och upp ur brunnen kom gossen med ett tungt skrin. Han var blek av spänning, när han bände upp locket. Och se, det var fyllt av guld och juveler till brädden!

Gullregnsträdet nästan släpade med sina grenar i iver att se på härligheten. Men gossen lyfte skrinet som för att bära bort det. Först satte han dock ned det igen och lade brunnslocket väl till rätta, och inte förrän han burit bort stegen och verktygen hämtade han skrinet.

— Han kommer att bli en god husbonde, sa pumpen, det är inte bara melodier i honom. Det finns omtanke också.

— Hur i all världen hade allt det där kommit ner i dig? frågade trädet.

— Ack, det är flera hundra år sedan det hände, sa pumpen. Det var långt innan jag blev pump, på den tiden jag bara var en vanlig brunn. Under det svåra krigsåret var det som ägaren sänkte ner hela sin skatt i mig. Han dog innan han hunnit fiska upp den, och ingen visste var den fanns. Men nu är den funnen, och det känns ganska skönt. Det tynger att bevara en hemlighet alldeles ensam genom århundraden.

Några veckor senare stod gossen och flickan åter vid pumpen. Flickan var så vacker. En guldkrona hade hon på huvudet och lång

vit slöja. De satte sig bredvid varandra på brunnslocket, och gossen började spela.

— Hon är vacker, sa gullregnet, lika vacker som ett gullregns-träd i blom, och det vill inte säga litet.

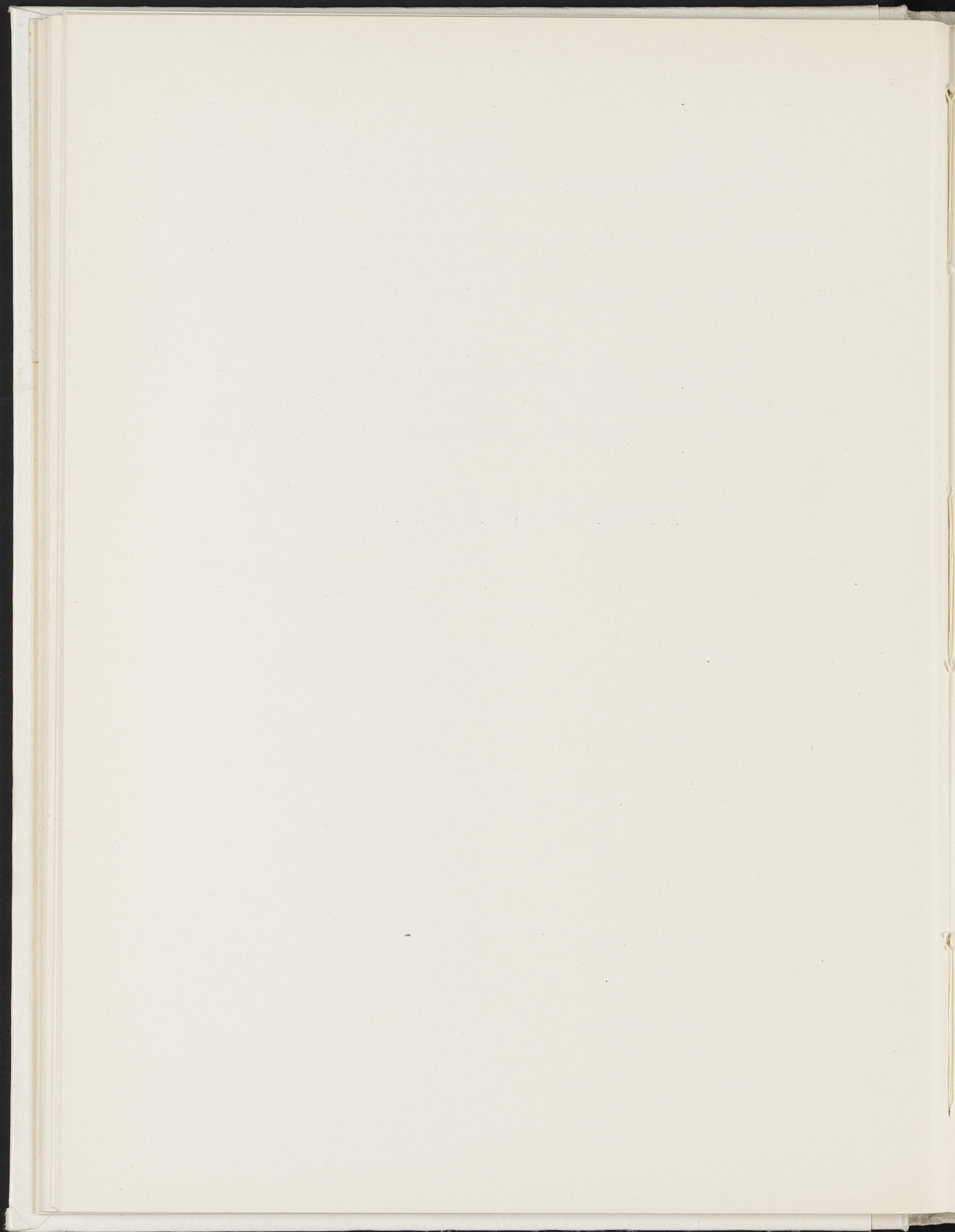
Pumpen kunde inte svara, för det stockade sig i röret på honom av rörelse.

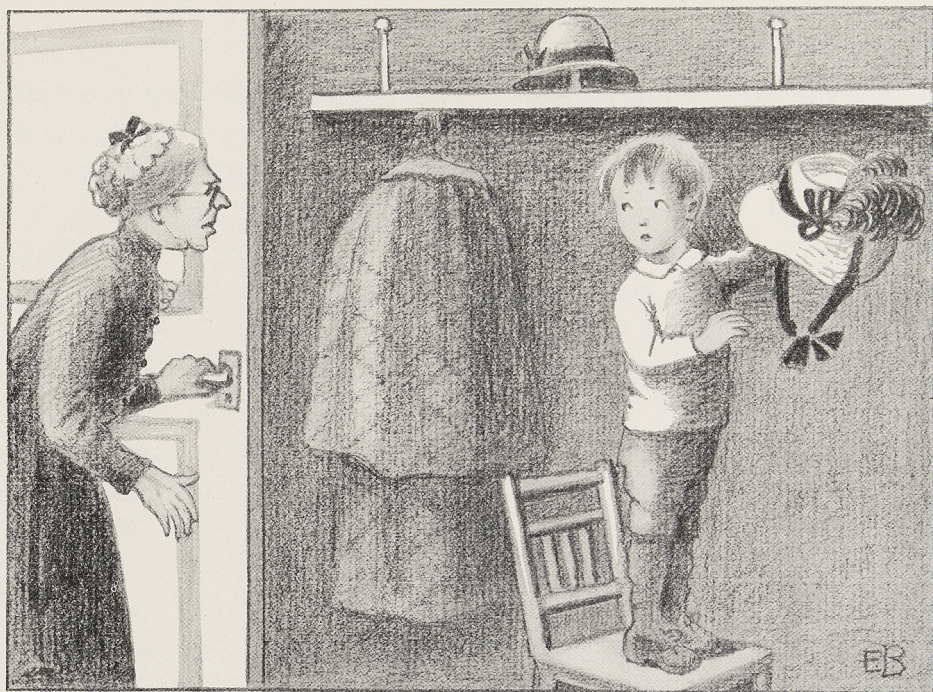
Men flickan reste sig.

— Lilla ödla, ropade hon, lilla guldödla, tack för lyckan!

Men guldödlan visade sig inte. Hon tyckte väl hon gjort nog nu för gossen, som pumpade henne ur brunnen.

FRÖKENS HATT

Skolfröken hade skaffat sig en ny hatt inne i stan, och det var något alldeles särskilt med den hatten. Den var precis som en barometer, tyckte barnen, för den visade på långt håll om fröken var glad eller ledsen. Var hon glad så satt hatten på nacken, var hon ledsen satt den på näsan, och var hon orolig satt den vanligen på ena örat.

Det där tyckte barnen var bra, för om de ville be fröken om något extra roligt, så passade de på en dag, då hatten satt på nacken, då visste de, att de nästan säkert fick som de ville. Men om hatten satt på näsan, vågade de inte be om något alls.

Hemligheten med hatten var förstås, att den inte alls passade till frökens huvud utan satt litet vingligt. Och det var så med

fröken, att var hon glad, så gick hon vanligen och tittade upp på träden och molnen och fåglarna och njöt av den friska morgonluften på väg till skolan, men var hon ledsen stirrade hon ned i marken, och var hon bekymrad för något, hände det att hon skakade på huvudet för sig själv, där hon gick. Och hatten passade förstås på att göra en överhalning för var rörelse hon gjorde.

Men fröken själv hade inte en aning om det där med hatten. Hon hade minsann så mycket annat att tänka på, stackars fröken, så inte hade hon tid att tänka på hur hatten satt. Det var synd om fröken, för hon hade det inte trevligt hemma. Frökens gamla faster, som bodde hos henne, var inte alls snäll mot fröken utan riktigt grälade på henne, bara därför att fröken ville bo i den lilla stugan i skogsbrynet i stället för att bo i skolhuset nere i byn. Tänk att hon *vågade* gräla på fröken! Lisas moster, som var sömmerska, hade själv hört det, då hon var där och sydde en gång. Frökens faster var så ond, så ond på fröken, för frökens faster ville bo där det fanns folk, som hon kunde prata med, men fröken själv hon tyckte mest om att ha träd och blommor omkring sig, sa Lisas moster. Annars hade fröken förstås *rättighet* att bo i skolhuset, men rummen där behövdes ju så väl till skolsalar nu, när skolan blivit så stor, därför hade fröken flyttat till den lilla stugan i skogsbrynet, och där trivdes hon så bra. Men det var frökens faster så förargad över. Hon ville, att fröken skulle tvinga skolrådet bygga till skolan, så hon kunde flytta in i den. Därför kältade hon på fröken dagarna i ända, sa Lisas moster.

Stackars fröken, det var inte så underligt om hatten satt på näsan rätt ofta nuförtiden!

Nu hade barnen en längre tid tittat på frökens hatt med mera spänning än vanligt. De hade nämligen fått löfte om, att om de varit riktigt snälla en tid bortåt och kunnat läxorna bra, så skulle

de en solig dag få göra en utfärd till Gilleboskogen just när gullvivorna slagit ut. De skulle ha matsäck med, och fröken skulle koka kaffe och bjuda dem på i den lilla stugan vid sjön. Och de skulle få leka och plocka blommor och kanske få ro ut på sjön också. Sedan fröken lovat barnen den där utfärden, hade de ansträngt sig orimligt att vara snälla och ordentliga. Till och med skogsvaktarns Kalle, som var yngst i klassen och annars aldrig kunde sitta stilla i bänken utan flängde upp och ner i ett, till och med Kalle satt prick stilla under lektionerna och stirrade så oavslåligt på fröken med sina runda ögon, att det nästan såg ut som om ögonen skulle trilla ut ur huvudet på honom.

Och nu hade gullvivorna redan börjat slå ut, och vackert väder hade det varit en hel vecka. Men det var som om frökens hatt vore förtrollad! Varenda morgon satt den på näsan, när fröken kom till skolan, och då vågade barnen inte påminna fröken om hennes löfte.

Lilla Kalle var kanske den, som allra mest längtade efter den där utfärden, och han var så förtretad på hatten, som förstörde hela saken för dem.

Han var ganska knepig, Kalle, för att vara så liten, och en dag fann han på råd. Skogsvaktarns stuga låg ganska nära frökens stuga, så Kalle kunde alltid se, när fröken tog sin kvällspromenad. Då hade hon alltid sin gamla hatt på sig. Och frökens faster brukade samtidigt ta sig en lur i sin länstol, så det var alldeles tomt i förstugan, det visste Kalle.

Kalle stod i fönstret och stirrade bortåt frökens stuga, som avtecknade sig mörk mot den gula aftonhimlen. Rätt som det var såg han fröken komma ut ur stugan och gå med raska steg inåt skogen.

Kalle i väg. I den vänstra handen knep han hårt om en näve

hagel, som han tiggat sig till av sin pappa, i den högra hade han en nål med en lång tråd påträdd.

Försiktigt öppnade han dörren till frökens stuga. Mitt framför sig hade han frökens nya hatt på hatthyllan, och från rummet intill hördes djupa snarkningar.

Kalle klev upp på en stol och lyckades få ned hatten, och så fnusslade han in sina hagel baktill i hattfodret och sydde runtom dem med långa styng. Han hade lärt sig sy av sina systrar, Kalle, för han var ju minst och enda pojken.

Och så fick han hatten upp på hyllan igen och smög sig ut ur stugan och sprang hem glad i hågen. Nu vore det väl märkvärdigt, om inte frökens hatt skulle sitta på nacken i morgon bittida, tänkte Kalle.

Nästa morgon var strålande klar. Barnen stod i spänning utanför skolan och väntade på sin fröken och såg på långt håll att hatten *äntligen* satt på nacken.

Det blev stort jubel, och de sprang glada mot fröken och ropade: — I dag får vi väl göra utfärden till Gilleboskogen, snälla fröken!

Frökens faster hade varit alldeles särskilt svår och gnatig just den morgonen, så fröken tyckte att livet var grått, men när hon nu såg barnens glada, förväntansfulla ansikten så var det som om solen bröt fram genom molnen. De var allt bra rara, hennes barn, och livet var ändå värt att leva, tänkte fröken.

— Kära barn, jag hade så när alldeles glömt bort utfärden, sa hon. Ge er hem efter matsäck, så mötas vi här igen klockan tio precis.

När barnen kom tillbaka med portörer och ryggsäckar, stod en stor lövad skrinnda med två stadiga, bruna hästar mitt på skolgården. Och i väg bar det till Gilleboskogen och en så rolig och

lyckad utfärd, som detta blev, har väl aldrig varit varken förr eller senare.

Den som njöt allra mest av färden var kanske ändå Kalle. Litet emellan sprang han ifrån leken och ställde sig bredvid fröken och såg beundrande upp på hennes hatt. Den satt så härligt på nacken! Kalle tyckte liksom, att han rådde om både fröken och hatten. Men han talade inte om sin hemlighet för någon, det var han för klok till, hur liten han än var.

Kalle blev så god vän med fröken sedan den dagen. Han väntade alltid på henne utanför skolan och gjorde sällskap med henne hem. Och fröken tyckte det var som om Kalle vore alldeles hennes egen pojke. Hon tyckte det kändes så trevligt att ha hans lilla bruna näve i sin och att höra på hans muntra prat, när de vandrade tillsammans. Och så såg han upp på henne så troskyldigt. Ibland märkte hon, att han såg på hennes hatt, och då nickade hon till med huvudet för att få den framåt. Det var då också en besvärlig hatt, som alltid ville glida bakåt!

— Tittar du på min hatt, Kalle lilla? frågade fröken en dag.

Då blev Kalle röd och tittade bort.

— Vet du, den är så besvärlig, sa fröken, den är liksom så tung där bak. Jag måtte se bra tokig ut med den. Jag tror jag måste köpa mig en ny, fast jag egentligen inte har råd till det.

Kalle gick med nedböjt huvud och sa inte ett ord mera på den promenaden, och så fort han kom till avtagsvägen störtade han i väg till sin stuga.

Stackars lilla Kalle, han blev förlägen över att jag märkte, att han tittade på min tokiga hatt, tänkte fröken. Det är en bra fin-känslig gosse, lilla Kalle!

Men Kalle var så olycklig. Tänk om fröken nu gick och köpte sig en ny hatt alldeles i onödan. Och tänk om den nya hatten aldrig

satt på nacken, då kunde de ju inte veta mera, om fröken var ledsen eller glad.

Kalle låg på knä på en stol vid fönstret och tittade bortåt frökens stuga hela eftermiddagen.

— Vad tittar du på, Kalle? frågade systrarna, men Kalle svarade inte.

När han äntligen såg fröken komma ut ur stugan och ge sig av på sin skogspromenad, satte han i väg som en pil bort till hennes stuga. Han hade en liten sax i fickan, och i handen höll han en nål med lång tråd och en försvarlig knut. För Kalle hade fått en ljus idé. Han skulle ta bort haglen ur frökens hatt och i stället lägga dem baktill i frökens fasters hatt. För om fröken blev glad av att ha hatten på nacken, så måste väl frökens faster också bli glad, om *hennes* hatt kom ner i nacken. Och om frökens faster blev glad, så blev nog fröken glad jämnt. Lisa hade ju sagt, att det var för att frökens faster var ledsen som fröken själv var ledsen ibland.

Kalle hade sett frökens fasters hatt. Den hade gredelina band och var så stor, att man knappast såg hennes ansikte, och hon hade den alltid på sig, bara hon tittade ut ur stugan aldrig så litet. För hon var så rädd för *solsting*, frökens faster. — Spring inte barhuvade, barn, ni kan få solsting! ropade hon en gång med barsk röst, när hon gick förbi stugan, där Kalle och hans systrar lekte utanför i solen. Det ordet hade Kalle och hans systrar aldrig hört förr, men de tyckte det lät så fint, så sen den dagen lekte de ofta "Fröken faster" och klädde ut sig i farmors gamla hatt och med den brokiga bordduken till schal. Men Kalle fick bara vara frökens faster en enda gång, för han kunde inte ropa: — Ni kan få solsting! med tillräckligt grov röst.

Allt det där tänkte Kalle på, när han stod på en stol i den skumma förstugan och försiktigt lyfte ner frökens fasters hatt från hatt-

hyllan. Haglen, som han plockat ut ur frökens hatt, höll han i handen, och så satte han saxen in i fodret på frökens fasters hatt och skulle till att sprätta. Men det är inte så lätt minsann att hålla en massa hagel i samma hand, som man sprättar med. Därför, krasch, ramlade alla haglen i golvet. Aldrig kunde Kalle tro, att hagel kunde föra ett sådant oväsen!

Innan Kalle hunnit tänka sig för, stod frökens faster på tröskeln och såg på honom. Kalle kände att han blev alldeles stel, där han stod på stolen med hatten i ena handen och saxen i den andra. Det var den värsta stund han varit med om! Han mindes ingenting av allt vad frökens faster sade, förrän han liksom vaknade upp där inne i hennes rum vid att han satt på en stol vid väggen och frökens faster satt i gungstolen och gungade fram och tillbaka och sa: — Vänta dig du, när din lärarinna kommer hem! Det sa hon många gånger och liksom i takt med gungningen. Till slut stannade hon tvärt och sa: Nå, har du mål i mun än? *Vad* tänkte du göra med min hatt?

— Bara lägga litet hagel i den, stammade Kalle.

— Lägga *hagel* i den!!! skrek frökens faster. Tänkte du ta livet av mig?!

— Ne-ej, bara göra frökens faster glad, sa Kalle med ynkelig röst.

— Göra mig *glad*, göra mig *glad*, hur är det med ditt förstånd, pojke? sa frökens faster.

— Jo, för att våran fröken skulle kunna bli glad, för hon kan inte vara glad, när hennes faster inte är glad.

— Jag har väl aldrig i livet hört! sa frökens faster och stirrade på Kalle. Hör du, pojke, du har väl aldrig gått och fått solsting? Gick du utan mössa i dag?

— Solen har ju inte skinit i dag, skyndade Kalle att säga. Han blev ännu mer rädd för frökens faster, när hon började tala om solsting.

— Låt mig se, sa hon och började gunga igen. Joho, det var solsken mellan ett och tre. Var du ute då?

Kalle försökte byta om samtalsämne.

— Kan inte frökens faster flytta någon annanstans, där det är mera folk? sa Kalle.

Hon hörde upp att gunga.

— Varför skulle jag göra det? frågade hon barskt.

— Jo, för då kanske våran fröken kan vara glad ändå utan att behöva ha hatten på nacken, sa Kalle.

Frökens faster reste sig tvärt och gick fram till Kalle.

Nu börjar hon smälla mig, tänkte Kalle förfärad, när hon räckte ut sin magra hand.

Men hon lade den bara på hans panna.

— Du har feber! sa hon. Räck ut tungan. *Hör du inte, pojke, räck ut tungan!!!*

— Far har sagt, att vi inte får räck ut tungan, snyftade Kalle.

— Hm, sa frökens faster. Räck hit handen då, så jag får känna på pulsen! Jaha, var det inte det jag trodde, pulsen är alldeles för hög! Ta av dig skorna!

Kalle snörde darrande av sig skorna.

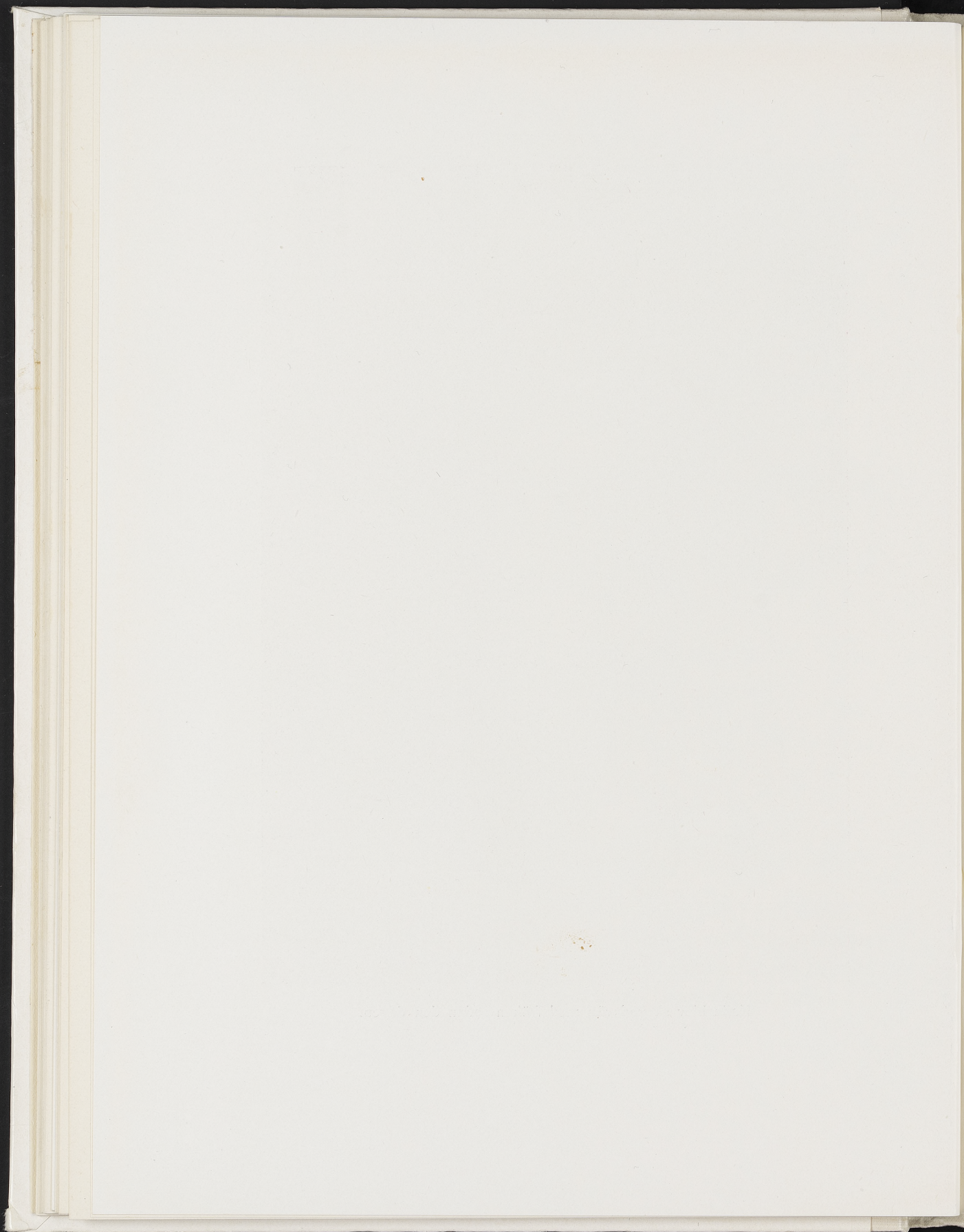
— Lägg dig nu här på soffan! Nej, vänta, det är kanske bäst du tar av byxorna först!

— Kan jag inte få smäll *utanpå* byxorna i stället? bad Kalle.

— Jag slår inte ett barn, som fått solsting, sa frökens faster barskt. Se här, nu lägger jag mitt förkläde i soffan för att skydda överdraget, så du får behålla byxorna på. Lägg dig nu bara!

Kalle blev så god vän med fröken sedan den dagen.

Och så bredde frökens faster ett tjockt täcke över Kalle och drog ned gardin och gick ut och vred om nyckeln utifrån.

Kalle låg där och tänkte på hur underligt det var, att han nu verkligen fått solsting och undrade vad fröken skulle säga när hon kom hem. Och så lyssnade han på frökens fasters kanariefågel, som sjöng för full hals. Och till sist somnade han visst, för han vaknade av, att fröken själv stod lutad över honom och frågade med orolig röst: — Kalle lilla, är du sjuk?

Hon hade dragit upp gardinen och öppnat fönstret, och med det samma kände Kalle sig alldeles frisk och satte sig kvickt upp i soffan.

— Tack fröken, nu är jag bra, får jag gå hem nu? sa han och började snöra på sig skorna.

— Se mig i ögonen, Kalle, sa fröken, *vad* tänkte du göra med hatten?

Då brast Kalle i gråt. Men fröken satte sig bredvid honom i soffan och bad honom vara hennes förståndiga gosse och genast berätta alltsammans, hur tokigt det än var. Och då började Kalle berätta både om hur de längtat efter utfärden till Gilleboskogen och vad Lisas moster sagt och om haglen i hatten och alltsammans. Och fröken satt alldeles tyst och hörde på och såg alldeles rysligt förvånad ut, tyckte Kalle, när han ibland vågade kasta en hastig blick på henne. Men hon såg inte förargad ut, tyckte han, och därför vågade han till och med berätta det där hemska om haglen, som trillade ner på tamburgolvet. Och när han slutat sa fröken bara: — Du är en liten dumsnut, Kalle! Du slipper något straff den här gången, men gör *inte* om det! Gå hem nu!

Och Kalle i väg. Men i förstugan höll han på att ramla baklänges av förfäran, för där satt frökens faster på en stol innanför dörren och hade hört alltsammans.

— Plocka upp haglen från golvet, befallde hon och pekade med sin käpp, man kan ju bryta benen av sig!

Och Kalle måste plocka, medan frökens faster satt och såg på. Det var en svår stund för Kalle, och länge drog den ut också, för han måste leta noga i var vrå, innan hon blev nöjd.

När Kalle kom hem, fick han bannor för att han varit ute så länge och försummat kvällsvarden, men han kom sig inte för med att förklara vad han haft för sig utan kröp i säng tyst som en råtta.

Och skolfröken var lika vänlig mot Kalle som förut och låtsades som ingenting hade hänt. Men på lördagen reste hon till stan och köpte en alldeles ny hatt, som satt så ordentligt på huvudet, som om den vuxit fast. Barnen i skolan blev först så snopna över den nya hatten, men de tröstade sig snart, för fröken var nästan alltid glad på sista tiden, så egentligen behövdes inte den där barometerhatten längre.

Och nu ska du få höra vad som mera hände. Några dagar efter äventyret med frökens fasters hatt mötte Kalle henne själv livslevande på vägen. Hatten med de gredelina banden hade hon på huvudet och paraply i hand, och Kalle tänkte förskräckt smita.

Men hon ropade: — Kalle, stanna! Och då måste han ju lyda.

— Hur mår du efter solstinget, Kalle? frågade hon och spände ögonen i honom.

— Tackar bra, sa Kalle och vred generad på sig.

— Det måtte ha verkat som en snilleblix på dig, sa frökens faster, för du gav mig en idé, som jag tänker följa. Se här, tag det här brevet och bär det till posten, men nåde dig om du tappar det! Det är till min syster, som bor i stan. I år och dag har hon tiggat mig att flytta till henne, och nu ska det ske. Jag behöver folk och

FRÖKENS HATT

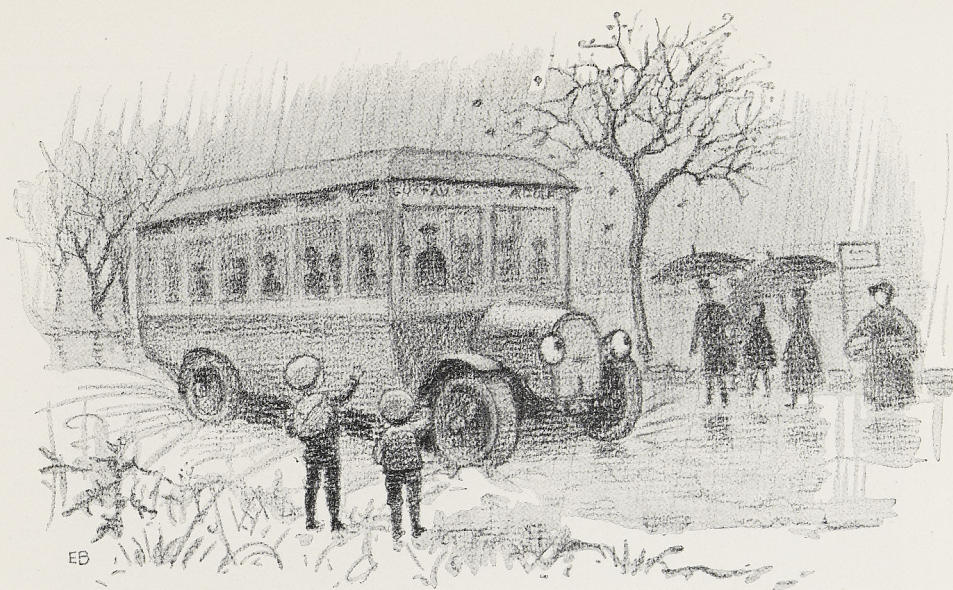
rörelse omkring mig för att inte bli en gammal argbigga. Ja, av barn och dårar får man höra sanningen, det är säkert det!

Och så vände frökens faster tvärt, och Kalle sprang på lätta fötter till posten med det dyrbara brevet.

Frökens faster blir kanske nästan snäll till slut, bara hon kommer dit bort, där det är liv och rörelse, tänkte Kalle, och fröken själv, ja det finns då ingen människa i världen som är bussigare än våran fröken, bara hon får vara i fred!

BUSSENS ÄVENTYR

RUSSIAN ALPHABET

Det var en gång en omnibus, som var så trött, så trött! Hela dagen hade den gått i hållande regn fram och tillbaka på den långa, backiga, urusla vägen mellan Gustavshill och Adolfsnäs. Det var lördag också, så bussen var värre fullproppad än vanligt. Sista turen var det rent omöjligt. — Nu ryms det inte fler, jag kreverar, pustade bussen. Men tror ni inte, att det klämde in sig nya passage-rare ändå vid var hållplats! Det var fru Lundboms fel, där hon satt så beskäftig med torgkorgen i knät och regerade alla där inne. — Om frun klämmer ihop sig bättre där i hörnan, och pojkarna sätter sig, en på byttan och en på lådan här, så ryms det gott ett par till, sa fru Lundbom. Det är ju rent okristligt att låta människor gå på landsvägen i det här regnandet! Och Hellman han lät henne förstås hållas, fast han borde ha bättre vett, han som är chaufför.

Vad har man för glädje av att ha fått det finaste namnet i hela svenska historien, när man ändå får släpa så här, tänkte bussen.

För bussen hade verkligen ett fint namn. Han hette *Gustav Adolf*, därför att de sista bokstäverna i Gustavshill—Adolfsnäs hade blivit en smula urblekta och inte syntes på håll. — Heja, Gustav Adolf! brukade småpojarna ropa, då han rullade förbi. Och då dunkade det till av stolthet i bussen. Han visste minsann vad det namnet var värt, han som så ofta hört skolpojarna, som steg på vid Äppelboda, förhöra varandra i svenska historien.

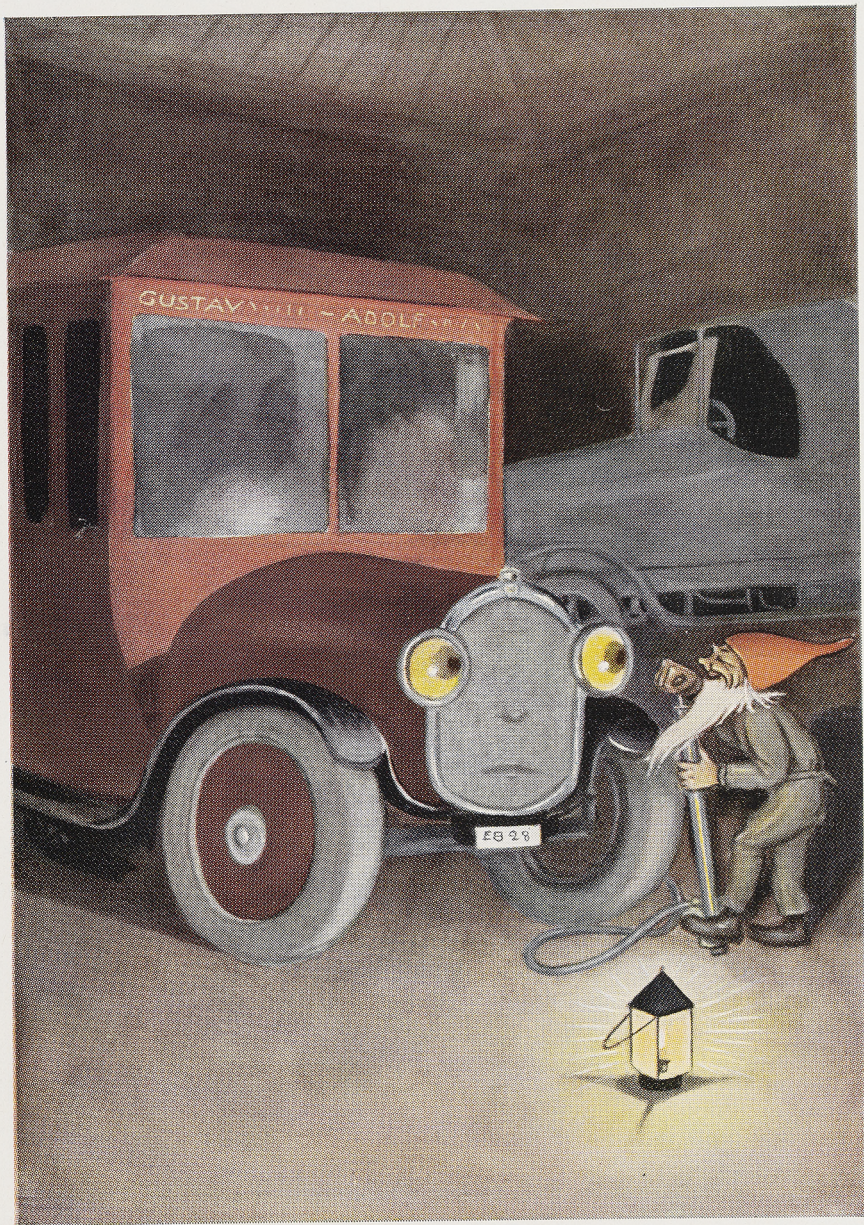
Men i kväll orkade han minsann inte vara glad eller stolt över något! Han var så tröttkörd och utpumpad, när han äntligen fick köra in i garaget vid Adolfsnäs för att få litet nattro, så han orkade knappt gäspa en gång. Hellman måtte vara trött han också, stackarn, för han raskade undan mer än vanligt med rengöringen och glömde rentav att pumpa mer luft i de slaka ringarna. Han längtade förstås hem till stugan och ungarna.

Så där ja! Nu var det mörkt i garaget, och man skulle till att sova!

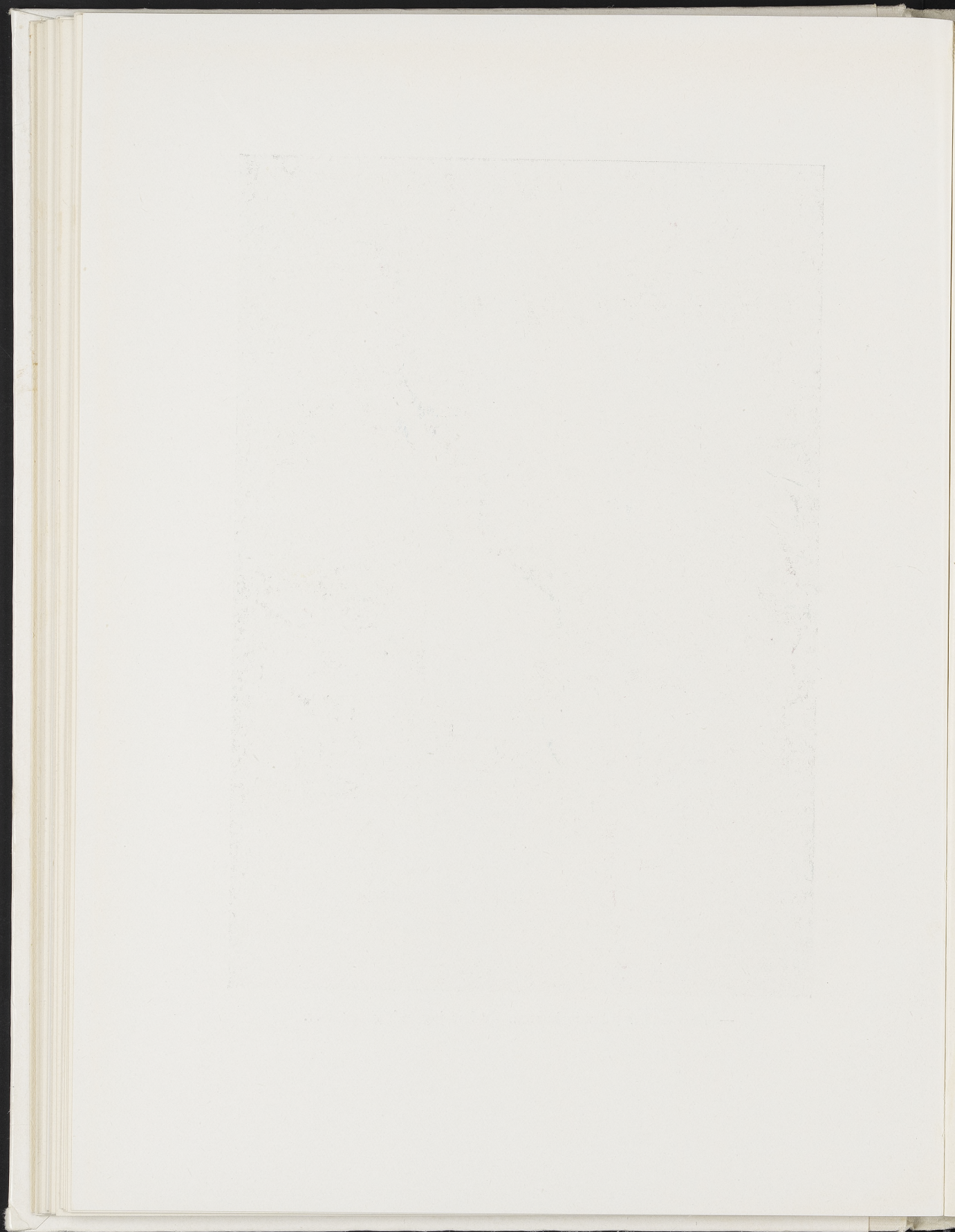
De andra bilarna sov redan, men Gustav Adolf hade svårt att komma i sömn, för det värkte av trötthet i hans ringar, och det var så många tankar, som surrade ini honom.

Varför ska man just vara buss, tänkte han, varför kan man inte vara spårvagn i stället? Tänk så fint spårvagnarna trillar fram på sina stålskenor! Det är annat det än att skaka i väg på den blöta, gropiga landsvägen!

Bussen hade ofta tittat på spårvagnarna vid Gustavshill och haft lust att språka med dem litet, men de såg så likgiltiga och brådskande ut, att han inte kom sig för. Annars skulle han nog haft tillfälle till det, för de träffades där minst tre gånger om dagen, då passagerarna klev ur bussen och steg på spårvagnen för att fortsätta fram till staden. Det skulle allt vara bra roligt att få åka

— Vem är ni? frågade bussen. Er har jag aldrig sett förr.

omkring i staden på de släta gatorna och se allt märkvärdigt, som fanns där, tänkte bussen. Spårvagnarna, de har det bra de!

Nu fick bussen se ett svagt ljus närma sig i mörkret. Det kom från en lykta och lyktan bars av en liten grå man med toppluva. Han kom rakt fram till bussen och började gå omkring den och putsa den och smörja den, och så klämde han på ringarna och skakade på huvudet. Bussen var så förvånad, att han inte kunde säga ett ord. Inte förrän den lilla mannen kom släpande med en pump och skulle till att pumpa ny luft i ringarna fick bussen mål i mun.

— Vem är ni? sa han. Er har jag aldrig sett förr.

Då lyfte den lilla mannen huvudet, och hela hans rynkiga ansikte log.

— Nej, du har alltid sovit förr, då jag pysslat om dig, sa han. Varför sover du inte nu?

— Jag är för trött, sa bussen, och så har jag så många tankar, som surrar i mig.

— Det ska en buss inte ha, det mår han bara illa av, sa tomten.

— Är ni anställd här? frågade bussen.

— Säg "du", för jag är garagetomten, sa gubben och började pumpa.

Det kändes så skönt, att bussen drog en suck av lättnad.

— Tack ska du ha, sa han. Hur länge har du tjänstgjort här?

— Sen långt före din tid, sa tomten. Förr var det här skjulet ett stall för hästomnibusar, och jag fick ta hand om både omnibusarna och de stackars hästkrakarna. De var något till trötta, när de kom hem om kvällarna!

— Ja stackare, sa Gustav Adolf, de hade ju bara sina ben att lita till och inga motorer. Men de där hästbussarna var väl också ena hjälplösa kräk, som bara lät dra sig på det där viset.

— Nå ja, om man låter dra sig av hästar eller av motorer, det är egentligen en smaksak, sa tomten.

— Du pratar, sa Gustav Adolf och blev riktigt het. Min motor är ju en del av mig själv, den är mitt hjärta!

— Ja visst, ja visst, sa tomten lugnande. Hetsa inte upp dig för all del. Det kan bli explosion i motorn. Så där ja, nu är du snart så fin som om du vore alldeles ny!

— Gör du dig så här stort besvär med *alla* bilarna här inne? frågade bussen.

— Nej, det gör jag inte, sa tomten. Jag har en särskild kärlek till dig, för du påminner mig så mycket om den gamla goda tiden, då det varken fanns ångtåg eller bilar.

— Gör *jag*? frågade bussen. Jag som är så modern!

— Ja det hjälps inte, sa tomten, för du påminner mig i alla fall så mycket om en gammal hästomnibus, som jag höll så mycket av. Ja, du har kanske sett den för resten borta vid Karlsro. Chaufför Hellman har satt upp den där till lekstuga åt sina barn. Och där leker de bilbuss dagarna i ända, de små krabaterna.

— Tycker du jag är lik det där rysliga gamla skrället? frågade Gustav Adolf förnärmad.

— Nå, den är ju litet skamfilad nu, sa tomten. Den var minsann så fin den tiden den var nymålad. Röd var den, som du, och alldeles samma väg gick den, som du går nu. Den hade ett så gott humör den omnibusen, och den berättade så många roliga historier om allt vad passagerarna gjorde och sa, så vi skrattade många gånger i kapp den och jag.

— Den hade ju ingen motor som väsnades, så den hörde nog alla roligheterna bättre, sa bussen, och så var det kanske bättre vägar den tiden. Nu skakar passagerarna ju om varandra som ärter i ett såll!

— Ja, vägarna har blivit sönderkörda av de tunga bilbussarna, det är klart det, sa tomten.

Då teg Gustav Adolf, men tomten fortsatte:

— Vet du, ibland får jag så stor lust att uppliva gamla minnen, och då följer jag med dig på friskjuts.

— Inte har jag märkt det, sa bussen förvånad.

— Jag drar ner mössan över öronen, så jag blir osynlig, sa tomten, och jag har så roligt, där jag sitter, för, vet du, människorna i en sån här buss är sig ändå precis lika som på hästomnibussarnas tid.

— Ja, *de* har ju inte fått motorer i sig, så det kan inte ha blivit så stor förändring med dem som med oss, sa bussen.

— Ja, roligt har jag i alla fall, och snart känner jag igen dem alla och vet var de stiger av och på. Gör du det också? frågade tomten.

— Jo, det vill jag lova, sa bussen.

— Vet du, i kväll höll fru Lundbom på att få fatt mig i benet, när hon drog fram sina lådor och byttor under bänken för att placera folk på, sade tomten. Det var med nätt nöd jag slank undan.

— Var du med i dag? frågade bussen. Varför hindrade du inte fru Lundbom?

— Skulle jag hindra henne? Jag hjälpte henne i stället. Det är en riktig fröjd, när människor är så där hjälpsamma!

— Du tänkte inte på mina ringar, knotade bussen.

— Men nu har jag tänkt på dem så mycket mer, tröstade tomten. Känner du dig inte bättre nu?

— Jo, tack ska du ha, sa bussen. Jag måste säga, att du har varit riktigt hygglig mot mig!

— Ja, farväl då, sa tomten. God sömn och roliga drömmar!

— Nej, gå inte än, bad bussen. Du som är tomte kan väl trolle? Kan du inte låta mig bli spårvagn i stället för buss?

— Vänta, tills du har somnat, sa tomten. Just som du har somnat ska du säga: "Snipp, snapp, snut!" Då sker allt som du önskar.

Och så försvann tomten, och bilen stod kvar och försökte somna.

Han räknade fram och tillbaka alla namnen på hållplatserna på den långa färden mellan Gustavshill och Adolfsnäs, tills det började surra allt sömnigare i honom och drömmarna vimlade lika tätt där inne som passagerarna nyss.

Nu sover jag, och nu vill jag bli spårvagn, tänkte Gustav Adolf.

— Snipp, snapp, snut!

Och i detsamma var han en ståtlig, nymålad spårvagn, som på blanka skenor och med släpvagn efter sig gled in i staden.

Det här är minsann annat än landsvägen, tänkte han, nu känner man riktigt att man lever! Ty stora höga hus fanns där med många hundra fönster. Och fullt med spårvagnar och bilar och cyklar och människor och hundar om vartannat. Men det var inte en sådan röra, som det såg ut, för i gathörnen stod trafikkonstaplar med fina vita handskar på händerna, och de styrde det hela bara med att hålla händerna på olika sätt. Gustav Adolf tyckte, att en sådan konstapel måste vara den mäktigaste man i hela världen.

Men bråkigt var det inne i staden, det märkte han snart. Tätt var det mellan hållplatserna, och människorna steg ideligen av och på. Det var ett traskande i ett, i ett genom honom. Och enformigt blev det nog att ideligen köra på detta sätt i samma skenor. Gustav Adolf var van vid en timmes uppehåll minst mellan varje tur, men det blev det minsann inte tid till här. Här gavs intet andrum alls.

— Var snäll och häng inte så tungt efter mig, sa han till släpvagnen. Kan ni då inte hjälpa till en smula själv?

— Jag har då aldrig hört maken! sa släpvagnen. Ska *jag* hjälpa till själv? Ni är ju till för att tjäna mig!

— Vad nu då, sa Gustav Adolf förtörnad. Det är ju jag som är förarvagnen! Jag är husbonden och ni är min tjänare, som plockar upp de passagerare, som jag själv inte har plats för.

— Jaså, sa släpvagnen försmädligt. Se så, skynda på nu och dra mig vidare!

Gustav Adolf var så retad, att han sprutade gnistor. Hans humör hade blivit ännu hetsigare, sedan han fått elektricitet i kroppen. Han satte i gång med en så tvär knyck, att passagerarna på släpvagnens plattform trillade på varandra.

— Akta dig, jag ska anmäla dig för spårvägsstyrelsen! ropade släpvagnen. Men det hörde inte Gustav Adolf. Det roade honom att se på raden av bilar vid sidan, som måste stå stilla, när det behagade honom att stå och inte fick sätta sig i gång förrän han gjorde det. Man har i alla fall respekt med sig, tänkte han, om också man råkat få en odrägligt näsvis släpvagn hängande efter sig!

När han sent på natten hamnade i det stora spårvägsstallet för att få några timmars vila, kände han sig inte väl till mods, ty där var inte alls så hemtrevligt som i garaget vid Adolfsnäs. Här finns säkert ingen garagetomte, tänkte han. Nej, det här livet blir allt för jäktigt i längden och tar för mycket på mina nerver. Då vore det bättre att vara privatbil! Tänk, vilket bekvämt liv en sådan bil för! En taxameter skulle jag inte vilja bli på villkor, men en elegant lyxbil med extra fint märke, *det* vore något!

Knappt hade han tänkt tanken ut förrän han befann sig rullande lätt och behagligt på de härligaste gummiringar, blankpolerad utvändigt och invändigt klädd med det finaste ljusgrå kläde. Dof-tande rosor hade han också i ett glas, och på de mjukt stoppade

dynorna satt en elegant fru med sin dito dotter. Ett sådant liv, tänkte bilen, nu först lever jag riktigt!

Bilen stannade vid det stora varuhuset och stod där och väntade tillsammans med en rad andra fina privatbilar, som betraktade varandra och jämförde varandras rang och märke. Och de finaste bilarnas chaufförer stod och pratade med varandra och såg ner på dem som inte hade så fina märken. Gustav Adolf såg med tillfredsställelse, att hans chaufför tydligen hörde till den finare sorten. Några småpojkar snodde runt bilarna och pratade sakkunnigt om deras fel och förtjänster, och när den nya bilen såg med vilken respekt de betraktade honom, svällde hans ringar av stolthet.

Han var mycket belåten med sitt nya liv till en början. Ett par tre turer om dagen var ju bara lagom motion. Om morgnarna körde han husets herre till kontoret, på middagen gjorde han en tur med husets damer, och om kvällarna var det vanligen någon teater- eller konserttripp. Hämtningen från sena bjudningar tyckte han sämst om, ty det hände ibland, att han fick vänta rätt så länge. Det kränkte honom, för han var van vid från sitt föregående liv, både som buss och spårvagn, att om människorna inte passade tiden, så gick han från dem. Särskilt i regnväder var bilen mycket missnöjd med att stå och vänta, ty han var mån om sitt utseende och rädd om sin fina lackering.

Inte trivdes han så särskilt med sin nya chaufför heller. Hellman hade varit en helt annan sort, trygg och pålitlig. Han och Gustav Adolf hade varit *en* vilja och *en* själ, som det ska vara med en bil och hans chaufför. Den här var så oberäknelig och körde ibland så vårdslöst, att Gustav Adolf litet emellan kände motorn dunka ända upp i halsgropen av rädsla för sammanstötning.

En middag stod Gustav Adolf som vanligt och väntade utanför stora varuhuset. Regnet skvalade ner och chaufförerna stod under

portvalvet och pratade med varandra. Gustav Adolf kastade längtande blickar in genom den stora svängdörren. Var gång den öppnades såg han hissen, som gick upp och ner där längst inne. En natt hisspojke i fint livré öppnade hissdörren och Gustav Adolf kunde se, att hissen var lika fint klädd invändigt som han själv. Och två blanka speglar hade den. Det vore allt bra mycket behagligare att vara hiss och aldrig behöva stå ute i regnet, tänkte Gustav Adolf. Och tänk att få stiga uppåt så där, i stället för att jämt rulla fram på marken. Hiss vill jag bli!

I samma ögonblick befann han sig inne i varuhuset och steg hastigt i höjden. Hej, så lustigt det kändes att stiga uppåt! Hur ska det väl se ut där längst uppe? tänkte hissen. Men där högst uppe var bara ett tak, och så sjönk han igen. Så lustigt det känns i maggropen att sjunka! tänkte han. Och dörrarna slogs upp vid de olika våningarna, och damerna trippade in och tittade sig i speglarna och rättade på håret och trippade ut igen. Alla gör de likadant, tänkte hissen. Upp och ner gick det, upp och ner, utan rast eller ro. Så kvavt det har blivit, tänkte han. Luft, jag vill ha luft, annars kvävs jag! Han hade just stigit högst upp och skulle sjunka igen, då han hörde ett starkt dån över sig. Han kände igen det, det måste komma från en flygmaskin.

Å, *flygmaskin* vill jag förstås bli, tänkte han. Att jag inte tänkt på det förut! Tänk, att få stiga rakt upp i den klara luften!

Och innan han visste ordet av hade hans önskan blivit verklighet, och han steg med stort dunder och dån upp i luften.

Ack så härligt, surrade han, men hu, jag nästan hisnar! Tänk att jag verkligen flyger nu! Så smått och platt allting ser ut här uppifrån! Bilarna ser ut som myror och ångtågen som tusenfotingar. Det är ändå skönt att sväva så här högt över allting! Men måtte han nu bara hålla balansen den där unga spolingen, som för

mig. Han gör så underliga kantringar! Vad i all världen tar han sig nu till!!!”

Ty flygaren började göra en massa övningar och svängar i luften.

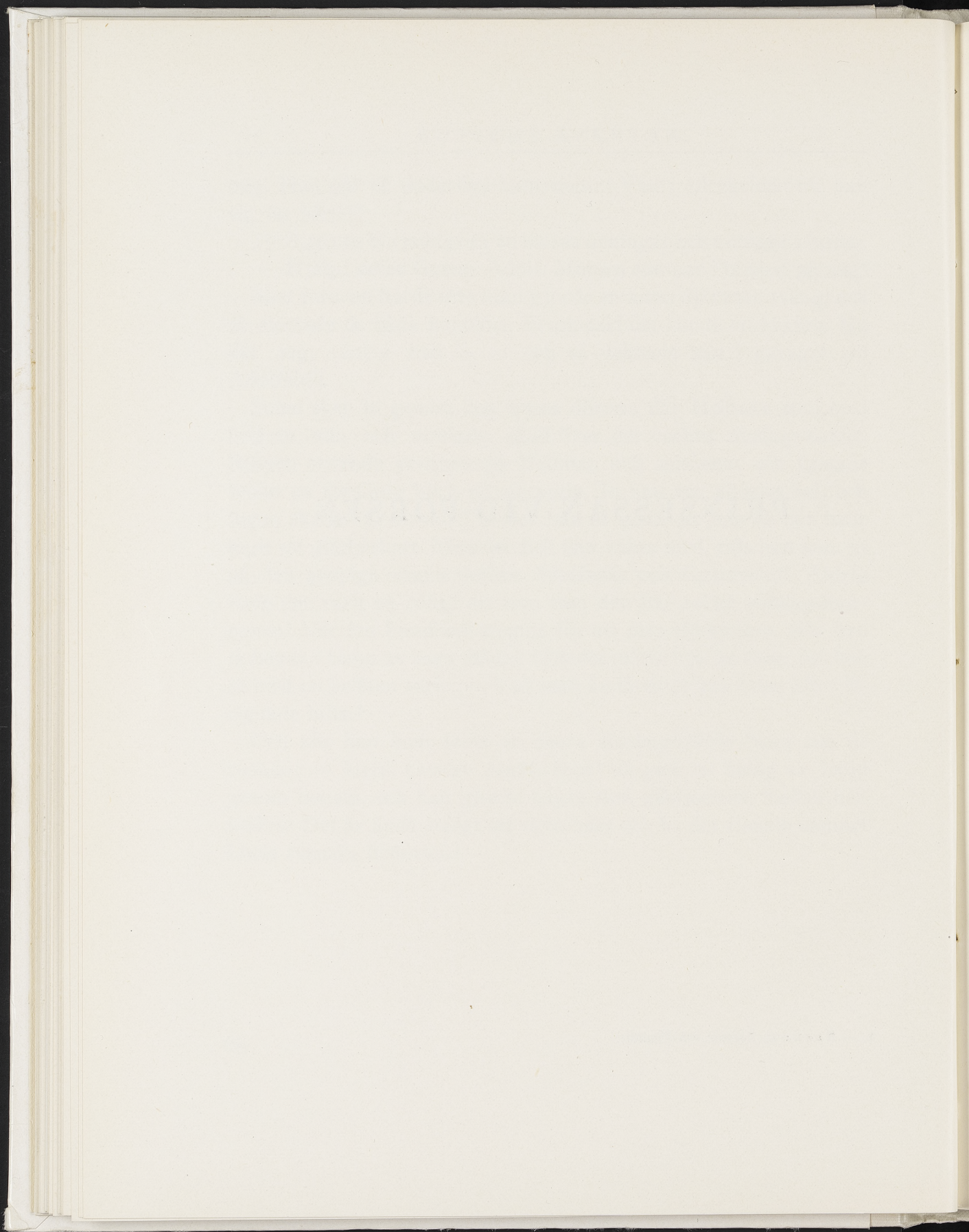
— Hjälp! skrek Gustav Adolf. Motorn stannar i bröstet på mig!

Men föraren hörde inte utan gjorde en ännu djärvare sväng, och så störtade de båda handlöst. Flygmaskinen kände en krasch. Nu dör jag, tänkte han — — och så vaknade han i garaget vid Adolfshill.

Solen sken in genom den öppna dörren, där Hellman stod med belåten min och visslade, glad över det vackra söndagsvädret. Bussen stirrade yrvaken på Hellman och solskenet och kastade sedan en försiktig blick på sig själv. Jo han var alldeles hel, och ingen skada var skedd. Då blev han så glad, att han så när hade tagit ett glädjeskutt. Men det fick han vänta med, tills han kom ut på den gropiga vägen mellan Adolfsnäs och Gustavshill. Aldrig hade det varit så roligt att leva som den här soliga söndagsmorgonen! När fru Lundbom steg på för att fara till kyrkan, ville han ta henne i famn av bara glädje. Och det måtte hon ha känt, för hon sa med en belåten suck: — Vad man ändå sitter bra i den här väl-signade bilen!

Och när han kom förbi en skara söndagsklädda barn och de ropade: — Heja, Gustav Adolf, heja! då gick en ilning av fröjd genom honom, och han gjorde några små glädjeskutt, medan han tänkte: Det är ändå stilt att vara buss och ha det finaste namnet i hela svenska historien!

PRINSESSAN VID FORSEN

Högt uppe på ett skogklätt berg låg ett slott, och högst uppe i ett av tornfönstren stod en liten prinsessa. Sin krona hade hon lagt i fönsternischen, och hon hade klivit upp på en pall för att bättre komma åt att luta sig ut genom fönstret och lyssna. Det hördes ett dovt brus nedifrån skogen. Många gånger hade den lilla prinsessan lyssnat till det bruset. Det kom från forsen, sa hennes sköterska, från den vilda forsen djupt där nere i skogen. Den sjöng när den kastade sig utför branterna, och millioner vattenpärlor stänkte den omkring sig. Prinsessan ville så gärna se forsen, men hon fick inte gå ner i den mörka skogen. Ibland kunde hon se liksom en vit rök stiga upp bakom trädkropparna. Den kom också från forsen, sa skö-

terskan. Det var när den var som allra vildast, som den stänkte vattenpärlorna så högt.

Men den här gången såg inte prinsessan den vita röken, fast dånet lät starkare än vanligt.

— Är forsen ond i dag? frågade den lilla prinsessan. Den låter som om den hade många röster, och alla är de onda.

Sköterskan gick till fönstret för att lyssna, sedan mumlade hon förfärad några ord och försvann hastigt utför torntrappan. Men prinsessan märkte inte, att hon gick. Hon funderade bara på, om hon skulle våga dra av sig sina högklackade gullskor och kliva upp i fönstret för att bättre komma åt att se, hur högt forsen stänkte.

— Snälla Mona, får jag, började hon, men så märkte hon att Mona gått och drog hastigt av sig skorna och de vita silkesstrumporna och klev upp i fönstret.

Ett stycke nedanför prinsessans fönster fanns ett platt tak, som hörde till ett annat torn, och nedanför det tornet sträckte en stor alm ut sina grenar. Från det där trädet kan man nog se forsen, tänkte prinsessan. Hon såg sig om efter Mona, och eftersom Mona inte kommit tillbaka, vågade prinsessan ta av sig också den långa besvärliga klänningen, som var av styv guldbrokad. Och så hoppade hon lätt som en älva ned på taket klädd i sin lilla korta blå underklänning. Vad det kändes skönt att röra sig! Snart lyckades hon svinga sig ner i den stora almen och försvann i dess lummiga bladverk.

Under tiden steg dånet och bruset allt högre. Nu kunde man urskilja hotfulla människoröster och om almen stått på framsidan av slottet, hade prinsessan sett en stor folkskara, som med bössor och pikar och alla slags tillhyggen trängde sig upp emot slottstrappan.

In i slottet trängde de vilda männen, förbi den skrämde vakten och in i kungens och drottningens sovgemak. De var förbittrade

över de tunga skatter, som kungen lagt på folket. Och nu ville de gripa kungen och drottningen och föra dem över gränsen och tillsätta en annan härskare efter folkets eget val.

Kungen och drottningen blev lamslagna av fruktan och gjorde intet motstånd. Snart fördes de bort till häst med bakbundna händer och omgivna av en stor skara beväpnade män. Innan kungen fördes bort tvingades han att underteckna sin tronavsägelse. Han och drottningen skattade sig i alla fall lyckliga att undkomma med livet.

När kungen och drottningen väl blivit bortförda började folkskaran plundra borgen. Men då kom plötsligt en bland dem att tänka på kungens brorsdotter, den lilla prinsessan, som också skulle finnas i borgen. Hon var arvtagare till kronan, för hon var dotter till förre kungen, som stupat i kriget. Bäst att genast sätta henne inom lås och bom, annars kunde det bli strid i framtiden om tronföljden.

Prinsessans sköterska, den förskrämda Mona, tvingades visa vägen till hennes rum. Men när de kom upp till tornkammaren var fågeln utflugen. Bara gullkronan i fönstret, de små högklackade skorna och den guldbroderade sidenklänningen visade vem som bott i rummet. De sakerna greps av rovlystna händer och slottet genomletades från torn till källare, utan att prinsessan hittades. Alltmer förbittrade blev männen, när de inte funno den de sökte. Speglar och tavlor slogs i kras, vävnader revs från väggarna, och förgyllda möbler bröts i stycken. Varje vrå av parken genomletades, men utan resultat. Över den höga muren kunde inte den spåda prinsessan ha klättrat, det förstod man ju, men i alla fall fick ett par män i uppdrag att söka henne i skogen utanför slottet, medan de övriga ställde till med ett bullrande dryckeslag i slottets välfyllda vinkällare.

Men var fanns den lilla prinsessan under tiden?

När hon först fick höra rösterna, som ljud från slottets framsida, gömde hon sig djupt inne i trädets lövverk. Nu kommer det främmande igen, tänkte hon, och då måste jag gå och hälsa. Men inte kan jag visa mig utan strumpor och skor och utan min långa klänning? Och inte kan jag komma upp i tornet och klä på mig utan att gå uppför trappan, och då kommer alla att se mig. Och min faster blir nog mycket ond på mig, för att jag visar mig så här oklädd, och så får jag bannor, medan alla de främmande hör på. Nej, det är bäst jag gömmer mig i skogen, tills alla de främmande har gått, för här i trädet kan de kanske se mig. Och så kröp den lilla prinsessan kvickt ut på en av grenarna, som sträckte sig över den höga trädgårdsmuren, och hasade sig med hjälp av vildvinsrankorna ner på yttersidan av muren.

När hon väl stod där nere på den fuktiga mossan, kom hon att tänka på, att nu skulle hon ju äntligen kunna få se forsen på nära håll, och så bar det i väg på lätta bara fötter ner till det skummande vattnet.

Forsen sjöng och dånade som aldrig förr, och hela kaskader av glittrande droppar stänkte han på den lilla prinsessan, som skratade av glädje, där hon satt ytterst på den våta branten. Alldeles intill prinsessan stod en liten blåklocka dallrande för draget från forsen. — Lilla blåklocka, viskade prinsessan, jag vill bli som du, jag vill stanna här vid forsen och aldrig vända tillbaka till slottet.

Då sträcktes en osynlig hand ut från forsen och rörde vid den lilla prinsessans bara fötter, vid hennes blå klänning och mjuka hår, och den lilla prinsessan krympte hastigt samman. I stället för en liten blåklädd flicka, stod där en liten blåklocka på den våta hällen. De fina rötterna klängde sig fast i bergsskrevan, och den

lätta klockan darrade i stänket från den strida forsen. Det var som om hela den lilla plantan skälvde av glädje.

Men ur skogen kom ett par svartmuskiga karlar rusande. De hade just fått syn på den lilla flickan vid forsen och förstått, att det var henne de sökte. Men när de kom fram till platsen, där de sett henne, var hon försvunnen. Längre klättrade de utmed forsen och stirrade ned i dess skummande djup, men när de ingenting fann vände de tillbaka till borgen och berättade, att prinsessan drunknat i forsen. Nå, det var nu ingenting att göra åt, och dryckeslaget där uppe fortsatte obehindrat, tills männen i fyllan och villan satte eld på borgen.

Men i forsen bodde strömkarlen. Det var han som räddat den lilla prinsessan från de vilda karlarna. När solen sjunkit och månen blänkte i forsens vatten, steg han ut ur forsen och satte sig bredvid den lilla blåklockan och började spela. Då blev blåklockan ett människobarn igen och satt och såg så stort på den vackra ynglingen, som spelade. Han hade ett blekt ansikte, som lyste vitt i månskenet, det svarta håret ringlade sig vått kring hans panna, och han spelade så vackert, det vackraste prinsessan hört. Hon var inte alls rädd för honom, och till slut somnade hon in med sitt huvud i hans knä. Då strök strömkarlen varligt över den lilla prinsessan, och se, där stod åter blåklockan på sin dallrande stängel, medan strömkarlen kastade sig i forsen och försvann i det vita skummet.

En timme var natt sutto strömkarlen och den lilla prinsessan tillsammans på den våta hällen. Ibland spelade han för henne, men ibland samspråkade de: — Vill du inte vända tillbaka till människolivet snart, lilla blåklocka? frågade strömkarlen en dag.

— Nej, jag vill helst vara här hos dig, sa prinsessan. Här är allra roligast att vara.

— Men nog vill du hellre vara en prinsessa än en stackars liten blåklocka, sa strömkarlen. Nästa månskensnatt ska jag föra dig till människorna! Jag skall lösa min häst ur forsen och rida med dig till ett kloster härintill, och där skall jag be priorn, som jag känner, att han för dig till dina anhöriga.

— Då får jag så mycket bannor av drottningen för att jag sprungit bort olovandes, sa prinsessan och snyftade. Och kanske jag till straff blir instängd i den mörka kammaren!

— Kära barn, sa strömkarlen och log. Den mörka kammaren finns inte mer, för hela slottet har brunnit, och kungen och drottningen bor långt borta i ett annat land. Det är dit jag skall låta priorn föra dig.

— Då kommer jag ju långt, långt bort från dig, sa prinsessan. Ingenstans vill jag vara annat än hos dig!

— Men jag är bunden här vid forsen, sa strömkarlen. Bara en timme var natt blir jag förvandlad till människa, den andra tiden sitter jag osynlig i forsen och spelar.

— Ack, om jag kunde få sitta där hos dig! sa prinsessan.

— Det kan du inte, sa strömkarlen.

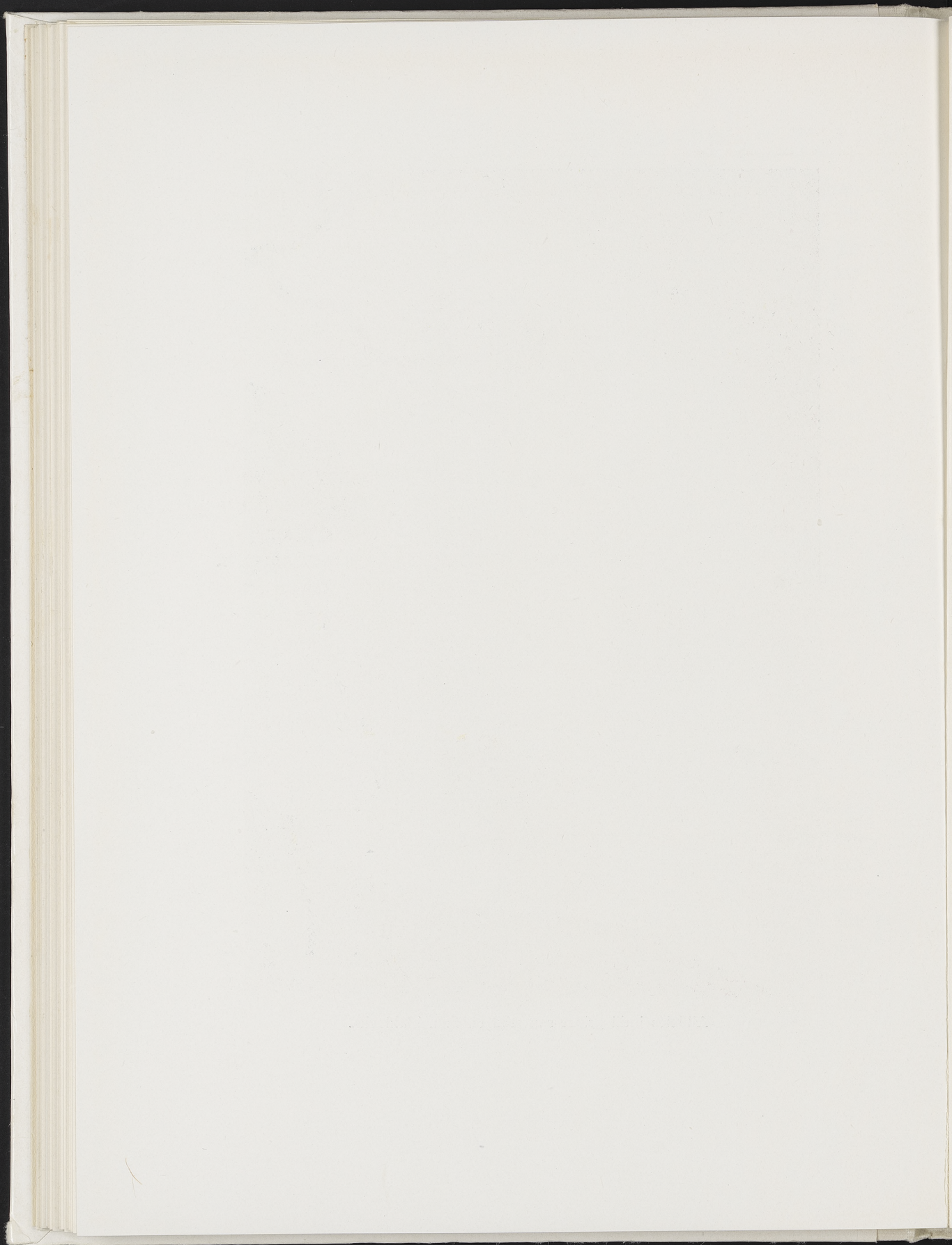
— Hur kommer det sig, att du alltid måste sitta i forsen och spela? frågade prinsessan.

— Det skall jag berätta för dig, sa strömkarlen.

Och så berättade han för prinsessan, hur han en gång varit en ung prins, som tillsammans med sin tvillingbror var ute på en resa och red på bron, som ligger över forsen ett stycke högre upp. Han höll mycket av sin tvillingbror, och de hade alltid varit goda vänner. Men på sista tiden hade hans bror varit tyst och mulen. Det var för att frågan om vem av de två som skulle bli tronföljare, hade kommit på tal bland folket. Prins Roland, som strömkarlen egentligen hette, brydde sig inte synnerligen om saken, men hans bror var

Alldeles intill prinsessan stod en liten blåklocka.

rätt härsklysten och ville gärna bli den utkorade, och det grämde honom att folket hellre tycktes vilja ha Roland till kung.

När nu de unga prinsarna red mitt på den bräckliga bron, vände plötsligt den andra prinsen sin häst mot Roland och ropade: — Nu må striden avgöras mellan oss två.

Och innan Roland hann fatta hur det gick till, låg han i forsen med sin häst och kämpade för livet, medan tvillingbrodern red oskadd bort.

Han fattades av en sådan förtvivlan över sin brors svek, att han helst ville dö, men en hand drog honom in under forsens valv, och när han vaknade till medvetande fann han, att han blivit räddad av en gammal vitskäggig strömkarl, som då bodde i forsen.

Strömkarlen förhäxade den unge prinsen så med sitt spel, att prinsen snart hade bara en enda längtan, och den var att lära sig spela som den gamle. När han spelade på strömkarlens fiol, glömde han sin sorg och bitterhet, och småningom lärde han sig alldeles konsten av sin mästare. Då hade han själv blivit förvandlad till strömkarl, och den gamle strömkarlen drog bort mot havet, dit hans längtan stod, ty det var för att bli avlöst, som han lärt Roland sin konst. Men den gamle hade nog varit för otålig i sin längtan till havet, därför hade han inte dröjt länge nog för att helt förvandla Roland. En timme var natt blev han åter människa, en enda fattig timme! Och samtidigt löstes hans häst ur förtrollningen, hästen som annars var frustande skum i forsen.

Prinsessan lyssnade andlöst till vad hennes vän berättade.

— Kan du aldrig nånsin bli löst ur förtrollningen? frågade hon.

— Jo, det finns en enda möjlighet, men den kan aldrig bli verklighet, sade prinsen. Om jag vigs vid en kristen mö, viker förtrollningen.

— Du kan viga dig vid mig, sa prinsessan.

— Lilla prinsessa, sa strömkarlen, du är för ung än att stå brud, du måste vända åter till människolivet.

— Men jag kan vänta här vid forsen, sa prinsessan. Jag växer ju ett litet stycke vart år, och snart är jag fullvuxen.

— Vill du verkligen vänta här hos mig? sa strömkarlen, och för första gången såg prinsessan en glimt av glädje i hans ögon. Om du väntar tills du fyllt sjutton år, så kanske vi en månskensnatt kan rida till klostret i skogen och väcka den gamle priorn och be honom skyndsamt viga oss, innan timmen löper ut. Men det blir långa år att vänta här i skogen.

— Inte blir det långa år! sa den lilla prinsessan. Jag har det så skönt här vid forsen i skogen, för jag har så lyckliga drömmar...

Prinsessan hann inte säga mer förrän hennes röst dog bort, och hon stod igen som en liten dallrande blåklocka, medan prinsen försvann i forsens fradgande skum.

Och sommaren gick, och hösten och vintern bröt in i skogen. Inte en sträng vinter, ty det är långt söder ut den här forsen brusar. Men alla andra blommor vissnar ändå i skogen, det är bara den lilla prinsesseblåklockan, som står oskadd kvar på sin späda stängel. Var natt träffas hon och prinsen, och prinsen sveper om henne sin vida kappa för att skydda henne för kölden.

Ibland rider de på prinsens frustande häst i vild fart genom skogen. Hästen längtar att sträcka ut. Under ritten lutar den lilla prinsessan lycklig sitt huvud mot prinsens bröst och önskar att färden aldrig ville sluta.

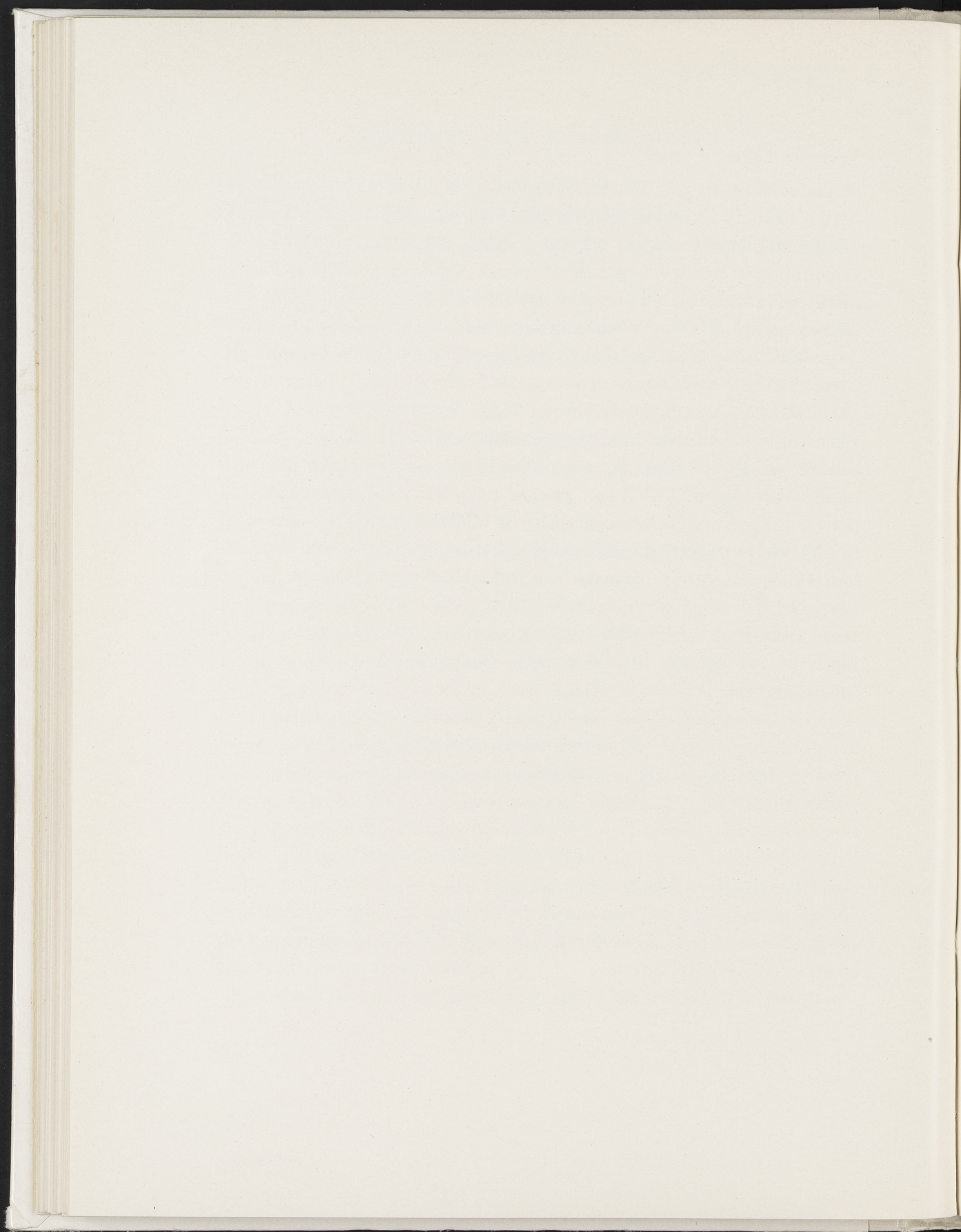
Hon har blivit längre nu, den lilla prinsessan, och hennes mjuka hår når långt över midjan. Allt mindre sorgsna är prinsens ögon, när de vila på henne och allt mer har de att tala med varann om, innan den korta timmen löper ut.

Snart stundar den månskensnatt, då prinsen skall sätta sin prin-

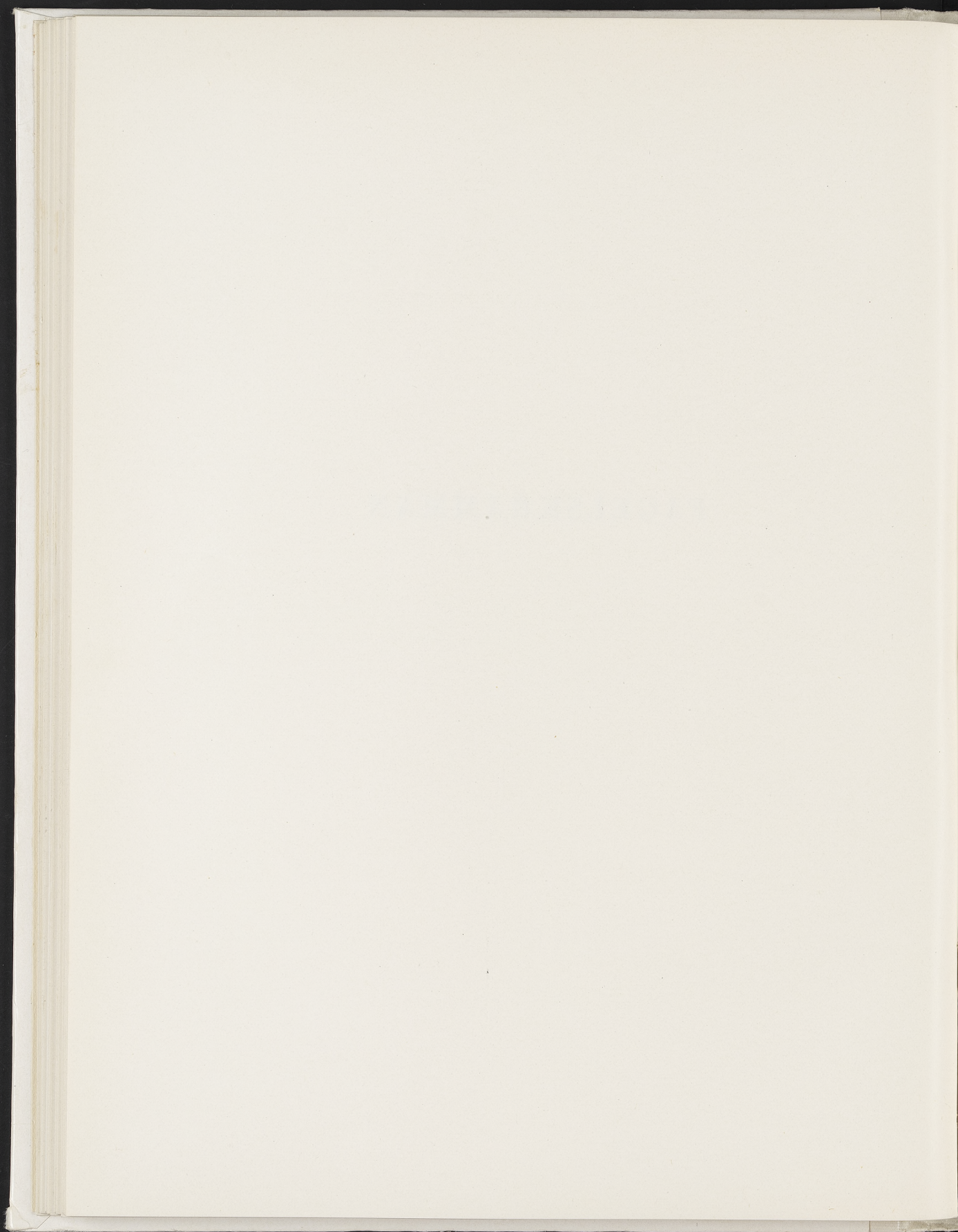
sessan framför sig på sadelknappen och rida i brusande fart på sin svarta häst till klostret i skogen. Då skall han slå tre hårda slag på den igenbommade porten, och en yrvaken munk ska komma i sina klapprande trätofflor och dra de tunga riglarna från porten och sätta den stora rostiga nyckeln i låset. Och så ska den gamla ekdörren gnisslande öppnas av munken, som häpen lyser på de båda unga med sin lykta. Och ut ur cellerna kommer flera munkar i trätofflor och med ögon runda av förvåning. Och priorn väcks skyndsamt, och han behöver bara kasta en blick på prinsens ansikte för att veta vem han har framför sig, ty det var just i detta kloster, som de unga prinsarna hade bott natten innan olyckan hände vid forsen. Och efter bara ett par ord från prinsen drar priorn hastigt de båda unga med sig till klosterkapellet, där han tänder ett par vaxljus med ivrigt darrande händer. Och så läser han välsignelsen över prinsen och hans brud med sin goda gamla röst. Och när vigseln är över börjar kapellets klockor ringa i den tysta natten, ty då är förtrollningen bruten, och fast timmen nu lupit ut står prinsen och hans brud där livslevande hand i hand med våta ögon och leende läppar.

Och alla munkarna skockas i glad iver kring de båda unga för att ge dem goda råd och välsignelser med på vägen. En kommer med ett bröd till vägbrot, en räcker prinsen en pung med några gamla silvermynt, och en har letat fram en vit kåpa, som han sveper om prinsessan, så hon inte skall frysa i sin korta klänning. Och hela massor av vigvatten stänker de på hästen och på prinsens fiol, för att trolldomen riktigt skall gå ur.

Och till sist lyfter prinsen sin brud upp i sadeln, och de rider glada genom den vaknande skogen, där alla fåglar sjunger och solen just har gått upp.

FÅGELSKRÄMMAN

— Nu är jag led på att stå här längre i ärtåkern, jag vill ha ombyte, sa fågelskrämman. Jag går till stan och söker plats vid hovet.

Och så klev han ut ur åkern och gav sig till att vandra på vägen åt stan till.

Hans stormhatt, som var en smula stukad, satt så käckt på sned, den styva kragen och den röda, fladdrande halsduken tog sig så bra ut på avstånd, och de svartgröna frackskörten svängde stolt bakut, när han gick. Det var en riktigt förnämlig fågelskrämma! Byxorna var ju lite fransade i kanten förstås och var för vida för de smala benen, och skorna var det bedrövligt med. Men annars fanns det minsann inget fel på honom.

Vid vägkanten satt en gammal luffare. — Sitt ner och prata lite, kamrat! bad han.

Och fågelskrämman slog sig ner med något styva ben, för han var ju inte van att sitta.

— Jag sitter och funderar över hur vackert allting ändå är, sa luffaren. Titta på stråna här och blommorna där vid dikesrenen och på de små krypen i gräset. Det är väl ändå märkvärdigt, va? Joo, det tyckte nog fågelskrämman också.

— Och de små fåglarna sen, sa luffaren, man kan väl inte tänka sig behagligare små kräk!

— Fåglar ska man schasa, sa fågelskrämman häftigt.

— Nej hör nu bror, sa luffaren, har han nånsin sett riktigt noga på en fågel? Sett hur lätt och finurligt den rör sej i luften?

— Fåglar är pack! sa fågelskrämman. Fåglar skall man schasa!

— Tyst nu, bror, sa luffaren och tog honom i rockuppslaget. Det finns ett litet fågelpar där inne i busken, viskade han. Honan ligger på ägg och hanen matar henne och något behändigare än de två kan man inte se!

— Schas, schas! skrek fågelskrämman och rusade upp.

— Men ä du tokig, du skrämmer dem ju! sa luffaren.

— Ja, det gör jag, sa fågelskrämman. Fåglar ska man schasa!

Och så gick han med stora steg därifrån, medan den gamle luffaren häpen såg efter honom.

När han gått ett stycke kom han till en gård, där en hund började skälla på honom.

— Tyst, sa fågelskrämman, inte skälla!

— Trashankar skall man skälla på, sa hunden och skällde allt värre, och den stackars fågelskrämman måste springa därifrån, för att hunden inte alldeles skulle slita hans byxor i bitar.

Nästan vid var gård han kom till gick det likadant, men fågelskrämman klev i alla fall morskt på, och så kom han då till stan.

— Det var en vacker stad, och mitt i stan var ett torg, som var det vackraste av alltsammans. Där promenerade fint klädda människor, där lekte barnen kring en kung i brons, som stod högt uppe

på en marmorsockel. Och tusentals duvor flaxade där och trippade och blev matade med ärter av barnen.

Men när fågelskrämman såg duvorna blev han alldeles vild och rusade fram mitt i flocken och flaxade med armarna. — Schas, schas, skrek han. Och duvorna flög förfärade åt alla håll, medan de minsta barnen i förskräckelsen tappade sina ärtstrutar och började gråta.

— Fy, en så stygg gubbe! skrek barnen, och en polis kom och tog fågelskrämman i armen och drog honom med till kurran.

Där frågade polismästaren om han hade några papper.

— Papper? frågade fågelskrämman.

— Ja, betyg då eller pass! röt polismästaren.

— Jag har kommit hit för att söka arbete vid slottet, sa fågelskrämman, och rätade på sig. Jag skall be att få tala med kungen!

Nu var det en rysligt snäll kung i det landet, som alltid tog emot främlingar, som ville tala med honom. Och så blev då fågelskrämman förd till kungen.

Kungen satt just ute på sin trädgårdsterrass, för det var en varm dag. Och drottningen och prinsessan satt där också och hovet, och de drack saft och vatten och åt kakor.

Fågelskrämman bugade sig djupt men stelt för kungen, som tittade förvånad på honom och frågade vad han ville.

Då skrek fågelskrämman med ljudlig röst: — Jag söker plats som kunglig hovfågelskrämma!

Prinsessan, som just tagit en mun saft och vatten, fnös till och sprutade ut alltsammans på klänningen och det fina marmorbordet.

Och samtidigt brast hela hovet ut i skratt. Kungen skrattade så magen hoppade, och han måste hålla på den med båda händerna. Drottningen höll näsduken för ögonen och skrattade, så hon fick ont

i sidan. Och hovmästaren fick en kakbit i vrångstrupen och måste bultas i ryggen.

Fågelskrämman begrep inte alls vad de skrattade åt, och så tänkte han, att de måste ha hört miste.

— Kunglig överhovfågelskrämma! skrek han med sin gällaste trumpettröst. Nu skulle de väl få respekt för honom, tänkte han.

Men då brast skrattet löst igen.

— Hur var det han sa? kved emellanåt någon till sin granne. Kunglig överhovfågelskrämma! och så kiknade de på nytt av skratt.

Men just som de skrattade som värst kom Klas och Brita. De hade saknat sin fågelskrämma så, för det var ju de, som klätt upp den och ställt den i ärtåkern. Och så fick de höra av mjölkskjutsen, att en karl, alldeles lika klädd som deras fågelskrämma, stått mitt i stan på stora torget och schasat duvor. Och då åkte de med mjölkskjutsen in till stan, och där fick de höra skrattet från slottsterrassen och klev upp dit.

Och de ställde sig på ömse sidor om fågelskrämman och sa: — Det här är våran egen fågelskrämma, och vi har kommit för att hämta honom.

Fågelskrämman blev så generad, att han inte visste vart han skulle titta, för han visste ju med sig att han hade rymt ur tjänsten.

Men Brita sa till kungen: — Han är den bästa fågelskrämma som finns!

Och Klas sa: — Vi kan omöjligt reda oss utan honom, för hela ärtåkern är full av fåglar nu när han är borta.

Då rätade fågelskrämman på sig och blev morsk igen, för nu kände han sitt värde.

— Jag får ta tillbaks ansökningen, eftersom man tydligen inte kan klara sig utan mej därhemma, sa han och bugade sig stelt för

kungen. Och så klev han i väg därifrån med Klas och Brita, en på var sida.

Kungen bara viftade med handen till avsked, för han var så matt av skratt, att han inte kunde tala.

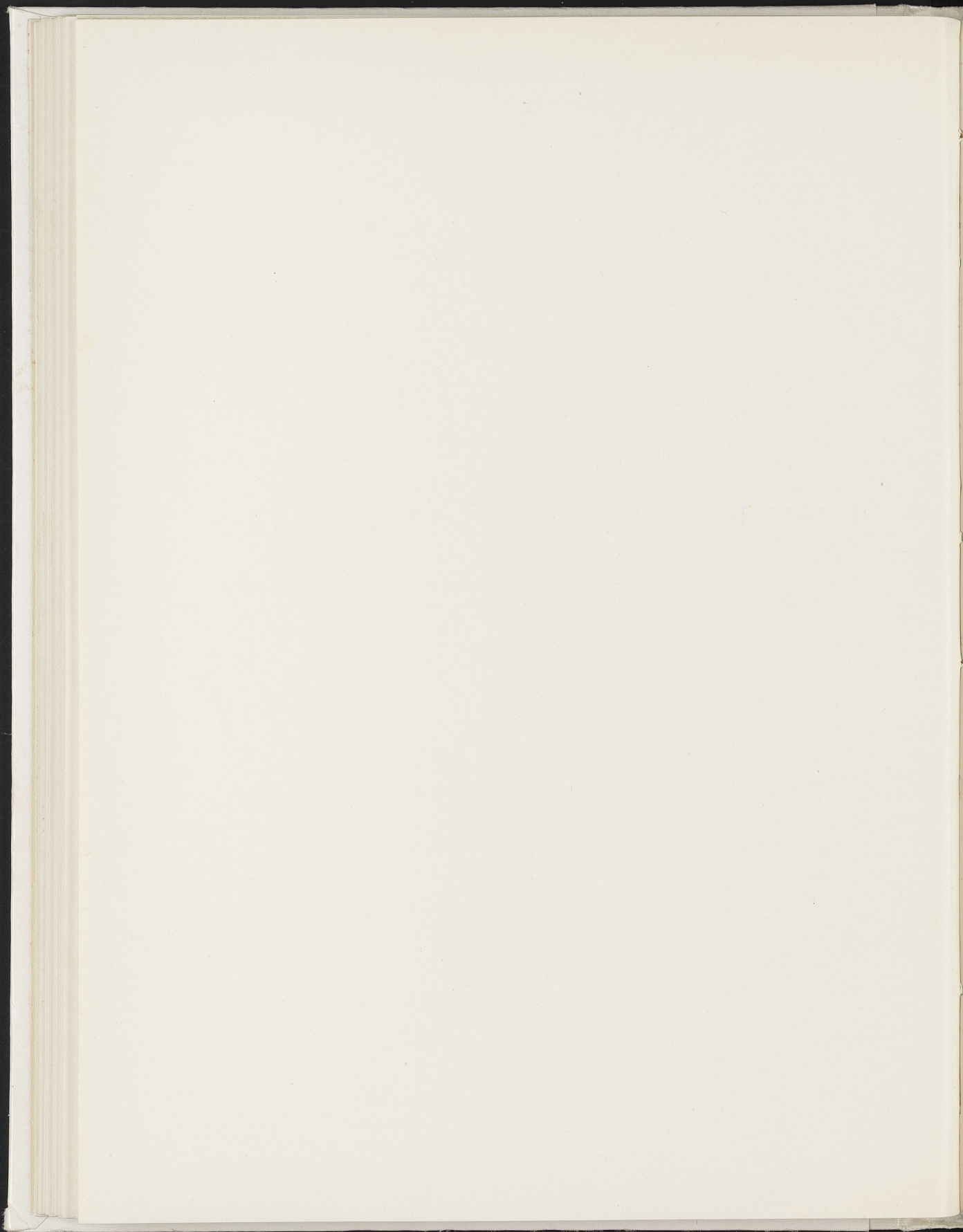
Men fågelskrämman gick hemåt med så stora steg, att Klas och Brita knappt kunde följa honom. Hans frackskört slog bakut, byxorna slängde om benen och den röda halsduken fladdrade för vinden. Och för var gång han såg en sparv på vägen, stannade han och skrek: — Schas!

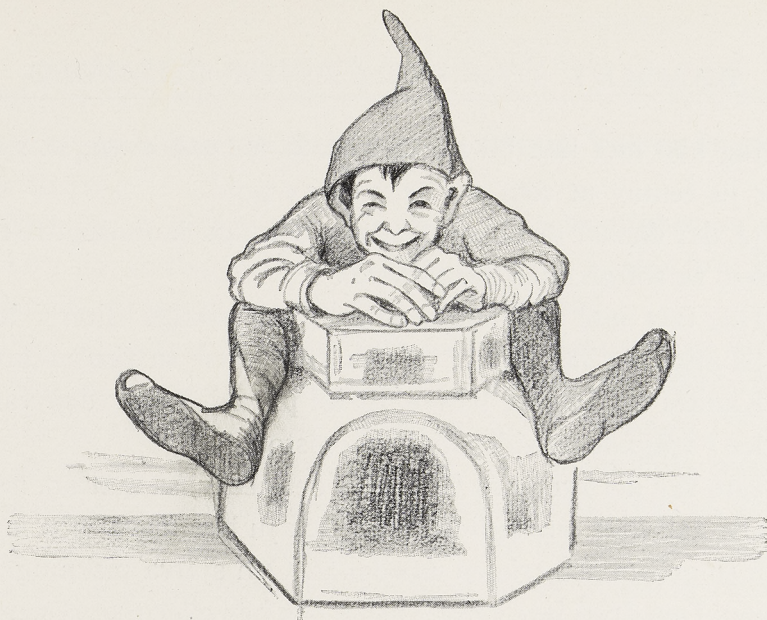
Nu står han i sin ärtåker igen.

— Jag har varit vid hovet och talat med kungen, säger han till kråkorna. Högre upp kan man inte komma, därför tänker jag hålla mig hemma hädanefter. Schas med er!!!

Och kråkorna flaxar vörtnadsfullt ett litet stycke åt sidan.

DAMMET SOM VÄGDES PÅ GULDVÅG

— Nu ska jag berätta en historia för dig, sa tomten och satte sig grensle över stora bläckhornet. Den är alldeles sann, för jag satt själv gömd bakom gardinen och lyssnade till samtalet. Skriv nu!

Och så berättade tomten:

Människorna i huset hade begivit sig ut på bilfärd och det var så tyst i det stora vackra rummet, så tyst som det bara kan bli i ett rum, som nyss varit fyllt av sorl och glam och plötsligt blir tomt.

Möblerna stod stilla och njöt av tystnaden. Det var som om de drog en suck av lättnad över att äntligen få ro. Men de var så laddade av allt vad de fått se och höra, att det liksom inte gick för dem att dåsa till med detsamma. Därför stod de och betraktade dammkornens gyllene dans i solstrimman, som långsamt vandrade genom rummet.

Rätt som det var hördes ett svagt klingande skratt från den stora spegeln i hörnet.

— Jag kan inte låta bli att skratta åt dammkornen, sa spegeln. De ser ju rentav ut som om de vore av guld.

— Ja, där dansar de så sorglöst som om inga dammsugare funnes i världen, sa soffan, men vänta bara!

— Hu, tala inte om dammsugaren, det riktigt sliter i hårrötterna på mig, när jag tänker på den grobianen, sa flossamattan.

— Kändes det kanske bättre att bli piskad, som seden var förr i världen? frågade en sidenklädd karmstol.

— Inte var det precis så behagligt det heller, sa mattan, men det gav i alla fall litet omväxling. Man fick ju komma ut och lufta på sig och se gräset och träden emellanåt. Och själva piskningen piggade upp. Den drog inte genom märmg och ben eller tog på nerverna, som den här rysliga dammsugningen gör.

— Det är märkvärdigt vad människorna gör sig för ett besvär för att bli av med dammet, sa pendylen. Det är som om damm vore det värsta som finns.

— Ja, det är just därför jag skrattar åt dammkornen i solstrimman, sa spegeln. De är det uslaste som finns, och ändå ser de ut som bara guld.

— Allt damm är inte värdelöst, sa plötsligt en röst med främmande brytning. Den kom från det låga snidade skåpet, som husets herre haft med hem från en resa i Italien. Det var mycket gammalt och mycket dyrbart, det visste alla möblerna i rummet, därför lyssnade de vörtnadsfullt.

— Jag vet damm, som är värt sin vikt i guld, fortsatte skåpet.

— Hallå, ropade högtalaren. Det där måste ni förklara!

— Berätta, berätta, ropade dammkornen ivrigt.

— Håll er på avstånd, sa skåpet. Ni blir ändå aldrig värda er vikt i guld, ni är inte gamla nog!

— Inte gamla nog? sa dammkornen snopna. Varför är gammalt damm finare?

— Det får ni aldrig veta, för det är min hemlighet, sa skåpet.

— Hör på, sa flygeln. Halvkvädna melodier är inte bra. Berätta din historia, främling, vi ska inte förråda den!

— Nej, vi möbler skvallrar inte som människorna, sa soffan.

— Nej, vi är inte som människorna, ropade alla möblerna.

— Nå ja, jag känner mig verkligen just nu upplagd för att berätta, sa skåpet. Det är verkligen en rätt egendomlig historia. I mitt hemland finns en gammal vacker medeltidskyrka. Ja, det finns många sådana i mitt hemland. Och den här kyrkan var liksom många av de andra förfallen och behövde en grundlig reparation för att kunna användas. Men folket i den lilla staden, där kyrkan ligger, är mycket fattigt. Var skulle man få pengar ifrån till det dyrbara arbetet? Ja, vad tror ni det var, som skaffade dem pengar nog att rädda kyrkan? Det var dammet! Gammalt äkta medeltidsdamm! Det kom män dit med en dammsugare. Först sögs det yttre dammet bort. Det var värdelöst liksom dammet här. Men sen sögs det gamla medeltidsdammet in i dammsugaren, och det vägdes och betalades med sin vikt i guld. På det viset fick folket i den lilla staden pengar nog att reparera sin kyrka!

— Vad i all världen gjorde de med det gamla dammet, brummade mattan. Usch, jag riktigt storknar när jag hör det!

— Det var *förnämt* gammalt damm, sa skåpet, mycket förnämt. Jag har själv fått en del av det insprutat i mig.

— Vad i allan dar, sa divansbordet. Det var nu också något att skryta med!

— Ja, det är det, sa skåpet, för tack vare det dammet blev jag värd hundra gånger så mycket som förr.

— Det här förstår jag inte ett dugg av, sa flygeln, berätta mer!

— Ja, nu kommer vi just till själva hemligheten, sa skåpet, men eftersom jag nu är i farten ska jag väl berätta historien till slut. Ni ska veta, att jag är inte *alls* så gammal som jag ser ut!

— Vad nu? sa den gamla målningen, som hängde ovanför skåpet. Är du inte heller äkta?

— Visst är jag äkta, sa skåpet stött. Det har de lärdaste konstdoktorer intygat att jag är. Och det är just tack vare det dyrbara medeltidsdammet, som jag blivit äkta. De sprutade in det i mig i alla skrymslen. Hur de kunde få det att fästa, det är antikhandlarens hemlighet.

— Men vad skulle du med dammet till? Såg du inte gammal nog ut förut? frågade bordet.

— *Om* jag såg gammal ut! sa skåpet. Jo, det kan du lita på, så stött och blött och filad och skrapad, som jag blivit. De hade till och med borrarat *maskhål* i mig!

— Fy då! ropade stolarna.

— Men ser ni, de är så skickliga nu i att göra antika saker i mitt hemland, sa skåpet. Och ju skickligare hantverkarna blir, desto skickligare blir också de som ska undersöka antiksakerna och bestämma från vilken tid de är. De har hittat på det knepet att ta loss små, små stycken och undersöka, och hittar de då fjortonhundredtalsdamm i ett sådant litet stycke, så kan de *svära* på att det är från fjortonhundredtalet. Jag har själv fått intyg på att vara från slutet av trettonhundredtalet och ändå är jag bara fem och ett halvt år gammal!

Nu började alla möblerna skratta. Har du hört möbler skratta? Det knäpper sakta i dem, än här, än där. De för minsann inte sådant väsen som människorna!

— Puh, sa soffan, det riktigt värker i mina resårer av skrattandet! Nog är människorna löjliga, va? Förstöra en snygg möbel med

att sätta smuts och damm och maskhål i den! *Kan* någon bli klok på människorna?

— Nej, de är inte så lätta att bli kloka på, sa den gamla målningen som hängde över skåpet. Jag har grubblat mycket över det där. Eftersom vi är i farten att berätta hemligheter, så ska jag väl berätta, att jag också är betydligt yngre än jag ser ut att vara. Den som målat mig är en ännu ung man, en verklig konstnär är han. Det brann en eld i honom, när han målade mig, det kände jag, och det kan vem som helst se, som betraktar mig. Men sitt eget namn fick han inte sätta på mig, ty målarna i mitt land får aldrig sälja nya tavlor. För att få bröd för dagen måste de måla gamla tavlor på beställning. Han som målade mig lade ändå ner hela sin själ i arbetet, och han hade riktigt svårt för att skiljas från mig, det såg jag, när han lämnade mig till antikhandlaren vid den trånga gatan. Inte var det många slantar han fick för mig, det såg jag också. Men antikhandlaren mixtrade med mig för att få mig ännu mörkare och antikare, och sen reste han ut med mig några mil utom stan till en bondgård och gjorde upp med bonden, att jag skulle få hänga i hans lada.

Där hängde jag upp och nedvänd ett par år, och det lagrade sig agnar och damm och spindelväv på mig. Men en dag körde en bil upp på gården, och dörren till ladan öppnades, och antikhandlaren klev in tillsammans med bonden och min nuvarande ägare.

Och bonden rev sig i huvudet och såg så enfaldig ut, när han gick fram och tog ned mig från väggen.

"Ja, nog hänger det en gammal tavla här", sa han, "och nog har den hängt här både i fars och farfars tid och så länge någon kan minnas."

Och så tog de fram mig i ljuset och strök av mig det värsta dammet, och min nuvarande herre betraktade mig länge, och ju längre

han såg på mig, desto mer tyckte han om mig. Och så gjordes köpet upp, och han lämnade en stor bunt sedlar till antikhandlaren, minst hundra gånger så mycket som min mästare fått. Och bonden, han fick också sin del, och den var också större än min mästaress, det såg jag. Sedan fördes jag över land och hav, och här hänger jag nu och är min herres stolthet och glädje. Ni hörde väl hur prisad jag blev i dag?

— Det där var sorgligt, sa kristallkronan. Jag är tydligen den enda äkta antiksaken här i rummet, och när man är äkta *föraktar* man det som är falskt. Och kristallkronan klirrade harmset med sina prismor.

— Vi är inte falska, sa tavlan, vi är äkta konstverk både skåpet och jag, för det är skickliga händer som har gjort oss. Det är *människorna* som är falska och inte vi!

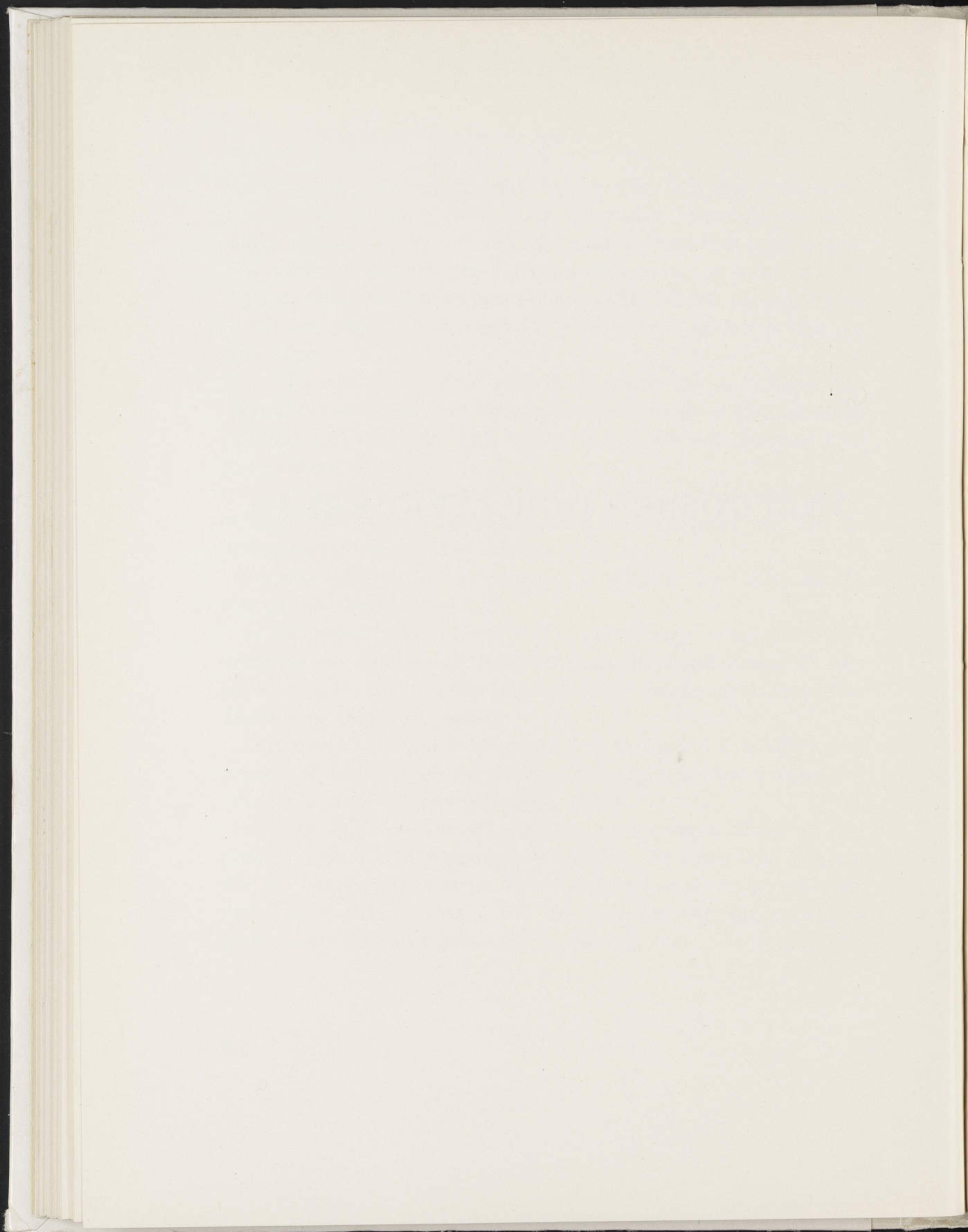
— Människorna är bra dumma, sa spegeln. Varför tycker de inte om det som är ungt?

— Ja *varför* tycker de inte om det som är ungt, mumlade de små dammkornen sömnigt. De hade slutat sin solskensdans nu och lagt sig till vila för att drömma ljuva drömmar om förnämt medeltidsdamm som väges på guldväg.

Och den sista röda solglimten, som dallrade i kristallkronans prismor, slocknade, och skymningen lade sig tung över rummet och över möblerna, som somnade in så tryggt.

— Och där sover de nu, tills de nästa morgon väcks av den ivrigt surrande dammsugaren, sa tomten. Du kan gärna tala om den här historien för barnen. Inte för att det är säkert att den roar dem, men det kanske i alla fall kan vara bra för dem att någon gång lyssna till vad möbler har att berätta.

VALLGOSSEN OCH SÅPBUBBLAN

Det var en gång en liten vallgosse som en kväll satt och blåste såpbubblor, medan hans lamm betade runtomkring honom på den gröna sluttningen. Han hade först blivit så snopen, när han öppnade sin matsäck och fick se, att han av något misstag fått en klick såpa med sig i stället för smör. Men nu hade han hittat på ett sätt att ha mycket roligare av såpan, än han någonsin skulle haft av smöret. En efter en stego bubblorna upp i den klara luften och glänste i regnbågens alla färger, tills de rätt som det var sprack. Och för var gång en bubbla sprack, skrattade gossen och blåste genast en ny.

Till sist blåste han en, som var större och grannare än någon av de andra. Den glänste i rosenrött och guld och silver. Aldrig hade gossen sett en sån vacker bubbla! Och den steg högre och högre, tills den slutligen försvann som en liten glänsande prick i rymden. Då samlade vallgossen ihop sina lamm och förde dem hem. Men skålen med såpvattnet gömde han under en pilbuske.

Under tiden fortsatte bubblan att stiga i den granna aftonluften, tills den rätt som det var kom ända upp till himlen. När de små änglarna, som sprang och lekte i paradiset, fick se den granna bubblan stiga över guldstaketet, skyndade de att fånga den och började kasta boll med den. Så lätta och mjuka var deras händer, att bubblan fortfarande höll. Men så råkade den flyga mot guldstaketet, och då sprack den.

Änglarna blev så ledsna, när deras boll gick sönder, att de sprang till Sankte Per och klagade. De var ju inte vana vid, att något gick sönder där uppe i paradiset.

— Det var inte någon boll, sa Sankte Per. Det var en sån där såpbubbla, som barnen på jorden ibland roar sig med att blåsa, och bubblor brister alltid. Lek ni med edra guldäpplen i stället, det är bättre grejor.

Då vände de små änglarna tillbaka till sin lek, det var bara en av dem som dröjde kvar.

— Snälla Sankte Per, lär mig blåsa såpbubblor! bad han.

— Nog för att jag har kunnat konsten en gång, sa Sankte Per, men här uppe går det inte.

— Varför inte? frågade ängeln.

— Det finns ju ingen såpa i himlen, sa Sankte Per.

— Varför finns det ingen såpa?

— Därför att den inte behövs, sa Sankte Per. Vad ska man med såpa till här, där det varken finns fläckar eller smuts.

— Snälla, snälla Sankte Per, bad ängeln, låt mig få flyga ned till jorden bara ett litet tag i morgon, så lovar jag, att jag ska vakta porten, medan du tar din middagslur.

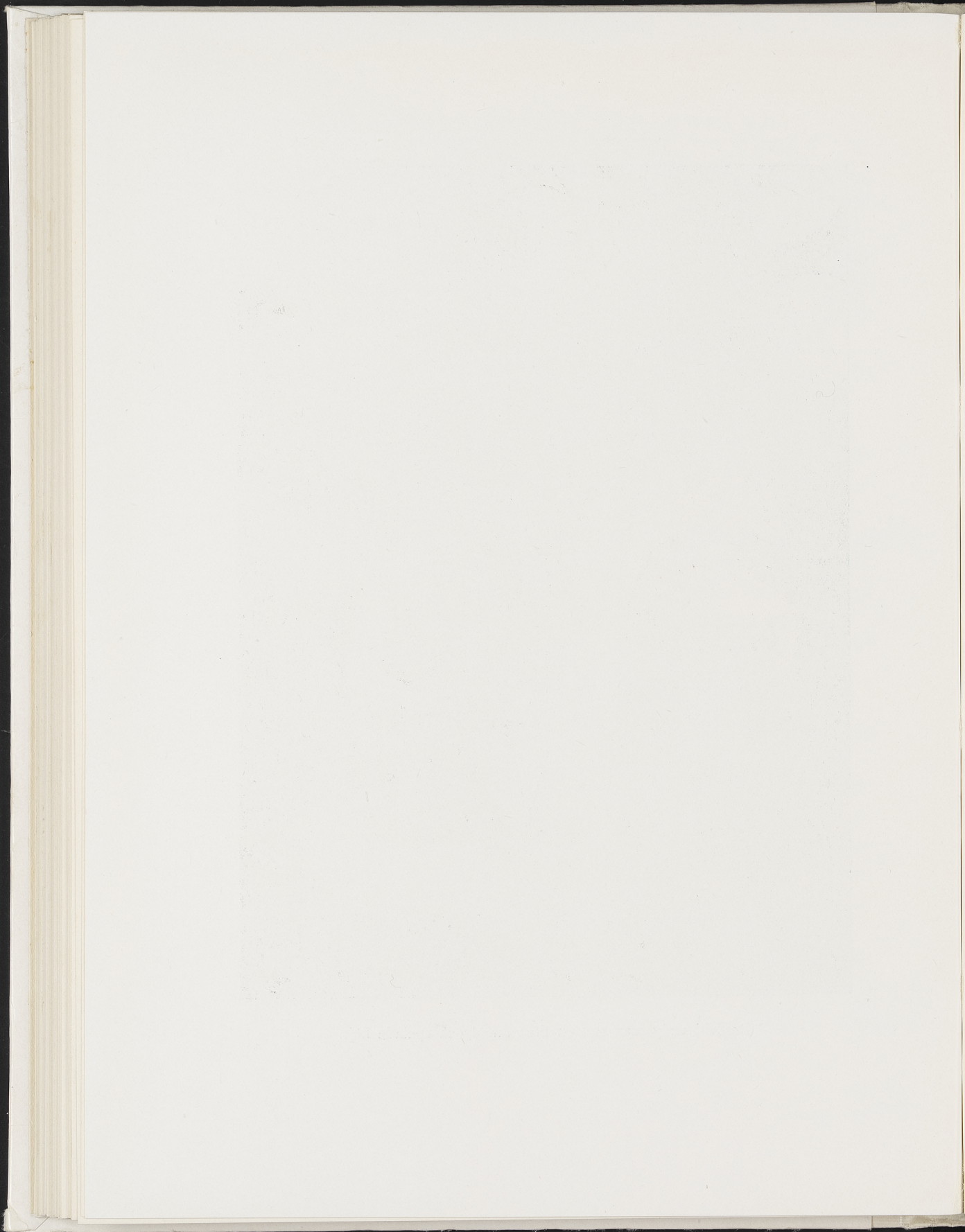
— Kanhända, sa Sankte Per och gäspade. Vi får se först hur du sköter din vaktjänst.

När vallgossen nästa dag kom med sina lamm till den gröna åslutningen, letade han fram skålen med såpvattnet och började sin lek på nytt. Då fick han rätt som det var höra den allra vackraste musik, och när han såg sig om upptäckte han en liten ängel, som satt på en tuva och blåste silverflöjt. Aldrig hade gossen blivit så förvånad förr!

— God dag, sa ängeln och nickade. Tack för den vackra bollen du skickade oss!

Bredvid vallgossen satt en liten ängel och spelade flöjt.

— Menar du såpbubblan? frågade gossen. Steg den verkligen ända upp till himlen?

— Ja, vi hade så roligt med den, sa ängeln. Men rätt som det var kom den mot staketet och sprack!

— Såpbubblor spricker alltid, sa vallgossen.

— Vi skulle så gärna vilja blåsa såpbubblor där uppe, sa ängeln, men vi kan inte, för vi har ingen såpa.

— Varför har ni inte det?

— Nej, för i paradiset kan ingenting bli smutsigt eller fläkat, och därför behövs det ingen såpa där, säger Sankte Per.

— Tänk vad ni måtte ha det bra, sa vallgossen och suckade när han såg på sina byxor.

— Ja, bara vi hade litet såpvatten, sa ängeln och suckade han med.

— Du kan få min skål med dig, om du vill, sa vallgossen.

— O, vad du är snäll! sa ängeln. Men vad kan jag ge dig i stället?

— Kanske du vill spela för mig en stund, sa vallgossen.

Då började ängeln spela igen, och gossen tyckte att han aldrig i sitt liv hört något så vackert.

— Nu ska *du* försöka, sa ängeln och räckte silverflöjten till gossen.

— Inte kan jag det, sa gossen. Men han försökte ändå, och tänk, att den ena klara tonen efter den andra kom ur flöjten, precis som om de varit instängda i den och bara längtade att få flyga ut. Det var samma vackra melodier, som ängeln nyss spelat, som vallgossen lyckades locka fram på nytt, och han riktigt darrade av iver och glädje.

— Ser du så bra det går! sa ängeln och klappade i händerna. Nu byter vi! Du får flöjten och jag får skålen och vassröret. Bara du inte ångrar dig?

— Hur skulle jag kunna ångra mig? sa vallgossen.

— Nej, för du kanske kan få nytta en gång av flöjten, sa ängeln. Sankte Per brukar säga, att vilda djur blir tama, när de hör tonerna från våra silverflöjter.

Och så tackade ängeln på nytt och tog skålen varsamt med båda händerna och flög rakt upp i den klara luften. Och vallgossen stod och såg efter honom så länge han kunde.

När ängeln försvunnit märkte vallgossen att det blivit sent, ty det började skymma och lammen bräkte ängsligt. Han skyndade sig samla dem, men när han räknade dem fattades det lilla minsta lammet, och hur han sökte kunde han inte finna det.

Vallgossen gick bedrövad hem den kvällen. Han visste, att det väntade honom både slag och hårda ord, för att han skött sin vakt-tjänst så illa, och han tog emot båda delarna utan att klaga. Han blev utan kvällsvard också, men fast han var mycket hungrig var det inte det han tänkte på, när han låg och skulle somna. Han tänkte på lammet, som nu för hans skull irrade omkring i mörkret utan skydd, och därför grät han sig till sömns.

Så fort han somnat stod den lilla ängeln framför honom.

— Det var för min skull du glömde vakta lammet, sa ängeln. Kom, ska jag visa dig var det finns!

Och ängeln förde gossen i drömmen bort till en djup klyfta i skogen, och när gossen lutade sig över branten såg han lammet ligga där nere på botten och sova.

— Det är alldeles oskadat, sa ängeln. När du vaknar i morgon bittida kan du gå och hämta det. Och så log ängeln och nickade och var försvunnen.

Gossen vaknade i soluppgången, och han skyndade genast till klyftan i skogen och klättrade ned efter det lilla lammet och bar

hem det i sin famn. Och bonden och hans hustru berömde honom mycket, när han kom hem med lammet oskadat.

Sedan den dagen vågade vallgossen inte blåsa såpbubblor, medan han vallade fåren, och han vågade heller inte spela på sin silverflöjt, för han var rädd, att han då skulle glömma vakta sina lamm.

När en tid gått tog betet vid ån slut och bonden sa, att gossen måste gå till storskogen med fåren. Gossen bad att få en vallhund med sig, för han hade hört, att det skulle finnas en varg i storskogen. Men det fick han inte, för den enda vallhund bonden ägde måste koherden ha, sa bonden.

Vallgossen skar sig en stor påk, och han såg sig noga omkring, när han vallade fåren i vildskogen. Det gick både en och flera dagar, utan att gossen såg en skymt av någon varg, och till sist lugnade han sig och tänkte, att det var ett falskt rykte det där om vargen.

Men en dag kom vargen ändå. Gossen trodde först, att det var en stor hund, som stod där och stirrade på fåren, medan de ängsligt bräkte och trängde sig intill varandra. Men när han såg närmare på hundens lysande ögon och vassa tänder och den röda tungan, som hängde ur gapet, begrep han plötsligt vem han hade framför sig, och han slängde med all makt sin påk mot vilddjurets huvud. Vargen tog blixtnabbt ett skutt åt sidan och drog sig därpå något baklänges, men ögonblicket därpå närmade den sig på nytt.

Vallgossen stack handen i fickan för att få fatt på ett annat tillhygge att slunga i vargens huvud, och då fann han silverflöjten. I detsamma han grep den, mindes han något som ängeln sagt om att vilda djur kunde bli tama, när de hörde tonerna från änglarnas silverflöjter. I stället för att kasta flöjten i vargens huvud hejdade gossen sig därför och förde den hastigt till sina läppar med händer som darrade av oro.

Vid den första dallrande tonen från silverflöjten stannade vargen

och spetsade öronen. Då fick vallgossen mera mod, och tonerna kom allt säkrare och klarare. Snart ljud i den vilda skogen alla de ljuvliga melodier, som den lilla ängeln spelat för gossen på den gröna ängsluttningen vid ån. Vallgossen gladde sig så åt att spela, att han knappt märkte hur fåren slutade att bräka och lade sig till ro för att lyssna och hur vargen småningom drogs allt närmare och till sist låg som en hund vid gossens fötter med sin nos i hans knä. Aldrig har en hund sett med mera tillgivna blickar på sin husbonde, än vargen såg på vallgossen, och när gossen till sist stack flöjten innanför tröjan och reste sig för att driva fåren hem, följde vargen honom i hälarna foglig som en hund.

Människorna i byn blev både häpna och förfärade, när de såg vilken vallhund gossen skaffat sig. Men gossens husbonde blev mycket belåten och kunde inte nog berömma sin vallpojke, som tämt skogens vildaste best och förvandlat den till den snabbaste och mest vaksamma vallhund, som någonsin funnits. Från den dagen behandlade alltid bonden sin vallgosse med stor vänlighet.

Och vallgossen var så lycklig. Han hade ju sin silverflöjt och sin hund, och han kunde få blåsa flöjt hur mycket han ville ute i skogen utan att behöva oroa sig för sina lamm. Hela framtiden låg ljus för honom, ty när man har en sådan flöjt och en sådan hund, då måste allt gå en väl i händer.

Småänglarna där uppe i paradiset var också så glada. De blåste den ena granna såpbubblan efter den andra, och för var såpbubbla som sprack skrattade de och klappade i händerna. Sankte Per satt och såg på dem och log och mindes hur han själv en gång för många, många år sedan varit en liten parvel, som blåst såpbubblor där nere på den gröna jorden.

TELEFONEN I BLOMSTERBODA

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

Lilla fru Vippstjärt kom flygande till Blomsterboda, ivrig och pigg, och slog sig ner mitt bland blommorna.

— Nej men se, ropade hon. Sådana färger! Aldrig har jag sett maken! Nej ingenting går ändå upp mot en sådan här fäbodvall! Det är så hjärtans gammaldags och trevligt här, det är som om tiden rakt stode stilla.

— Är vi gammaldags? frågade blommorna. Varför är vi gammaldags?

— Kanske fru Vippstjärt skulle vilja förklara det där lite närmare, sa ängssyran. Varför står tiden stilla *just här*?

— Ack, inte menade jag något illa, sa fru Vippstjärt. Tvärtom! Ni är så förtjusande just som ni är. Men naturligtvis kan ni inte följa med er tid här borta, det kan man ju inte begära!

— Vi vill inte vara gammaldags, ropade blommorna. Vad är det som fattas?

Fru Vippstjärt vred på huvudet och såg sig omkring. — Nu har jag det! ropade hon. Det är *telefon*, som fattas er!

— Va är telefon för någe? frågade blommorna.

— Telefon är något underbart, sa fru Vippstjärt. Man bara ringer på, och så svarar det i andra ändan av tråden, och så kan man prata med vem som helst, om vad som helst, hur länge som helst. Är det inte förtjusande?

— Ursäkta, men hur i all världen skulle vi kunna få något sådant här i Blomsterboda, sa ängssyran.

— Det vore väl inte så svårt, sa fru Vippstjärt. Det är bara att spänna upp trådar från blomma till blomma. Timotejaxen skulle bli utmärkta telefonstolpar förstås, om de vill låna sig till det.

— Gärna det, sa timotejen. På det viset får vi alla nyheter i första hand.

— Ja, och så måste det ju vara en central, som kopplar in samtal, sa fru Vippstjärt, men det blir svårare att ordna.

— Jag ska åta mej både centralen och att leverera trådarna, sa plötsligt en stor spindel, som suttit under ett blad och lyssnat. Men på ett villkor!

— Vilket då? Vilket då? ropade blommorna ivrigt.

— Att allt som fastnar i trådarna blir min egendom, sa spindeln.

— Det var en mycket billig begäran, sa fru Vippstjärt.

— Var inte galna nu, brummade en humla. Jo, det här blir en trevlig tillställning!

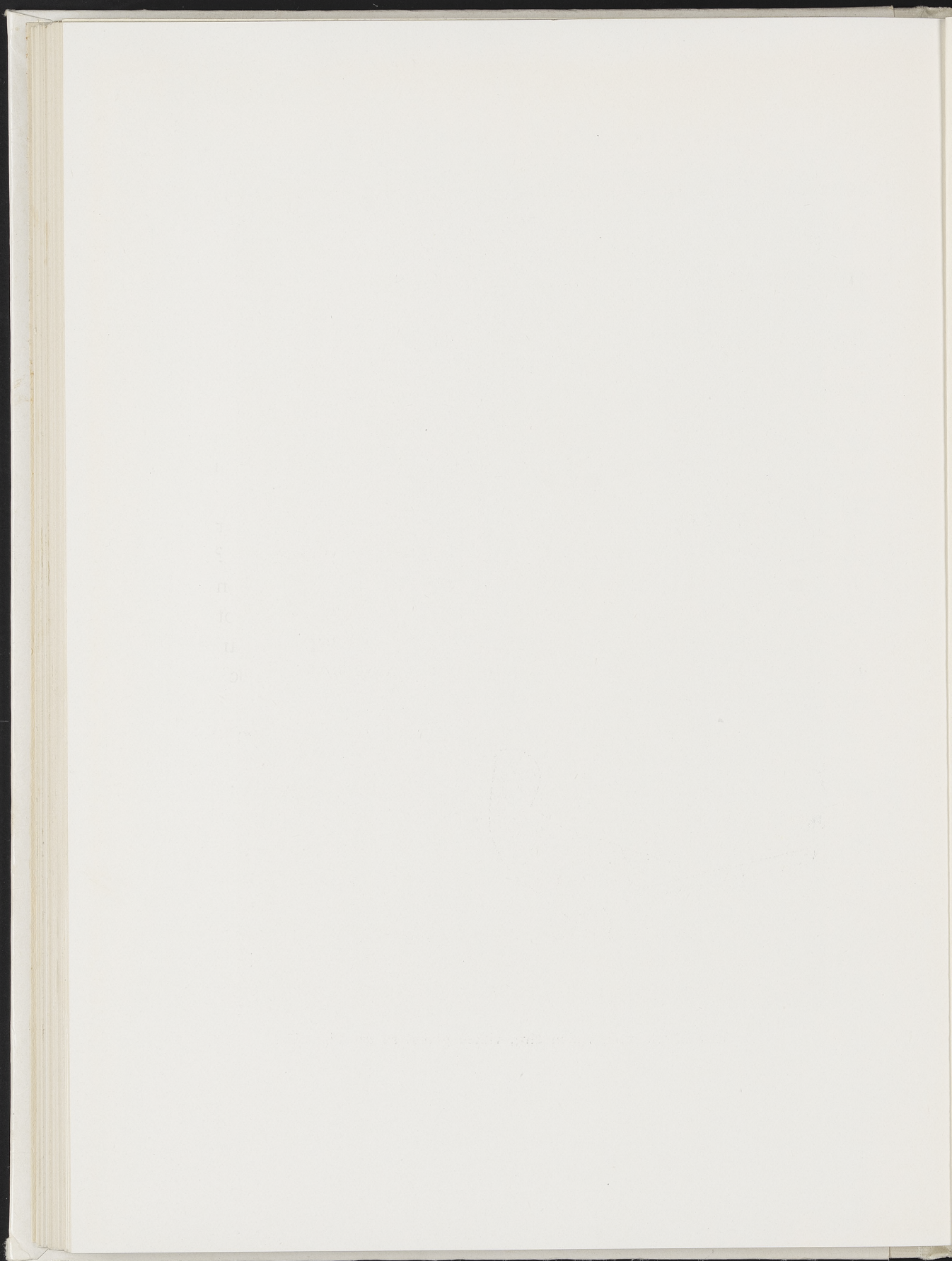
— Det säger du bara för att du är rädd att fastna i trådarna, sa kvickroten, du får väl se dej för!

— Jag ska varsko bina, brummade humlan förargad. Vi strejkar, om det här blir av!

— Tyst du brumbjörn, sa en blåklocka och svängde glatt sina

— Å, fru Smörblomma, vilken färg, vilken glans! sa fru Vippstjärt.

klockor. Oj, vad det skall bli roligt att ringa till varandra hela dagarna!

— Ja, tänk så roligt det skall bli, ropade de andra blommorna. Och så blir vi mindre gammaldags på det här sättet!

— Nu ville jag bra gärna ha ett par samtal med några av de färgstarkaste blommorna, sa fru Vippstjärt. Jag är nämligen anställd som flygande medarbetare i fågelbladet, och det skulle passa så bra med en liten skildring härifrån i tidningen honsida.

Och så flög fru Vippstjärt rakt på mamma Smörblomma, som satt där så skinande rund och gul mitt i barnflocken med den yngsta vid bröstet.

— Å, fru Smörblomma! Vilken färg, vilken glans! Aldrig har jag sett maken till präktiga barn! *Hur* bär ni er åt att få dem sådana?

Fru Smörblomma såg häpen på fru Vippstjärt, och sen log hon belåtet. — Kära hjärtanes, sa hon, inte vet jag, att jag gör något särskilt, men lyckade är de verkligen! Kanske det möjligen kan bero på, att jag lärt dem göra precis som min mor lärde mej och mina systrar att göra, när vi var små.

— Vad då? frågade fru Vippstjärt ivrigt och tog upp anteckningsfjädern.

— Varenda kväll och varenda morgon låter jag dem säga så här till solen. Nå barn, hur är det ni säger?

Då knäppte alla de skinande smörblomsbarnen ihop sina händer och sa på en gång: — Snälla sol, gör mej gul och rund och glad som du!

— Högst intressant, sa fru Vippstjärt, verkligen högst intressant.

Och så flög hon rakt på en liten klarblå ärenpris.

— Kära fröken Ärenpris, långa vägar har jag farit och många Ärenprisar har jag sett, men aldrig några som varit så intensivt

blå som familjen här i Blomsterboda. Törs jag fråga, hur ni åstadkommer denna underbara blå färg?

— Alla vi Ärenprisar är ju blå, sa lilla Ärenpris.

— Ja visst, men det är ju skillnad på blått och blått, ropade fru Vippstjärt och vippade än ivrigare. Så klart och lysande blått har jag aldrig i mitt liv sett förr.

— Kanske det är för ... sa lilla Ärenpris, och så teg hon.

— För vad? frågade fru Vippstjärt och hoppade närmare.

— Det låter så dumt att säga till en utomstående, sa Ärenpris blygt.

— Viska det, sa fru Vippstjärt. Viska det bara till mej!

— Jo, vi står alltid och ser rakt upp i den blå himlen och tänker på den, sa Ärenpris.

— Men himlen har ju inte *den* blå färgen. Den är mera som förgätmigej, sa fru Vippstjärt.

— Inte där allra högst upp i valvet, där är den djupare blå, sa Ärenpris. Titta dit upp, där mellan de vita molnen.

Fru Vippstjärt satte näbben rakt upp. — Ja, jag tror verkligen ni har rätt, sa hon. Men när himlen är mulen, hur gör ni då?

— Då drömmar vi om det blå och längtar, så vi blir nästan ännu blåare, sa Ärenpris.

— Högst märkvärdigt, sa fru Vippstjärt, något sådant skulle jag aldrig ha tänkt mej! Och så flög hon till ett lysande rött tjärblomster, som stod ett stycke därifrån.

— Kära fru Tjärblomma, jag må säga, att den röda färg ni har på er klänning överträffar allt vad jag sett i den vägen hittills, ropade hon. Och jag har ändå sett många tjärblomster i min dar!

— Det gläder mig, att ni tycker om dem, sa fru Tjärblomma.

— Men hur i all världen bär ni er åt att få den röda färgen så

klar? frågade fru Vippstjärt. Den har ju inte ens en *dragning* åt lila?

— Ja, det är en ganska svår konst, sa fru Tjärblomma. Det gäller att dra det rätta färgämnet ur jorden och bereda det riktigt noga. Jag är mycket angelägen att undvika att få blått eller gult med och att göra färgen så äkta, att den inte bleks av solen.

— Men denna konst borde ju läras ut! ropade fru Vippstjärt. Det riktigt plågar mina ögon att se alla de blaskiga lila-röda blommorna på våra ängar. Fru Tjärblomma borde ge kurser i växtfärgning.

— Har inte tid, sa fru Tjärblomma. Jag har ju mina barn att sköta och dessutom tjärberedningen.

— Ack, ni vinner så mycket tid på att ha telefon, kvittrade fru Vippstjärt. Ni kan ju undervisa per telefon! Se bara på de staccars vitplistrarna, som står där borta vid den grå väggen och skäms för att folk tror att de äro nässlor. Gör dem till rödplister, så gör ni en god gärning!

— Man kunde ju alltid försöka, sa fru Tjärblomster tveksamt.

— Ja, det är mycket som kan uträttas här, sa fru Vippstjärt. Fru Smörblomma till exempel, som är en så god uppfostrare, kan ge råd i telefon till alla bekymrade mammor om hur de bäst ska handskas med sina barn. Men nu måste jag flyga direkt till fågelbladet! Farväl, farväl, allesammans och lycka till! Och så flög lilla fru Vippstjärt hem med krävan full av nyheter.

Nu började en rastlös tid på Blomsterboda. Spindeln arbetade både natt och dag med att dra telefontrådarna härs och tvärs över ängen, och blommor och gräs hjälpte till så gott de kunde.

Så snart nätet var färdigt började blommorna ringa till varandra, och pratet och skrattet flög från tuva till tuva. Skada bara, att det lite emellan blev avbrott på linjen för att flugor fastnade i

nätet. Ett fasligt surrande och väsen blev det, men när spindeln väl ätit sig mätt, blev ju nätet lagat igen.

Ibland kom en geting eller humla eller ollonborre och slet sönder nätet bara på kiv, och då blev det förstås ett längre uppehåll i telefonerandet, och spindeln blev på ett fasligt misshumör. Men han gav sig i alla fall inte, utan rätt som det var hade han linjen klar igen.

Och dagarna gick, och rätt som det var kom Västanvinden flygande. Han hade inte varit i Blomsterboda på rätt så länge, och han blev riktigt förfärad över hur olikt sig allting var.

— Vad är det för smörja ni fått över er, ropade han och fejade bort hela telefonnätet med sån kläm, att spindeln också följde med.

— Oj, vår telefon! ropade blommorna.

— Vad är det med er allesammans? frågade Västanvinden. Så bleka och sjaskiga ni ser ut! Till och med smörblomsfamiljen har ju tacklat av. Hör nu, fru Smörblomma, vad har ni gjort med era ungar?

— Ack, det är ju för den där rådfrågningens skull, som jag inte hunnit med att se till dem, suckade fru Smörblomma. Alla mammor i Blomsterboda har ju ringt upp och frågat hur de ska uppfostra sina barn. Och under tiden har mina egna blivit allt ostyrigare. Tänk, att jag måste smälla dem nästan var kväll! Det behövde jag aldrig förr.

— Har smörblomsbarna lagt bort att läsa sin godnattsvers till solen? frågade Västanvinden.

— Ack, det är ju det allra värsta, att just i solnedgången ringer mammorna på som värst i telefon och frågar hur de ska bära sig åt för att få barnen att lägga sig snällt, så därför har vi inte hunnit läsa solversen på de sista kvällarna. Och om morgnarna, ja jag skäms nästan att tala om det, jag som annars varit så morgonpig, jag försover mej nästan var morgon, därför att jag blir så innerligt

trött av allt telefonerandet. — Kan du då inte hålla dej i skinnet, unge, ropade fru Smörblomma och smällde till yngsta pysen, som stuckit hela näven i smörbyttan.

— Det där låter illa, sa Västanvinden.

— Ja, det är verkligen inte lätt för oss mammor, som har så mycket att sköta, sa fru Tjärblomster. Aldrig har väl barnen varit så klåfingriga som nu. Nästan var dag stjälper de omkull tjärpytsen för mej!

— Men bästa fru Tjärblomma, jag skulle knappt ha känt igen dej, sa Västanvinden. Vart har din klarröda färg tagit vägen. Jag tror rentav du går i lila!

— Det är ju förfärligt, suckade fru Tjärblomster. Så där går det, när man inte får tid att göra sin sak ordentligt. Så mycket tid och färg som jag slösat på de där vitplistrarna till rakt ingen nytta. Di är ju komplett färgblinda!

— Men *du*, lilla Ärenpris, sa Västanvinden, du har ju inga barn att sköta, och aldrig kan jag tro att du givit råd i växtfärgning, varför har du blivit så urblekt?

— Ack snälla Västanvind, sa Ärenpris och brast i gråt. Hur skall man kunna stå och drömma om himlens blå, när man ideligen måste svara i telefon? Det är Kvickrot och Vicker, som i ett kör ringer på och pratar dumheter.

— Ja, det var då för väl att telefonen kom bort, sa ängssyran, som hittills stått tyst. För det allra värsta, det har ingen talat om, det allra värsta är att *bina* totalt försvunnit från Blomsterboda. Och bin behövs ju för frönas skull. Hur skall det nu gå med fröna i Blomsterboda?

— Ack ja, våra frön, hur skall det gå med våra frön! ropade blommorna om varandra.

Men Västanvinden tröstade dem.

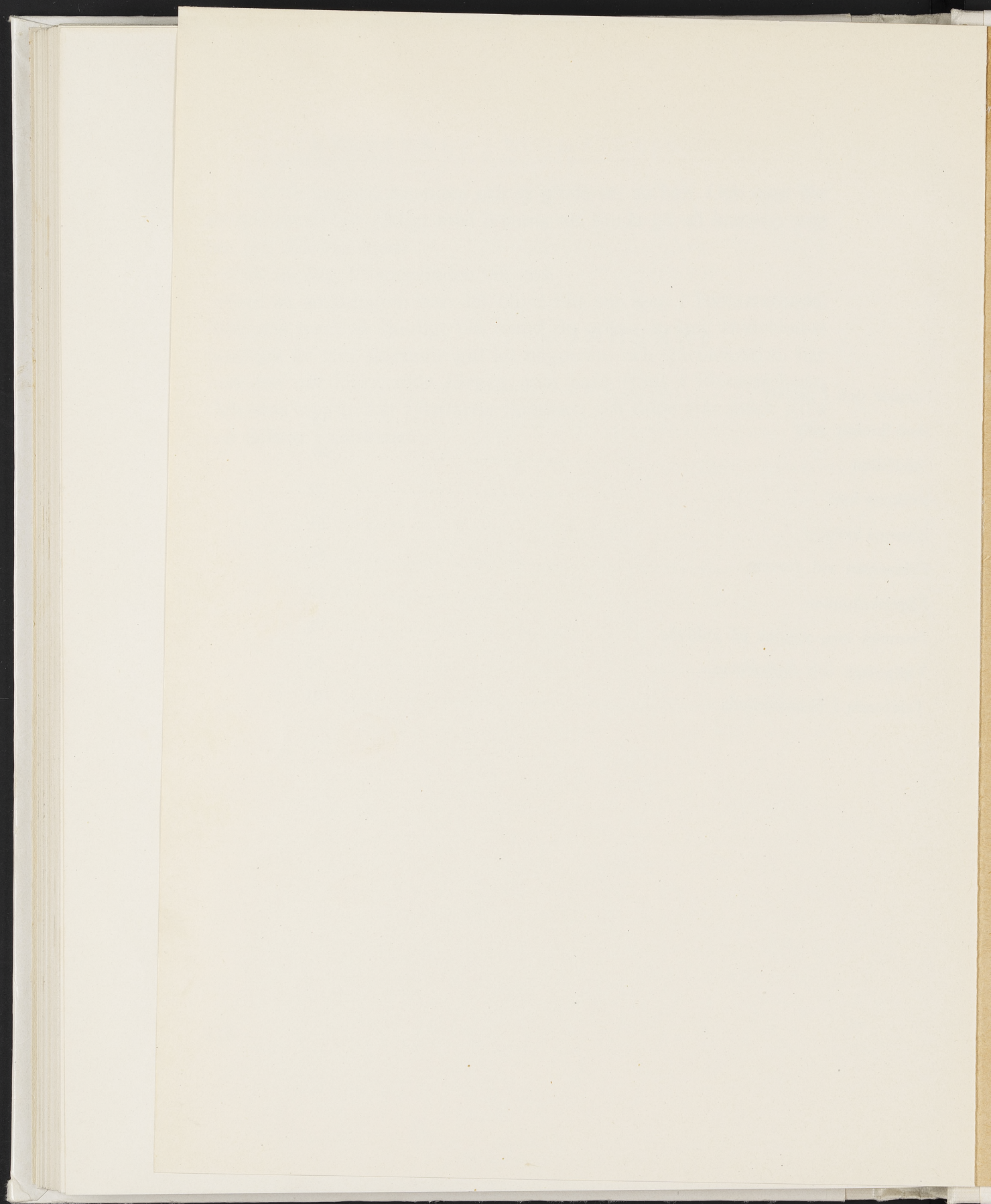
— Lyft upp era huvuden och se glada ut, sa han. Och laga för all del, att ni har rikligt med honung att bjuda på, så kommer nog bin och fjärilar igen!

Och så flög Västanvinden sin kos.

Och så småningom har det blivit likt sig igen i Blomsterboda. Ärenpris lyser så ljuvligt blå bland de gröna stråna, smörblomsfamiljen är mer skinande gul än någonsin, och tjärblomstren har just den där klara röda färgen, som bara finns i Blomsterboda. Och bina surrar och fjärilarna fladdrar, och tiden står prick stilla och dallrar i solskenet.

INNEHÅLL.

Farmor och Fjunlätt	7
Stor-Snokas päls	15
Guldödlan	27
Frökens hatt	39
Bussens äventyr	51
Prinsessan vid forsen	65
Fågelskrämman	77
Dammet som vägdes på guldväg	85
Vallgossen och såpbubblan	93
Telefonen i blomsterboda	101

JUST DEF

FARMOR OCH FJUNLÄTT

AV
ELSA BESKOW

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

ROMAN

OKTUBRI 1900

76

WESTER

STOCKHOLM

ALBERT BONNERS FÖRLAG

De klassiska Barn- och Bilderböckerna.

Elsa Beskow, *Tomtebarnen*. 4: 50.

— *Tant Grön, tant Brun och tant Gredelin*. 4: 50.

— *Blomsterfesten i täppan*. Bilder och text. Musik av *Alice Tegnér*. 1: 50, inb. 2: 25.

"Denna originella och konstnärligt högt stående bilderbok har i den nya upplagan fått sitt värde förhöjt genom musik till visorna av Alice Tegnér."

Biblioteksbladet.

— *Petter och Lotta på äventyr*. Inb. 4: 50.

"En alldeles förtjusande saga, berättad i Elsa Beskows allra bästa stil, och det samma kan sägas om illustrationerna."

Svenska Dagbladet.

Ivar Arosenius, *Kattresan*. 4: 50.

Hugo Vallentin, *Sniggel-Snuggel och andra sagor*. Teckningar av *M. Adlercreutz*. 5: 50.

Viktor Rydberg, *Lille Viggs äventyr på julafton*. Med teckningar av *Jenny Nyström*. 50 öre.

Pelle Snusk eller Julbocken. 4: 50.

Ottilia Adelborg, *Pelle Snygg och barnen i Snaskeby*. 3: 50.

— *Prinsarnes blomsteralfabet*. 3: 50.

Bröderna Grimms *Sagor*. Två delar à 7: 50.

Maj Lindman, *Snipp, Snapp, Snurr*. 3: 50.

H. C. Andersens *Sagor*. Två delar à 2: 75.

Zach. Topelius, *Läsning för barn*. Illustr. 8 böcker à 3: 50.

Asbjörnsen och Moe, *Norska folksagor*. Illustr. av *Carl Larsson*. 5: 75.

Gurli Linder, *Svenska folksagor*. 3: 75.

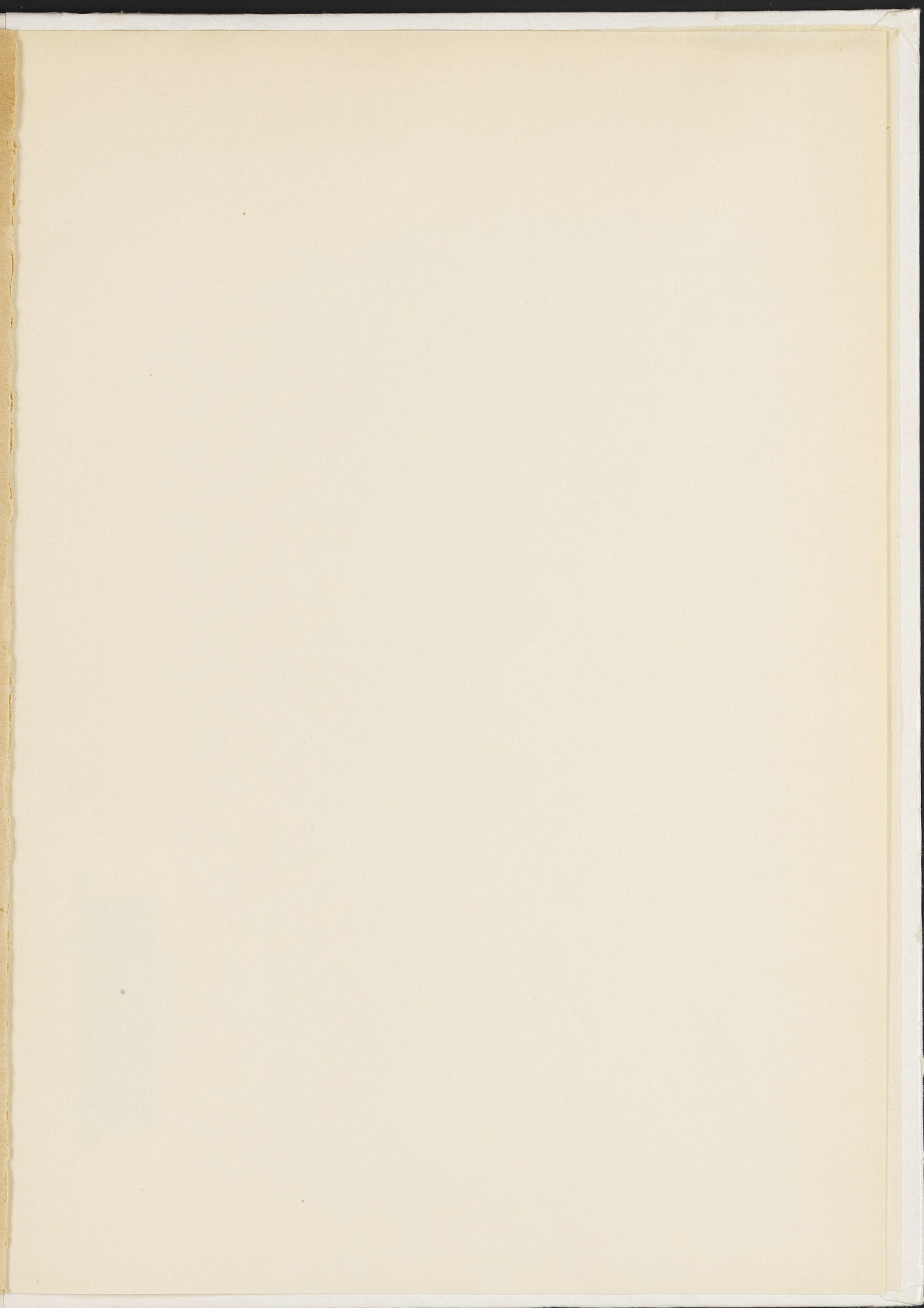
Jeanna Oterdahl, *Blommornas bok*. Illustr. av *Elsa Beskow*. 5: 50.

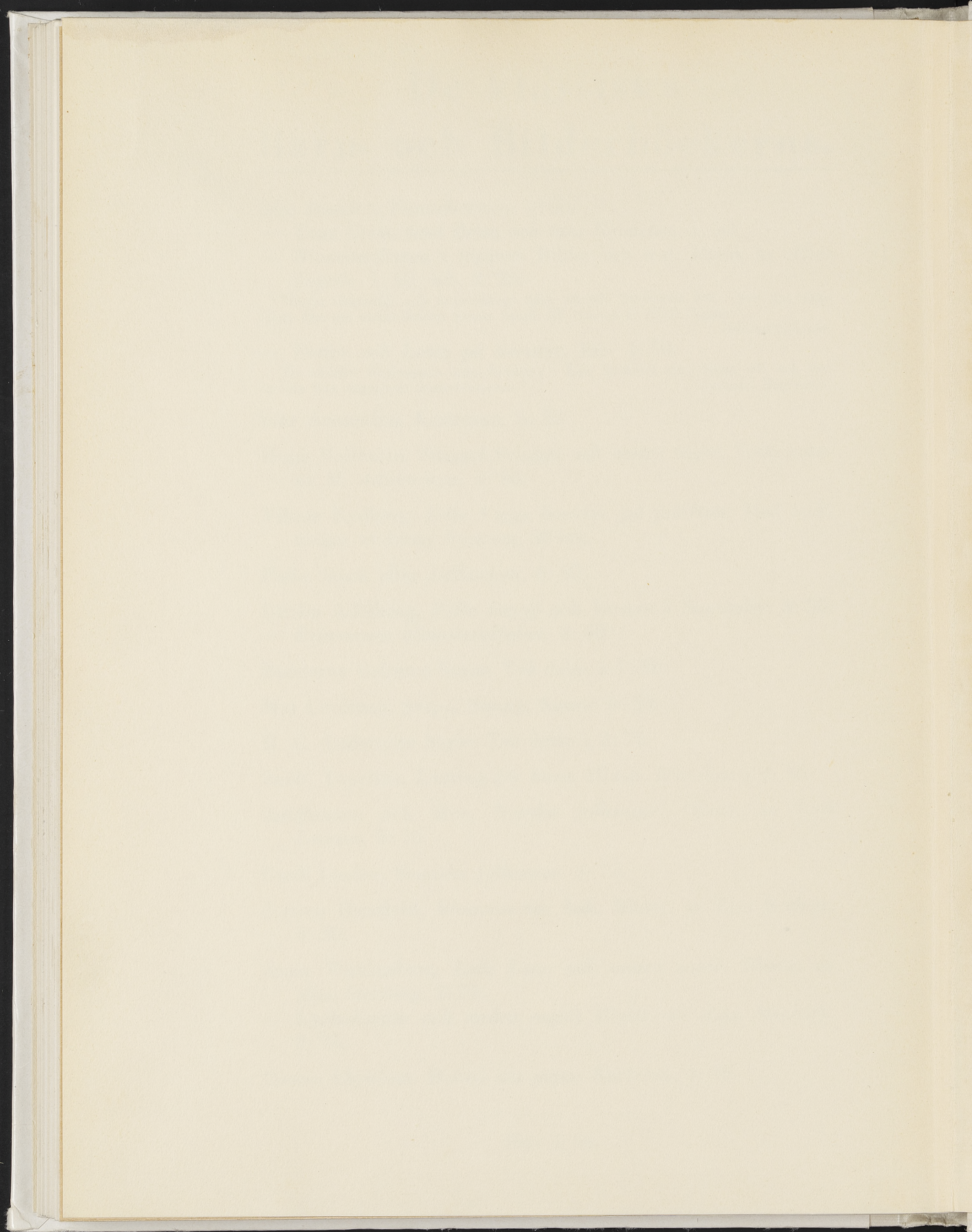
Anna Wahlenberg, *Lata Lena och andra sagor*. Illustr. av *Aina Stenberg*. 2: 75.

— *Lyckokatten och andra sagor*. Illustr. av *Aina Stenberg*. 3: 75.

Ossian Elgström, *Boken om pigan Karlsson*. 4: 75.

Pris 4: 50.

GÖTEBORGS UNIVERSITETS BIBLIOTEK

1001877661

De klassiska Barn- och Bilderböckerna.

Elsa Beskow, *Tomtebarnen*. 4: 50.

— *Tant Grön, tant Brun och tant Gredelin*. 4: 50.

— *Blomsterfesten i täppan*. Bilder och text. Musik av *Alice Tegnér*. 1: 50, inb. 2: 25.

"Denna originella och konstnärligt högt stående bilderbok har i den nya upplagan fått sitt värde förhöjt genom musik till visorna av Alice Tegnér."

Biblioteksbladet.

— *Petter och Lotta på äventyr*. Inb. 4: 50.

"En alldeles förtjusande saga, berättad i Elsa Beskows allra bästa stil, och dessamma kan sägas om illustrationerna."

Svenska Dagbladet.

Ivar Arosenius, *Kattresan*. 4: 50.

Hugo Vallentin, *Sniggel-Snuggel och andra sagor*. Teckningar av *M. Adlercreutz*. 5: 50.

Viktor Rydberg, *Lille Viggs äventyr på julafton*. Med teckningar av *Jenny Nyström*. 50 öre.

Pelle Snusk eller Julbocken. 4: 50.

Ottilia Adelborg, *Pelle Snygg och barnen i Snaskeby*. 3: 50.

— *Prinsarnes blomsteralfabet*. 3: 50.

Bröderna Grimms *Sagor*. Två delar à 7: 50.

Maj Lindman, *Snipp, Snapp, Snurr*. 3: 50.

H. C. Andersens *Sagor*. Två delar à 2: 75.

Zach. Topelius, *Läsning för barn*. Illustr. 8 böcker à 3: 50.

Asbjörnsen och Moe, *Norska folksagor*. Illustr. av *Carl Larsson*. 5: 75.

Gurli Linder, *Svenska folksagor*. 3: 75.

Jeanna Oterdahl, *Blommornas bok*. Illustr. av *Elsa Beskow*. 5: 50.

Anna Wahlenberg, *Lata Lena och andra sagor*. Illustr. av *Aina Stenberg*. 2: 75.

— *Lyckokatten och andra sagor*. Illustr. av *Aina Stenberg*. 3: 75.

Ossian Elgström, *Boken om pigan Karlsson*. 4: 75.

FARMOR OCH FJUNLÄTT

AV E

ALB

